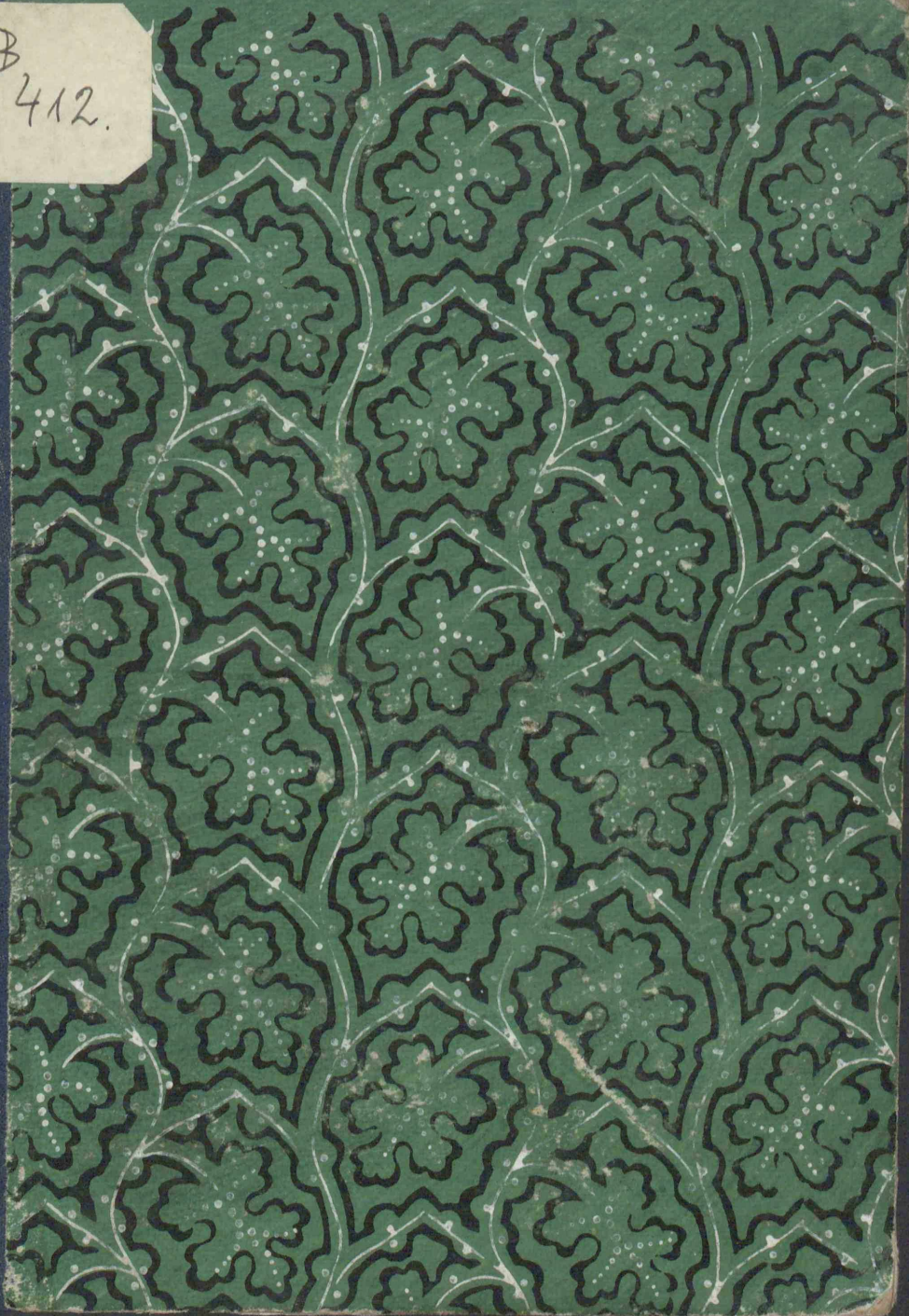

B
412.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 412

ספר

המבקש

להרב שם טוב בן פלקירה זלה"ה

והוא נהר להשקות כל צמח מי זהב החכמה והמדע אורה זו
 תורה. לדעת מה יעשה ישראל חיזה דרך שיכור לו האדם והיה
 מקל תפארה. ללל כמים אדירים וכירר אוכל מה מתוק
 מדבש כל מבקש ה' אשרהו גוח לו לאדם שנכרח. מה נמלנו
 אמריו כי נעמו לשון הזקב והאדרת יפה כלבנה ברה. מעין
 החכמות ידו בכל חכמה ומוסר דברי חכמים וחידותם ושר
 בשירים ותען השירה. ולפנים בישראל ילא לאור בעיר
האג הבירה. והנה קשו תמו ולא נמלא כי אם אחד בעיר
 שיכא מכשורה. ולתועלת הרבים הדפסנוהו מחדש באותיות
 חדשות בעטרת שנטרה :

נדפס

פה ארם צובה יע"א

שנת ה'תרכ"ז לב"ע

בדפוס שיהו חי הי"ו בכמותר"ר אברהם שאון נר"ו יאיר
 לעד לעולם אכי"ר

שקלא

הספר המפורסר הזה יצא לאור פעם ראשונה בק"ק
האג אשר בקולאכרא (המדינה והסבי' בהדפס'
 גאוני הדור הגאונים הגדולים המפורס' לשם ולתהלה
 ככל תפוצת ישראל הלא המה. מוהר"ר שאל הלוי אב"ד ור"מ
 דק"ק האג. ומוהר"ר שאל אב"ד ור"מ דקק"א שבאמשטרדם
 ומוהר"ר שלמה שלם אב"ד ור"מ דקק"ס אשר שם. ומוהר"ר
 אברהם אב"ד ור"מ דק"ק ראטרדם. ומוהר"ר חיד"א זיע"א
 בהיותו שם בשליחות דמנחה ולהיות כי הסכמות הגאונים
 סנו' באו בפרק ארוכ'ה על כן ארוכה לא עלתה להם
 על מובח הדפוס הנה בעתה :

הוציא לאור הוצאת ספרים
 תל אביב

הוצאת ספרים תל אביב

הסכמה חמורה מאת מעלת רבני וחכמי אר"ץ יע"א
 ובראשם הרב המופלא וכבוד ה' מלא כמה"ר נר"ו
 ה' עליהם יחיו דשנים ורעננים יהיו אבי"ר

בהיות שעלה על דעת הח' המ' כה"ר אליהו חי בכומה"ר חברהם שזן נר"ו
 לעשות מזבח דפוס פה אר"ץ יע"א לתועל' בני ישראל ולהגדיל תורה ויחיד
 ומשנה שעברה אסתיעף ליה מלתא בס"ד ונסע למקומות שיש שם דפוסו ישראל
 ועסק שם קרוב לשנה תמימה מ"מ וטרח מאד ויגע בעשר אלבעותיו עד
 שנתלמד מלאכת הקישור והפיזור וההדפסה וכל שאר פרטים המנטרכים להמלאכת
 הכברה הלזו מלאכת הקודש וכו' והולך להולאות מרובות הן מה שהוליא ונתן לכעלי
 הדפוס עד שטרחו עמו ולמדוהו הן כמה שלא נתעסק בשום ריוח לפרנסתו
 ולפרנסת כ"ב כי מדי יום ויום היה משכים ומעריב בבתי הדפוס להתלמד והיה
 לו מניעת הריוח הן מה שהוליא למאי דמנטריך להביא למלאכת הדפוס כגון
 האותיות והדיו וכו' וכו' והנה כעתה וירא ליה מאד ויטר לו פן יבואו אחרים
 וישגו את גבולו וילכו גם הם להתלמד בבתי הדפוסים ויביאו כלי ההדפסה ויעשו
 כמעשהו ויהיה לו הפסד גדול והשגת גבול ח"ו ובא לפנינו והגיד לנו כל זה ובקש
 ממנו חנן כ"ד ורח"ל לקומכו ולתומכו ולעוזרו לתת בידו הסכמה חמורה ככל
 תוקף ובכל חזק שאין רשות לשום בר ישראל להשיג את גבולו פה אר"ץ יע"א והנה
 אגתנו כ"ד ורח"ל נטפלנו לשוש כהונן ואנחנו מסכימים בהסכמה חמורה תקיפה
 וחזקה בכל שאת הכרית ובנח"ש על כל בר ישראל שישיג את גבולו או את גבול
 באי כמו וב"מ מעתה ומעכשיו בן שיהיה האיש ההוא מאר"ץ בן שהוא מחו"ל
 בן על ידו בן ע"י נכרים בן ע"י שופטים ושופרים יהיו מה שהיו בן בשום אופן
 שבעולם לא יוכל שום איש ישראי לעשות שום דפוס באר"ץ של ישראל לא כמוהו
 ולא שאינו כמוהו לא איש ולא אשה לא גדול ולא קטן בן באר"ג בן באר"ק
 בן באותיות קטני קטנות בן באותיות אשוריות בן באותיות רש"י לא יוכלו להשיג
 את גבולו בשום אופן שיהיה כלל ועיקר וכלל ואם חוזה נכרי ישמעלי או ערל
 יקום משלו דפוס לשה"ק אין רשות לשום בר ישראל להתעסק אללו בפועל בשכר
 שכיר או להדפוס ספרים אללו או שום נזירות יהיו מה שיהיו אפילו שהמתעסק
 נכרי וכל זה בהסכמה חמורה ובנח"ש והעובר על דברינו לא יחולו עליו כל
 קללות שבתורה ולעריקה חיוויה דרבנן רלית כה אסותא והאיש אשר יעשה כזוון
 להשיג את גבולו ח"ו מחוייבים אנו שנרדפהו עד החור'מה כרכים וכו' ומשך
 זמן הסכמה חמורה זו למשך עשרים שנה מהיום הזה הנו' מטה ושומה לנו ושכון

הסכמה

בטוח ושאלנו מפחד רעה ולשומעים ינעם ועליהם חבא ברכת טוב וישראל קדושים יבורכו מהל יתברך לעילא מכל ברכתא עשרת מונים ופרוח יפתחו כשזמים וכותים רעננים אבי ר' כ"ד החותמים פה אר"ץ יע"א ביום עש"ק תשעה ימים לחודש זיו משנת ה'ר"תממשה ועשרים שנה ליצירה והכל שריר ובריר ונכון וקיים :

חיים מרדכי	שלוש כאסכי	רפאל שלמה	משה כמהר"י	עזרא באסכי
לכטון ס"ט	ס"ט	נחמד ס"ט	סתהון ס"ט	ס"ט
יחזק שרים	שאל רוויך הכהן	אברהם ריין	שלוש לחמי	חיים שאל עבאדי
ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט
אברהם לניאדו	עזרא עטיה	ליהו משען	דוד קלין	משה הכהן
ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט
משה כמהר"י	מנשה מטלוב	נסים ישעיה	עזרא עבאדי	מיכל אשכנז
סוויד ס"ט	סתהון ס"ט	הררי ס"ט	ס"ט	ס"ט
יחזק הררי	יחזק ענתכי	שלוש מזרחי	יעקב עבאדי	מרדכי עבאדי
ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט
שלמה זפליה	אהרן שוויכיה	רפאל משה	ליעזר לכטון	חיים אשכנז
ס"ט	ס"ט	שזון ס"ט	ס"ט	ס"ט
יוסף לכטון	יחזק ריין	ידידיה ריין	משה ליהו סוויד	שמואל רוויך
ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט	הכהן ס"ט
עזרא עלי	ישראל שזון	מרדכי לכטון	יחזק לכטון	אשרים עבאדי
סכהן ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט
שמעון מזרחי	יאודה עטייה	ליאו חמויי	משה אברהם	משה עלי
ס"ט	ס"ט	ס"ט	ריין ס"ט	סכהן ס"ט
אברהם קלין	ליאו שזון	שאל ריין	חייא הררי	ליאו רוויך
ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט	הכהן ס"ט
נסים סוויד ס"ט		ישעיה כאסכי ס"ט		

הקרמת המחבר

ואל דעת חכמים לבך שית :

אשר עליו קרא מעשה בראשית :

ואראה כי כל מעבדם :

שכל כי זה כל האדם :

בכל קנין קנה חכמה אנושית

ואם תתאו ראות סולם והואר

אבין בבני איש ובסודם •

הבל אין בס מועיל ברתי •

ותכפל בזמרתו ושירו :

ואף כי בו יהיה משגה אמרו :

וקונו מזהב שכלו הסירו :

יקי נכשל בפח דרכו וסירו :

עקלקלות ועשק עם זמירו :

חרר חכמה באור שכל וגרו :

ואמנם תענוג לבי בספרו :

אמלא עומק דעת וסתרו :

והוא עמל בעין כל איש ולערו :

להכיר מעלת חנוש ותארו :

אלהים מבני תבל כחרו :

אשר נולד ונברא בעבורו :

ובזהבו ורב חילו ועשרו :

ובכבוד הון כחול ימים ואולרו :

ורב משתה עדי שכעו ושכרו :

וקוא שטוף במשגל כחזירו :

והוא שזה בכל זה לחמורו :

חוק ללב אכזר יעירו :

וזית רענן רומה לתארו :

לחקרון וחיש ימק בשרו :

ובגבורה לאריות או לגורו :

ומשלו על בני תבל ועשרו :

ובשמש יקי מאור מאורו :

ובקיות

לאיש שמחה במענה פיו ואמרו

וזה סבה היות איש אץ כטיבו

לבכי שיר כבר נטש לפנים

ומעליו כבר שטה לבל לא

להתהלך במושרים ולנטוש

היות כאור באור חיים ולחפוש

חני מואס בתענוגות בני איש

ואמח בינע לבכי • עד

ואם זה לב בני אדם ייגה

ומעורר תשוקתי ואחלי

ומה תכלית מניחותי ולמה

ואם יש לו שלמות הוא אמתי

ואם זה השלמות הוא ככספו

ובהיות לו כלי חמרה ומנומון

ואם נמלא בהתענג במאכל

ומלא את כרסו מערבים

הלא רומה בזה לשאר בהמות

ואם נמלא בגוף איש עת היותו

ואבריו בריאים וחוקים

והן זה השלמות שב למחר

הלא זה יחרון עליו בחזק

ואם זה הוא היות אדם מאושר

וירכיבו אלהים במתי הר

הקדמת המחבר

לתגדילו ורב בניס לעזרו :
יהי באחרית ככלות שארו :
אזי לא ימלאו מרפא לזירו :
כענות איש והכניעו לזירו :
ויצר רע ושטן המזיירו :
ומלאתו לרל די מחסורו :
היות שוים וכן תוכו ככרו :
בעת כי יעשהו רב שכרו :
וחפש האנוש שכל וחקרו :
ואם היא שיר ומנה יתרון לשירו :
בחסרון מעלתו איש ישירו :
שלמות זה ולהיות לח דבורו :
רדבור קל והכבד וזרו :
לזולתו וזה חפצו בדברו :
יפותה כל חקר לב בשקרו :
ולב שומעיו יפתה מאמרו :
כמאמרים מפורקמים חברו :
לחקרונם חקר לבב מהירו :
שלמות זה ומותר ואסורו :
בדיון ממון וקלו וחמורו :
עלי דבר ונוקי שור ובורו :
ולדעת טמאן מעקרו :
ואיך יפיר גריו ואסרו :
וכו תלוי תמימות איש וברו :
לזיר הנאמן משה בחירו :
יהי עמו אנוש רזוי לזירו :
לברו איש יהי קרוב לזירו :
ופלאי קוד פעולותיו בחקרו :
ויזרפהו באש שכל וכורו :
באש בופגר ולא יוכל לבערו :
אזי נראה ומכל רע שמרו :
וכל נהר בתכל זה מקורו :
בגוף אחר יזרה עם זכרו :
להסתכל

ובהיות לו קהל אחים וריעים
הלא כל זה כאל יברח ונוהס
וליר מות כבד להשחית בשרו
ואם נמלא במדות המעולות
הלא הוא באמת תמותה
ומתדב ומשלו מותר
ורודף תוס בפיהו גם לכבו
ואין כל זה שלמות איש ואף כמו
ונשאר כי שלמות זה תכונה
ואז תרתי תכונה זאת ומנה היא
וזה כיבו מלא כוז ויורה
ואם לשון ורקדוק מאמרים
ולדעת יסוד מלה ושרשה
ואין זה רק לגלות מה בלב איש
ואם דכרי מליצה הוא אשר כס
ולחשוב כי בדעת הוא מדבר
ואם נמלא בכימות לשונו
אשר יורו בני איש כס ויכיר
ואינו זה לרעה חק ומשפט
ואם נכרח להתחכם ולעסוק
להבין איך יהיה משפט מריבים
וקרבן שגנת איש או זדוני
ואיך יתיר שבועתו לכשבע
ואם גדול מאד זה השלימות
והוא דת אל נחנה משחקים
הכי יש בלעדי כל זה שלמות
וכו ימלא עמוק תורה ועמו
כהסתכל גבורת אל במעשיו
וישיגו במופת הוא אמת
ויבהל תחלה על סנה איך
ולא מתוך סנה מלאך אלהים
ואיך יולא נהר אש מלפניו
ובאשה להתכוון ואיכה

הקדמת המחבר

ג

כאי זה לר כנגדו היא ועזרו :
עלי מורר וכנחל בעברו :
תפתה היא עלי ידה יאורו :
ואיך עובד ארמה הוא בכורו :
כללם אל וכדמותו זעירו :
במעלתו והקטן גבירו :
אל חי בין בני אדם בגורו :
שלישי חי ובין עומדים מגורו :
ותכליתו וזורתו וחמרו :
יקור וכמעשה ספיר ודרו :
והוא אחד והוא הרבה לסופרו :
לך קוד זה כבר גלה ובארו :
והיא תחתיו תבקש להמירו :
כרגע עד אשר תקח לזרו :
ונסתר עד יבוסה קות פארו :
עדי זורה תחי שמהל לעורו :
ובו התעברו חומו וקורו :
והענן ואיך יזוק מטרו :
ויתפור כמו אפר כפורו :
בהתקבץ למעלה מאחורו :
והברק והרעש וסערו :
יקדם בעלות לרום וקורו :
ככטן לר וכספו ואברו :
ויתבשל פרי עץ באמירו :
וכוחותיו ומה מקות גדרו :
דוחו עם בשרו איך קשרו :
ודמיונו ומחשבתו וזכרו :
לזאת אובדים בשוגג לעפרו :
ואיך כלב כלאו ואסרו :
ומסתכל בתבניתו וזהרו :
תנועתו ואיך רוטו וחזרו :
בחרו אל היות כסא יקרו :
חסידים שם ושם לך וישרו :
והוא

להסתכל במהותם ולידע
והוא כלל והיא תחתיו כמים
ואיך נחש יפתה ואדם
ובשלה בני אדם לתשב
ורועה אחריו נולד וכברא
ואיך גדול בשנים הוא קטנם
ולמה נהרג שני בשדה
וראשון שב לארמתו ונשאר
והפועל בכל דבר להכיר
וחומר הוא לכל הווה ונפקד
שאל איך נקבטו בו ההפכים
וממשילו במראתו לשלג
כאשה תחלוף בעלה בכל עת
והם תקח לזה לה תעמוד היא
לזאת זורת חלילה חוזרים בו
כמו ערום להראות ימאץ
ואיך בו נמלאו לחו ויבשו
ומה סבה עלות איד מארמה
ואיך קרחו יהי מושלך בפתים
ואיך איד חס ורעוב הוא יסודם
וכוכבי אש אשר עולים ויורדים
ואיך קיעור אשר הוא חס ויבש
ואיכה יולדו מיני אבכים
ואיכה ילמחו מיני למחים
להתבונן בגוף כדון ומרגיש
ואבריו ותועלתם ופעלם
ואיך יחוש בחושיו החמשה
וכל זאלה בגוף אדם קשורים
להבין מסתרי רוח מדבר
היות לופה לגוף לא קל וכבר
ואיך טבע חמשי נע ולמה
וגוף עליון אשר כל גוף יסובב
והוא מקור לכל רוחות ונפשות

הקדמת המחבר

בפתחו בו ועין לכו תשורו :
בעמדו בתחילה עליו נהרו :
בראשו יחזה שדי יגרו :
וידבק בארון עולם ושרו :
מלמד לו ומשכילו ומגורו :
כשמש יחזה אותו באורו :
ושכלו משנתו אז יעירו :
וליתן עזו והדר לאדירו :
ככבאותיו מלא עולם הדורו :
דרכיו זה לבר המהמירו :
יהלל יה וההלל גמרו :
לאיש שמחה במענה פיו ואמרו :

והוא שער אשר איש יחזה אל
כמו נפתח לפניו אל
זה סולם אשר איש יעלה בו
אזי יראה לאל ויור בראשית
והוא חונן לאיש רעה ובינה
וישכילו בשכל בו נתנו
ואז יפנה במחשבתו למעלה
להכסף לרוכב בערבות
לסבת כל אשר הוא הות לברו
ודומיה תקלה לו ומשכיל
ועומד על אמתת היטורים
וישבע מררכיו גיל אשר כס

אשא דעי מרחוק * ולפועלי אתן צדק

לה' אלהי השבחות שקוף כבבא שלו חות

ועושה גדולות עד אין חקר ולאין מספר כפלאות

תהלה גדולה שבח והודאות

ולאלהים אשר לו מנינו חרץ מאד נעלה

נורא עלילה שבח וגדולה

מלא כל החרץ כבודו מאין קץ ותכלה

ולו דומים תהלה

לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון

לב אדם יחשוב דרכו ומה' יכון לערו

מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ

אמר שם טוב ב"ר יוסף אבן פלקירה ויהי בשנת ה' שפ"ט וארבע

ועשרים * למנין שמונים העברים * לזירת היורים * כחודש השמיני

מחדשי זאת השנה * אין ענבים בגפן ואין תאנים בתאנה * והעלה נבל וכפה לא

רעננה * הוא החודש הדומה לזמן הזקנה * היתה עלי יד השיר * לחודש אומרים

נוסנו ודברי שיר להשיר * ודרך המליצה להישיר * וכאשר פנו לערוך ימי עלומים *
וחנאי נעורים היו כחולע אדומים * והפכו כלמר לחר והלבינו הכתמים * וחשכו

כוכבי נשף השחרות ויחאו הימים * וימי בחורים כחלוט עפו * ומן בלקות תמו

ספו * ועם אניות אבה חלפו * ועמדו הרגים וקדפו * ושבו הרודפים ונרדפו *
ובחורים כשול כשלו ויגעו נערים ויעפו * ועברו השנים נקודת השבעים * (פירוש

ל"ה שנים והוא האמצע בין שבעים שנה כנקודה בתוך העגולה) וקרבה שנת

הארבעים * יקרנו כליותי לנטות זמירות הידירות והריעים * ולכלום פי מלגות

הכילי אשר כליו רעים * ולשמור לפי מחסום מלשכת הנדיבות והשועים * ולעזוב

מליצת החשוקים אשר הרוכבים רועים * ולקח בשירי הנודדים והנעים * אשר במדבר

החשק תועים * כי כל זה הבל ותעתועים * ולחקור כל דבר שקוף אמת ויטיב נחמד

ונעים * ולחלוש כח תאות הנעורים אשר באש יוקדת * ולהרוץ הנפש הזרה מנמכה

ולקיות הנפש השכלית על משמרתה עומדת * ועל דלתי החכמה שוקדת * ולהל

יזרה עובדת * ולתור ללבי מנוחה * מלהג הרבה שקוף וגיעת בשר ולנפש עלבון

ואנחה * ולעבוד את ה' בשמחה * ומראות ברע לעזום העינים * ולכלתי שמוע

המבקש

דבר שהוא שוא לאטום האזנים • ולתניח הלבבות • מעולם הרעיון ומרובו המתשבות •
כי יש דברים רבים הבל מרכיבם ההוגה בהם הולך באפלה • יכלה ימיו ושנותיו •
בקהל • יחשוב לכת דרך קלולה • ולגיס פחיס בדרכו • ויחשוב דבר נמלה שפכו •
יחמוד דבר וימס כעש חמודו • יללל במים אדירים ויעלה חרס בידו • על כן
נתתי ל לבי להשליך אחר גוי מחמד הזמן • אשר לכלה וחרץ מזומן • ולא אתהלך
כפעס כפעס באשמי • ולקאים בדרך הישרה פעמי • ודרך יהלך לפני • ולהבין
מיוס רביעי ליוס השבת שכלו לה' • יוס מנוחה ומרגוע לנפשות האדריקים
והחסידים • יוס וגיע והנחה לנפשות הפושעים והמורדים • יוס אשר תלא הנפש
הנשאת מעולם הכליון • להורות לה' ולומר לא עליון :

ולחבר

אגרת מורה הדרך הישרה • ותבדיל בין קודש לחול ובין טומאה
לטהרה • ותוליא מחשבה לאורה • ולקיות דבריה על פי התורה
קדורים • וליסד כנינה על יסוד השירים • למען יעמדו בלב ימים רבים ויהיו
נוכרים • ויסקתיה בספירים • וגורתיה לשני גזרים • ולסדר דבריה הראשונים
מדברי המשוררים • לדבר בלשון המליאים והשוערים • ואערוך דבריה האחרונים •
מדברי חכמי לב הנאמנים • להליב עמודיה אשר היא נשענת עליהם • מחירות
חכמים ומשליהם • ואחרי אשר תלפו ימי הבחרות • והתעוררה הנפש להתנער
מעפר התאוות וללאת מעבודות לחרות • ויקן כישן וכאיש מתרוקן מיון הנערות •
והגיע לשכרותו של לוט השכרות • ויהי כפי כלענה מרה • נפת תטופנה שפתי
הנפש הזרה • אשר היא כפרה קוררה • אמרתי על נפשי לגרש השיר ולשלח •
ולהיות דינה כדיון שער המשתלח • ולשוב בלב טהור לאל נושא עון וחטא קולח •
ואדור נדר לבל אעמוד עוד כסודה • וכתבתי לה זה ספר כריתות ואתן בידה •
כנות שיר מעלי פני אשלח • ואגרתו תהי ספר כריתות •
ובת חכמה אארש לי לאשה • ואקנה בת תבונה לי למיתות :

ולמען

נתערכו דברי קודש בדברי שיר בשירותי • וחכמה ודעת והוללות
וסכלות בזמרותי • ומקלתם שיחת אמת ומקלתה שיחה בטלה •
ובמקומות פטרתי העיקר ולקחתי הטפלה • ורגע אדבר בדברי הילדים השטופים
בתאוות כבהמה • ועבס אומר אמרו זקנים שקנו חכמה • והיו אותם הדברים
כדבש שאינו נקי מארס הדבורים • מהם קרים מהם חמים ומהם פושרים • מלאים
וחקרים • כי כאשר ממטלת יס המתשבה לבי דברים העלה • גם ערב רב אתם
עלה • ועל כן היו בשירי למאה ורוה • והאספסוף אשר בקרבו התאוות תאוה • רחש
לבי דבר טוב להיות האגרת חקומה • ולהפטר מהשיר בדברי תורה וחכמה • ותהיה
יודי על מה שקדם מחטא שירי נעורים • ותשובה על מה שעבר מפשע דברי
חשק

המבקש

ה

חשק הבחורים • והיה דברים מעורים • לבקש האמת והדברים הישרים • ואמריה
מדריכים ומורים ללאת מארץ עיפתה כמו אופל ללמות ולא קורים • ולישר דרך
איש ושכילו • ולפקוח עינים עורות לחוות כנועם ה' ולבקר בהיכלו :

נעורים עת כלות ככלות עשנים	ויחולו להראות זקונים :
ושער ראש כהתלבן ויזהיר	אשר יתלבנו כתמי עונים :
פשוט בגדי נעורים הכלואים	והואאים והלבש הלבנים :

והחי יתן לו • ואיש אשר רוחו בקרבו • להחל בחיי הימים • ובכלות ימי
עלומים • לטוהר הנפש מעוממת הגויה • ולשומה מכחמי פשעיה נקיה •
ומבור שאון ומטיט היון להעלותה • ומיד שאלו לפדותה • כי עד חלות הגוף
בתקפו וכוחו • ויזר לב האדם רע מנעוריו יבקש מעל להיו לקדומו • ואחר חלות
תיקן הנפש המשכלת והיא תשיחו • כי אז הגוף במורד והולך למרץ וכלה • ויורד
מטה מטה והנפש למעלה מעלה עולה • ותזרח שמש הנפש הנשאת ותכבה
שלהבת הבהלה • והחכם עיניו בראשו • לראות מטוב ה' ולתור מנוחה לכפשו •
יזכור ימי הילדה בימי השלום • והדאגה בימי הקדוה • והמלליה והבורח מן הקלות
ועומד בנתיים • ולכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים • עת לכל דבר ועת להפכו
וטובים השנים • כי הרע לזה טוב לזולתו • ומה שיוסיף לזה יגרע לבלתו • והטוב
רע • ומה שיקטר בזה העת בעת אחרת ישתרע • וכל הווה אינן נמלט משיכוי
כהרף עין • כי מוס האפס דבק בו וכרבע יהיה לאיין • והנה דק האומר כי מאיין
בא ולאין הוא הולך כולו הפכפך • וזה הנראה עתה לא יעמוד וכרבע לאיש אחר
כהפך • לא יעמוד כי מוס האפס הדפו • והמר ימירנו והטוב ברע יחליפו • ומה
נמלטו לחיד דברי חכמים האומרים • כי הטורות כלל עץ עומד על מים תמיד
נגרים • וחומר מים רבים תחתיו עוברים • ואיש רעת לפי השתנות הימים מעשיו
ישנה • פעם יהרוק ופעם יכנה • עת יקבעו עת יחנה • ואשר ישנה בזה הזמן יאהב
בזולתו • ומה שירחיק בזה היום יקריבהו מחורתו • ירחק כפי יכולתו מהחסרון
וידבק בשלמות • וידע כי למען הגיעו אל תכליתו טוב לו שימות • יחליף הנקבותיו •
בחילוף ימותיו • ולפי לרבו יהיה קומו ושבתו ואת הכל עשה יפה בעתו ואמ' אני :

נהג ולך כפי היום והעת	ותנוח ולא תחיה בלער :
ותחכם עם היותך בין חכמים	ועם הבוערים תסכל ותבער :
וכראותך ארי תשאג והעת	תמור תראה פתח פיך ותבער :

ואמר החכם מחק ההנהגה שיהיה האדם עם הימים ושיפעל בהם כפי
ההנהגה :

ואמרתו אני

פחס

ב

המבקש

פחס לבחלים כשתמלא אזי תפתח ותדליק עד עלות להבת :
גם כן בהלמיית ומך עץ חנית חושה ואליו תעשה להבת :

ובימי הילדות ושנות הנערות • וכומן העלומים ופרק הכרות • אף אני
בשיר עניתי • וחכמת המליכה והסמות קניתי • ובתים מלאים כל טוב
השיר בניתי • ואספתי כל בחור בשירים וחיל עשיתי • ורות השיר דבר כי ועל לשוני
תיטוף מלתו • וימלא פי תהלתו • וראיתי קץ לתכליתו • הפיטותי חושה מעיניו
ותרכ גדולתו • בכור נתתו והוא יקראני אבי אתה • מנעורי ועד עתה • עליתי
בתמר השיר ואחותי בסכסנו • אריתי פרי מגדיו ורויתי למאוס מנחל עדניו •
ובתי השיר למעלה מרבותים רבו • וכרבוה מהם נכתבו • כי רובם אברו שהיו
להכתב ראויים • כי היו מוזקקים שבעתים ומכל סוג נקיים • ומתם שהיו בדברי
תורה עשירים ממקום אחד ובמקומם עניים • ובכתי היתה בכתי מקלת שירתי •
ובחקקי בספר מקלת זמירותי • כרי שיהיו שעשועים • בהתעסק הלב בעניני
החכמה אשר אותו מיגעים • כמו שאמרו חכמי לב כי כונת חכמת הנגון וקבתה •
כדי לשמח הנפש ותנוח מיגיעתה • ובימים המעטים אשר רהבם עמל ואין יקו
במחשך מעשיהם • ואין לי עתה חפץ בהם • חברתי הלכות חולין והנהגת הבריאות •
והנהגת הנפש אשר היא ללב רפאות • ותועלת לאברים כמאמרים שקולים • ואגרת
המוסר המבארת יושר הפעלים • ולרי היגון המשמח אכלים • ומגלת הזכרון
זכרתי בה העתים שעברו עלינו • כי לעת יום ביום גדודי התלאות יבואו ליטו •
ואגרת הויכות בביאור ההסכמה • אשר בין התורה והחכמה • וראשית חכמה וספר
המעלות • זכרתי בהם תכלית חכמה והתועלות • ומעלת בני אדם הגדולות •
וזה השיגה יד דעתי בילדותי • ואלה ילדי מחשבותי בכרותי • עם היות השעה
דחוקה ורחופה • ויד האומות עלינו תקפה • וכוכד האבן ונטל הטחול וכבד משניהם
עלינו • וכמה הרפתקאות עזרו עלינו • וכל גבר יראה עני בשבט עברת זמנו •
ונעווד כארץ לבקש מזונו • והתלאה סובבת מכל עבר • ומכל לך יבא השד והשכר •
עד מתוק לאיש רבני נחל ולשקוד על גרוש וקבר • ואין אדם לדיק בארץ • ורבו
הפוראים פרץ • וכל עומא שפתים ומושך בלשון • יקודש בכל דבר שבקדושה לפתוח
ראשון • ולברך ראשון • וליטול מנה יפה ראשון • ועל כל זה לא חרלתי מעלות אל
כל מעלה רמה • ולא נסוג אחור לבי ותט אשרי מני אורח מזומה • ומלחפש כבר
המחשבה חרדי החכמה • ואחריה חשתי לא התמהמהתי מרוץ • כי עוב סחרה
מסחר בסף ויסי מנה ארוץ :

חקור חכמה ודע משפט ועתים ואף כי את בסוף ימים ועתים :
ויחקור לכך שכל ואף כי גדודי הרגות שם נחתים :
ואני

המבקש

ואני מתחנן א ה' ית' ויתעלה השם לו גדולות ונוחלות. לנקות אותי מנשקתרי' ושגיאיות. לתת לי ישעו וחסדו להראות. ומודים יחשבני ותלמות. ואל ימשלו בי הטרות הבאות. ויורה לכל רוח הנמנלות. כי איתם ויקחתי מפשע. כי לא יכון אדם ברשע. ואבקש מהמעייין בואת האגרת. כי אם יראה בה שגיאיה שתהיה מסותרת. א יתן איה בעיני רעה אף בטובה. ויריכני לזכות ולא לחובה. כי הפרי אי אפשר בלא קליפה ופסולת. והמשכיל יאכל הפרי ויורוק הקליפה אשר אין בה תועלת:

לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה:
 רתת לפתאים ערמה לגער דעת ומזמה:
 הלא כתבתי דך שרישים במועצות חכמה ודעת:

אפתחה במשל פי ואביעה חירות. אוליא מפי מלין ואדבר נכבדות. למבינה' מה ידירות. מתוקות מרבה ונופת טופיס ומפז רב נחמדות. אשר חכמים יגידו והוחקו בספריהם. ואודיע דברי אכשי לב ואמריהם. ואשרי שומע להם לבקש האמנעות בכל הרברי' לא יוסיף מהם ולא יגרע. ווקיים מלות החכם ע"ה אל חטו ימיו ושמהל הסר רגלך מרע. אמרו כי נער היה במדינה. נעיר ימים וקן תבונה. ולמען השים כל כונתו לחקור החכמה ולבקש. קראו שמו כל יודעיו לפנים **מבקש**. לא ימים מתוך אהל החכמה. ואחר כל מדה יקרה ודרוש וכל מעלה רמה. ברח מהקטנות ובתוך עמד. והדרך קישר למד. ולשבת ככל חכמי לב חמד. קל כגשר לדרך אחרי האמת ובעליה. עז כנמר לשקוד על דתותיה. וממית עלמו עליה. משתדל לדעת אמת הדברים ומבין לאשורו. ואל יפתה לבו לדברי כל אדם וישקול לאמרו. וכשמעו דבר אם יעיד עליו השכל יאמינו. ואם אין אל יבא באזנו. ונעני הוא בעיני. ולהעיר אדם על זה ולהזהירו. הלא זה רבנו:

מאמין אל כל דבר אכן   דומם נחשב כי לא יבן
 נמשל לבהמות אין יתרון   לו עם בקר יאכל תבן:

ער בן מלא את לבו לדרוש ולחקר עניני האדם ודרכיו. ולחפש בנר השכל מהלכויו ולהכיר מעבריו המעלה הראשונה ממעלותיו. ולהבין הפעולה הנבחרת מכל פעולותיו. ולהשכיל כמה נתעלה ועל כסא כבוד ישב. וכמה יוכה לקרב לילורו וכמה נחשב. ואף כפרו וללמו. ולדעת אי זה הדרך ישכון אור וחושך יבוא מקומו:

המבקש

בהביט מעשה איש תחזה כי   ככולם ימשול כליון ותכלית :
 והשכל לכד יעמוד אשר הוא   לכל המעשים סבה ותכלית :

בקש המבקש למלא דברי חפץ וכתוב יושר דברי אמת · הולך באורח לדרך
 ולא עוזבהו חסד ואמת · וזה החלו לעשות · לשאל על חפצי בני אדם
 ולנסות · לדעת אי זה מהם יבשר · ומי האוחז הדרך הישר · ומה תכלית המולא
 און לו ועושר · ומה תועלת מאמץ כחו וגבורתו · ומה מעלת קונה חכמות
 ותכליתו · וחקר ההלכות השלש אשר הם לכני אדם חסוקות ואהובות · וליהן
 תכלית העינים ויתאוו הלבבות · והם הללחת העושר והגבורה · והללחת החכמה
 אשר היא כנפש קשורה · והחל לחקור הללחת העושר להיותה חסוקה מהשתים
 ואהובה · ובעיני ההמון נכבדת וחשובה · יען בעושר ימלא האדם מרגוע ונופש ·
 וישיג כל תאוה תערב לנפש :

אנוש ימלא בהונו און ויכול   להשיג תענוג שמה ואכול :
 והב אל מבקש את לרכיו   ישיבנו וכסף יענה כל :

גבחר שם מעושר רב מכסף ומוזהב חן טוב :
 בוטח בעשרו הוא יפול ובעלה צדיקים יפרחו :
 כבד את ה' מהונך ומראשית כל תבואתך :

החל המבקש להתוכח עם בעלי הממון · השתדל לרדת לסקף דעתם בקבץ
 העושר ובממון הטמון · כי הם יקנהו ראשית דרכם ויהי אללם אמון ·
 חקר תענוג המתענגים האוכלים ושתיים וחוגגים · ובאהבת העלמות שוגים ·
 ויחבקו חיק נכריה ובורה שוגים · האוכלים למעדרנים · הלוכשים שני עם ערנים ·
 האמונים עלי תולעת · חש ולא התמהמה לדעת · מה חפץ ממנהר לעשות עושר
 וחשו · וכי מה תקות חקף כי יבלע כי ישל לזה נפשו · ובחלי ימיו יעזבוו ושלם
 אותו בראשו · והנה עשיר לקראתו אשר שם זהב כסלו · ואמר מי ה' אשר השמע
 בקולו · ויאמר לכסף מבעתו · ולא נאמנה את ל רוחו · נבהל לאון ואיש רע עין ·
 פעלו מהפע והוא מאין :

עשיר למלאות תאות ילרו   יבגוד בקונהו ואל יזרו :
 אם מעשיו תחקור אזי תמלא   כי אין אלהים לו לכד עשרו :

דבר המבקש ל העשיר תמונים ודברים בנחת נשמעים · אולי יכנע לבנו
 הערל וישוב מדרכיו הרעים · ויחדש בקרבו רוח נכון תחת רוח ערעים ·
 ויאמר

ויהמר לו הרוני העשיר אשר בפז מסולא • ועל כל העשירים בעשרו מעלה • ויהי לשם ולתהלה • השאל ממך שאלה קטנה וקלה • למה לקבץ עושר כל יגיעתיך • ולאסוף הון כל מחשבותיך • ולמה תיגע הנפש הברה והתמומה • כבודיה בת מלך פנימה • אלוה מהמלאכים הקדושים • ותרד מערכות לשכון בחיו חומר וגויות אנשים ארחותיהם עקשים • ויהיו לה למוקשים • בכנס דברים הכל המה • וחרס מחרסי אדמה • כל מלאכה נמובה ונמס • ולבנוע כלע ולהיות מעול וקומס • ומרוע כל עמלך לאטור כל רבר שהוא כלה מאליו • ואין יתרון לבעליו • שמע לחכם האומר במשליו • כי כל מה שהוא על העפר כעפר חשוב • ושהוא יסודו וליו ישוב • רלף התאזה מרורות פתנים בקרבו וחמת עכשוב :

ואמר החכם אינו מהנכון לגלות הנפש בבקשת התאוות לא בהשגת העולם הרחמי ולמה הרוני לא ישית לו לבבו • מלות החכם ויכו • לו תיגע להעשיר מבינתך חרל • ולמה זה הכל תקבל • כי יש עושר שמור לבעליו לרעתו • ורשע מלאת אכול דיין פן תשבענו והקאתו • והס פשר הרבר בעיניך • איבעלך ענה שתקנה חכמה בכל קנייך • כי טובה חכמה עם נחלה • בשתיחה תשלם הללחתך ותהיה לשם ולתהלה • והעיר תבנה על תלה • ואס תחסר אחת מהששים תפול ולא תקום אחרי נפלה • וחר • אשר האל נתן לך עושר והרבה נכסיו • ויטו אחק את הברכה והללית מעשיו • אל תחבק חיק נכריה וזורה לו תשגה • וסיגי הבלע ממחשבותיך תהגס • ובחורתו יומס וילנה תהגס • כי אז תללית את דרכיך • ואז תשכיל מהלכיך • וחר אשר הגעת לשלימות הגויה • בקס ורדוף להשיג לשלימות הנפש השכליה :

ובשמוע העשיר דברי הנער • שס על דבריו ואחזו סער • ויחר עליו אפו • והרתית במלולה קלפו • וליו התמרמר • וישא משלו ויאמר :

במקבלים עושר היה בוחר	ועובד קריאה לו זמן אחד :
לאסוף לך ממנון בחר להיות	עובד אדמה או היה סוחר :
אך אם בנשך כספק תוכל	לתת אחוז בזה ואל תוחר :

שמעתי שאתך אהה הנער • והיא שאת כסיל ובער • וענתך הפך כל עלת העם אשר כשער • כי תיעלמי לפרוש מהתענוג ולחיות חיו לער • פקח עיניך וראה • כי בוכב הכבוד בגלגל העושר קבוע ומשס ידרוך ויראה • ומי שזרע עליו הית כל גבוה וראה • ובו כל שפל יתגאה • ובמסקנות ישפל הגבר והאיש משתאה • (פירוש שממה מלשון הפסוק בישיעה עד אשר אס שאו ערים) ומת או נסבר או נשבה אין רואה • והזהב הוא שמש השפארת אשר בכלל מחשך זורח • והבסק הוא המאיר כל מהפל כמו הירח • ולויות התוגות נובלת ובין השמות

המבקש

פורה · עמו מתעלסים באחבים והדוראים נתנו ריח · הוא המוליח האדם מעבדות לחירות · והבקש מטוהר כל ממוזרות · והוא כל מוס ובקש · והיה למתקור ולמחקה · והאיש עמו כל הישר בעיניו יעשה · וכל גיח ילליח וינשא · ואע"פ שפשעו מכסה · ואני הוא המטוהר להרבה בגולות · כדי שלא יחיה האדם בשפלות · ולהקויר על זה אמרתי לו השירים · הנחמדים מזהב ומפז רב יקרים · ואמרתי אני

היה קובץ מאד על יד ותרכה   ודע כי העני לאיש כמותו :
 ואם תפיק רטון שואל וחפזו   מהרה תהיה אליו כמותו :

ועוד אמרתי אני

אמת כי העוני ימית כחרב   לאיש עני אשר אין בו אילות :
 והקרב ימיתו ככבוד   והעוני ימיתו בשפלות :

ואמר הח' כשלא תשתמש הנפש בתאוותיה וחפזה יהיו חייה מות ומטוהרות אפק ראה ראיתי את העני הרש · אשר השקט לא יוכל וכיס נגרש · ילעק מטוק העתים וליה ויוס לא יחרש · והעשיר במשכנות מבטחים · ועשה לו חלונות ועליות מרווחים · ולו כל בני הדם כבוד יתנו · ואחריו דברו לא ישנו · ולולתו לא יכנו · ודבריו יאמנו · על פיו יסעו ועל פיו יחנו · נכבדו חרץ יאשרוהו לעשרו וחילו · והוא במלכים יתקלק ורוזנים משחקים לו · וחכמי לב לדברו חרירים · ובדברו יעמדו מרעדים · ויהיו לו לעבדים · ירוטו למלאות רטונו ואין עומד כנגדו · ודק האומר כשינטרף העשיר אל חרם ישכור כדו · והעושר סבת שלום הבית והאהבה · והדלות סבת הקטטה והמריבה · ואיש אשר חננו ה' עושר ונכסים · הוא המושל על בני דורו והוא המיוחס שבמיוחסים :

בהרבות עשרך תהיה לארון   ואויבך אזי תספיר ותבאיש :
 ומיחס הלא די לך בטורה   אשר תורה היותך מבני איש :

ואמרו חכמים ז"ל כל חולי ולא חולי מעים · כל כאב ולא כאב לב · כל מחוש ולא מחוש ראש · כל רעה ולא רעת אשה · כל חסרון ולא חסרון מלאך · במערכת אמרי חסרון כיס קשה מכולן :

ועתה

איעפך נח עלה ואורה היותך הנער · לשוטט בחיטות וללכת משער לשער · לתצות במרדך ולבא ביער · ולעמול יומם ולילה לקבץ ממון · והזהר פן תאכל לחם במסכתות ובשממון · ודע כי הדלות שוחה עמוקה · ואפלה מגורח ומעוף טרקה · והיה לחבן נגף למכשול ולפוקה · יבואהו במלודה רעה וישם כמתנו מועקה · על כן יברח ממנו כבורח מן הדלקה · זכור מה שאמרו

ז"ל ואל אשה נדה לה קרב שלה נהנה מקופה של לרקה . ראו כי חכמת המסכן
 בזויה . ודבריו אינם נשמעים ואע"פ שיש עליהם ראייה . ודברי העשיר בסולת נקיה .
 ולו היה חכם מחוכם מכל האדם . ונגלו לו דברי התוסיה וסודם . ובפח העוני
 כלכדה רגלו . איך דין דינו למזור רפאות תעלה איך לו . והיה כאוב מארץ קולו .
 יסובכוהו בלהות ללמות . ומחיים בחר במות . דבריו אלו למקשים . ככה וחל
 אישים . אמרתי אני

אנשים אמרו מאין תבונה	אשר איך האנוש כי אם בשכלו :
ואמרתי כאיש חכם אשר איך	אנוש כי אם ברוב עשרו וחילו :
והכסף באולו מבלי איש	אזי לא תאמין אשתו לקולו :
ויהיה בין בני אדם בשפלות	עדי עליו יהי משתין חתולו :

יִישָׂא עוד משלו ויאמר . על האכיון אשר העוני רוחו המר . ועל האיש
 אשר בכבוד העושר התימר :

חסר עושר חסר כבוד משולח	וגם נעזב והוא נתעב ונאלח :
והכבוד לאיש עשיר והחוד	יבורך מעשה ידיו וינלח :
ועץ יעמוד בעור עליו קליפה	וישאר בעור שרשו יהי לח :

רֵאָה הנער כי בלא הימים . איך חפץ בחכמים . ויודעי דעת ומביני מדע
 ידרו לשערים . ילכו שחוח ובמהרה נארים . והזמן עם שערי החכמה
 לוחם . כל עמה נאנחים מבקשים לחם . וכסילי עם טובי לב ושמים . יאכלו
 חרבות מחים . על כן אומר הק' כי לא להזכיר בשם החכמה ולא להשמיע . כי
 עת האולת הגיע . וזמן החכמה חלף לו והלך . על כן מדרבותיך כלך . ולך אלל
 מי שהשעה משחקת להם . הממלאים כסף בתיהם . אשר זמנם יופך וירומנו סלה
 ויהיו לנס . וזכור מלות החכם שאמר אם ראית התורה חכיבה על ישראל פור
 ואם לאו כנס :

מליך חולה יפולו	אם תראה כי בם יחשוו :
אך לא ישמעו על פיד	אם תראה בם יקווו :

ובשמוע המבקש חרפתו אשר חרפו וניבו . השתוננו כליותיו ויתחמץ לבבו .
 והוליה מפיו מלין והאיבו . ויאמר הנה העתרת עלי דבריך ודברת
 תועה . ותחלת דבריך סבלות ואחרית פיד הוללות רעה . והנה בדבריך עדי .
 ובמאמרך סהרי . כי אם אתה עשיר בממון אתה עני בדעת . ונפשך בים הסבלות
 טובעת . ואין לה עין תראה ואוזן שומעת . ואין לה יתרון על נפש הבקמה . והוא
 נפש

המבקש

נפש כסילות הומיה פתיות וכל ידעה מה • הלח ידעה כי הבוטח על עשרו ועל
הזן אולרו • בוטח על תוהו ושקר • יען הם כעל משכיס הולך וכענן בוקר יובמהרה
נחפכים בקשת רמיה • ולדקו האומרים כי העולם הזה דומה לנבל
אנטולא • זה מתרוקן וזה מתמלא וחוזרים חלילה • ואין נמלט משתות את קובעת
כוס התרעלה • ואם תבניה כנשר • ותשים קניך בין כוכבי העושר • הזמן יורידך
משם • ותלכר בחבלי עוני ובפח הימים ומוקשם • ובאמת כי טובה חכמה מכלי
קרב • ומהמון רשעים רב • כי היא חחיה בעליה • ותכין דרך חיי העולם הבא
למשכיליה • והעושר עשה יעשה לו כנפים • כנשר יעוף השמים • ועושר האדם
וקנינו • מחר תעוף עינו בו ואינו • ואחרית שמחתו תוגה • ומרבה נכסים מרבה
דאגה • וטובה חכמה עם עניות ויושר • מסכלות עם ממון רב ועושר • ושלמה
ע"ה אמר טוב רש הולך בתומו מעקש דרכי' והוא עשיר • ומה תועלת לאדם בעשרו
כי אם אכול לשבעה • ושחה ולא לשכרה • וכסות בקרה • וכן שאל יעקב אע"ה
ונתן לי לחם לאכול וכבר ללבוש • והחכם של רש ועושר אל תתן לי הטריפני לחם
חקי • ואמר החכם המלליחיס מאד מבני אדם מי שנתן להם הסשוק מהדברים •
ועושים פעלים הטובים • ואמר שלמה ע"ה טוב מעט כלדקה מרב תבואות בלא
משפט • ומה יתרון לאדם על הבחמה • בהיותו שטוף באכילה ומלא בריסו מאדמה •
ומחיל בלע יקיאנו • ותאות עלל תמיתנו • ואמר החכם יש אכילה שמונעת כמה
אכילות • ואמרתיו אני

יקולל מאכל אחר אשר הוא   יסוף גוף אנוש חורב שממה :
ויש מאכל יביאו איש במעיו   ויוליח מגויה הנשמה :

וברבות הטובה מה יתרון לבעליה • כי אם ראות עיניו ברבות אובליה •
ומסויף עושר מוסויף מבאוב ותרב הנחתו • והוא סבה להוסיף פשע
על חטאתו • ולנטוש אור עשאו ולנכל לור ישועתו • וכמה עשירים בעשרם נוקשו •
ואחר עלותם למדרגת העושר ירדו לתחתית הדלות ורשו • ומגן ערכם לעי מדבר
גורשו • וטוב נעו בנייהם ושלו ומחברותיהם דרשו • והיה עשרם רשת לרגלם • ולא
קמו אחרי נפלים • ואמר המשורר :

אם הזמן יהיה עלי ראשך ללל   גור פן יהי מחר לרגלך רשת :
כלו באכרה היתה כנף לבן   נשר והוא אכרה על בן קשת :

ראיתי בעשירים רעה חולה וקשה • ישנה היא ולא חדשה • כי יש אדם נתן
לו השאים עושר ונכסים • והרבה קנינים והגדיל מעשים • וביתו מלא
זהב וכסף • כל ימיו מבאובים וכעס ענינו וחלי וקלף • כי לא ישליטנו האלהים
לאכול

לאכול ממנו • כי איש כפרי אשר לא עמל בו יאכלנו • ומה יתרון לו שיצטוו לרוח • ולא יסקוט ולא ינוח • לעשות עושר • ולא במשפט וכושר • ומה שאסף הוא זולתו יפזר • וחלוי בנו אחריו על הפתחים יהיה מחזר • ואלה הפגעים ותמקרים • יקרו למלכי ארץ ואל האדונים האדירים • ולפחות ולסגנים ולשרים • הממלאים כסף בתיהם • הבונים תרבות למנו חף כי היהודי האמלל אשר בפתע פתאום ידל כבודו ויט שכמו לטבול ויהי למס עובד • היה בנוים ככלי אובד :

הישמח היהודי האמלל	וחלקו בין בני אדם מקולל :
ואם היום יהי עשירו כחוליס	למחר יהלך ערוס ושולל :
ומה יזרק ילד יעקב ויזכה	בעוד אויבו ידיקה ופולל :
ואיך ירים לראשו ישראל	והנה הוא בדם מכות מגולל :
אלהים עמך הושע אשר אז	תקדש את שמך המחוול :

והאיש

הישר אם יונע להעשיר והוא ירכנו • לחזק דלים יקבלנו • להקים הכושל ולעזרו בהכשלו • ולתת לשוא די מחסורו אשר יחסר לו • ישמח בחלקו בימי הבלו • ויודעהו כי יטוב לו • והכבמינו ז'ל אמרו אמר ליה רב לרב המנונא אם יש לך הטוב לך כי אין בשאול תענוג ואין למות התמהמה אך בשאול מני יגיד • ואם תאמר חניח לבני ולבנותי בני אדם דומים לעשבי השדה הללו נושאין והללו נובלין • ואמר החכם בשלח תקנה בממון השבח הטוב ותמית עמו אויבי הכסף מה תבשה בעושר ובנכסים • ואמר ואומנס יבוקש העושר וטובת עניני האדם • לתגיב לבני אדם • ואם לא יקיה כן מה יאשר מטובת עניני האדם • כשתחסר ממנו הטובה • וההטובה אמנס תהיה ל הרבוש החברים ובחברים יקיה האדם משוכת מאד ועוד היאך יתכן שיקיה האדם בשלוה בלא חברים • כי כל מה שיקיה גדול והמעלה גדולה תהיה סכנה גדולה ויהיה לרכו אל החברים יותר • ואמרתיו חנו :

העת מאד תפרח ואת גובר	הרכה לך רעים קנה חבר :
יהיו לך מתאלת ימים	עור ומחשור והשכר :

ויוסף

המבקש שאת משלו • ועל העשיר העתיר דבריו ויאמר לו • לו קרה לך העשיר כמקרה האיש אשר בנילך היה • אז יפקחו עניך ותלא לרוי • ותכלל מכור תחתיה • אמר לו העשיר הגידה נא לי המקרה אשר קרהו אז פתח המבקש פיהו וענהו • זכרו כי עשיר היה מהמתענגים • המבלים ימיהם בטוב ואוכלים ושותים • וחוגגים • כל אשר שאו עיניו לא אכל מהם • ותאותם יבא להם • מליות בכל מעשיו • והיו האיש הוא גדול בכסיו • לא היתה לו מחשב' :

המבקש

רק בתענוג הגויה ואין לו חפץ בתענוג לא באכילה ושתיה ובמלאה כרס
כבהמה וזיה השליך אחר גוו דברי חכמי' ומוסריהם וארח לחברה עם פועלי און
ויררוף אחריהם לא היתה לו לא עם הזונים והזוללים והסובאים לא ישב לא
במושב לנים ולא עמד אלא בדרך חטאים בנה לו בית מדות ועבילות מרווחים
ועשה שדה ושדות ושרים ושדות לשמח נאכחים ויהי כי ארכו לו שם הימים אמר
בלבו כל המוט ולא תבואני שואה וזה יהיה לי לנצח ולדור דור לא אראה ברע
ותלאה ויקר מקרהו באחת מהלילות כי המלאך הגואל מכל רע הנפשות אשר
מתו חלולות הגולה און הנשים ובמוקדם יתחם העיר רוחו הקשה חולי
ישב מדרכו הרעה וילך בדרך התום כי הפיל עליו תרדמה ויחלוס והנה הוא
הולך במדבר שממה ערום ויחף רעב ולמא ולבו מתפחד ומהתרה ככנור יהמה
תארו חשך משחור וגופו מנוקף בלואה ועל כתפו משא כבד אותו הלאה ושנים
כושיים כל אחד מכוער בתארו ביריהם רמחים ורזים אחריו לרקרו והוא בורח
מפניהם עד שפגע בהר לנים פחים בדרכיו ובו מקום ר' אשר אין דרך לנעות ימין
ושמאל להלכויו וילך בו בוגיעה רבה אין מרגוע לפשו עד שעלה לראשו ויפול
משם לבאר שחת רוח זלעפות בה נשבת ואש תמיד תוקד בה ולא תכבה ממנו
השלהבת ויחרד האיש חרדה גדולה ויפול ממטתו לארץ וילעק בקול יללה
ויתקבצו לקולו כל רעיו וכל יודעיו מלפנים והיו כל אבריו וזריו משתנים וישאוהו
לספר להם המאורע ולהודיעם זה הרע וכשמעו דבריו חרדה גדולה נפלה עליהם
וישכימו כבוקר ויתקבצו פתרי החלומות והיודעים שבריהם והנה אין יודע פתרונו
ומה שבר החלוס וענינו זה אומר כזב ושקר דברי החלומות וזה אומר כי יקרה זה
לבעל המרה השחורה בתגומות וזה אומר כי זה מהחלומות השדים שמראים
לאדם בלחות והדעת שודדים ויהי בלילה השנית ראה האיש הוא בחלומו כאשר
בתחילה והוסיף אימה חשכה גדולה ויקץ בקול גדול למרחוק נשמע החריד
הלבבות וכל עין רמוע תדמע ויאמר להביא לפניו הרופאים היודעים התחלואים
וישקוהו הסמכים אשר למוח מעיילים ומנקים אותו מהאדים העשניים שהמחשבה
מבלבלים ולא עלתה לאיש ההוא ארוכה בהם ולא מנה מנוח ללבו לא ראה
החלוס כפעם בפעם וגשמה לא נשאהר בו עד שהיה למשל לשיניה ולקללה תחת
היותו נחמד ונעים לשם ולתלה ויהי היום ובני אדם מספרים זה המקרה שקרה
ליו והנה עבר איש מן המוכיחים איש תם וישר זך במעלליו וישמע דבריהם
ויאמר להם בעזרת הבורא יתברך ויתעלה החונן דעת האדם וחכמתו אני אפתור
לאיש ההוא חלומו ואעלה ארוכה למכתו ויריאתו ליו ויספר לו חלומו ומה
שראה בתגומו ויאמר להם האיש זה פתרון החלוס מה שראית הולך במדבר
פתרונו שכל ימך ותהיה במדבר שממה נקבר ומה שהיית ערום ויחף שאין לך

מעשים

המבקש

מעשים טובים שיגינו עליך • ומה שהיית רעב ולמא פתרונו עלם השוקתך • לקבץ עושר ולהתענג בתענוגים • ושחור תהרץ פתרונו רוע מעשיך ישחירו פניך בשעת המות וטנוף גופך בזה פתרונו העונש שישלם לך על חטאיך • המשא הכבד פתרונו משא העונות והחטאים ושנים האנשים הרורפי' להרנג פתרונו רוע המעשים ורוע המחשבות שהם מוליכים אותך לאבדון והר שהיית נופל ממנו פתרונו שפול ממעלתך ותדר לבאר שחת וט תופת לא תכבה אשו לער • והמקום הזר פתרונו העולם הבא שההולך בו הליכתו ביגיע ועמל ואין כל אחד יכול להלך בו אלא בטוהר המחשבות והרחיק התאוות הנופניות • ענהו האיש שמעתי דברך ואחרי הודיע אליהם אותך את כל זה אין נכון וחסם כמוד • אכן אחלה פניך תיעלמי היאך הכלל מנחת המבוכה • ובמה אלא לאור מנו החשכה • ויאמר לו האיש זה יהיה לך בהשוכך כל הענינים אשר אתה בהם • ושתחזור להשכס ובהנודך מאחריהם • ובהרחיק כל חטונותיך • ובהכניע תאוותיך • ובהיות עבודת יולך עבודתו • ובהגות יומם ולילה בתורתו • ולהביע זכר רב טובו ולרנן דרקתו • בשקוד על דלתותיו יום ויום בשמור מזוזות פתחיו • בהביע תהלתו ובספר שבחיו • ור"א אחר האיש לעשות הרבר • וישוב לש כלב נדכה ושכבר • ונשפך לבו ללב טהור ורוח נכון חודשה בקרבו • וירדוף אחר נפשו ולבו • ולמקלת ימים ראה בתלמו • והנה הוא הולך בזה המדבר בעלמו • והנה נבקעו נהרות ומעינים • ובו פרקים וגנים • בכל מיני האילנים • ושני אנשים כוזה הרקיע ויהירו • ופניהם ככוכבים יאירו • אחד הולך לימינו ואחד לשמאלו • הולכים לפניו להדריכו ולהשכילו • ויוליכוהו אל מקום כלו אורה • אין חושך ואין ללמות אלא נהרה • ובו מהדרר והתפארת • והזיו והטובה והאדרת • מה שאין הלשון יכול לספר ולא הפה להביע • כי מי תהלתו ומי כל שבחו ישמיע • ושל להם מה המקום הנורא הזה • כי אשרי עין אותו תחזה • ויאמרו לו זה המקום אשר לדריקים מקדם מוכן • ובזה לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפץ ה' בס כסא הוכן • ויקץ האיש והנה תלוס והודיע אותו לכל רעיו • ויספר אותו לכל יורעיו • וישוטטו בארץ להשיב בני אדם מענותיהם • ולהשכילם ולהורם למען יזכו לעמוד בזה המעמד האהי נפשותיהם • השיב העשיר כל לה דברי רוח וקבל • ותירות הנשים והזקנים או לשו בבית האכל • ואתה מביא עלי עדים • מדברי חלומות שלא מעלים ולא מורידים • והפתי העווב הנראה לחוש וקומץ על הנעלם • ורבים אומרים זה בפייהם אבל לא ראינו מי שראה אותו בהקיץ לעולם • השיב המבקש הראות השכלי שבו יראה המשכיל זה הענין הדומי אתה חסרת • על כן לא השיבך על לו הדברים שאמרת • והנכון להניח אותך בטעותך • יען יקשה להשיבך מדרכך ולרפאות סבלותך • ושלמה ע"ה אמר אם תכתוש את

האול

המבקש

האוויל במבקש וכו' ויהי ככלותם דבריהם • וכתתם אמריהם • אמר המבקש
כלבו אין רחוי להאריך בכיוולת בזה • עם זה העשיר הנבל והנבזה :

ואמר החכם העתקת טבע מי שטבעו רע קשה ונמנע • ומהנמנע שימלאו
במדות בעלי העושר • מדות השלמות ומעלת הדרך והיושר • כי תאות
העושר מלרחות האמת תקמה עיניהם • ומלשמוע תוכחת תחרש אזני • ואמ' אני :

ומן יוריש מתו חכמה ויעשיר   כסילים וחסר לב יאשר :
ומים תאסוף עם אש בדרך   בטרם תאסוף חכמה ועושר :

אמר החכם קנה עושר וקנה חכמה • כי הממון יכבדוך לעשרך • והחכמים
לחכמתך • והארס מלטרך ל הממון כי בו קיום חייו • ועמו ישיג רצונו
ומהויו • ואמר החכם היגע שבכני אדם מי שקלרה יכולתו ורחבה גדולת נפשו •
ואמר אין בתלאות תלאה כמי שממונו מועט והוא גדול הנפש ואין עושר כמי שעשרו
רב וגדולת נפשו מועטת • על כן לריך אדם לקנות ממון ושישתדל לקנותו בדרך
שלא יהיה לו גנאי בקניתו • כי אין למלטרך ל בני אדם יחרון • ואין לו בכני אדם
שם וזכרון • והעני כמת חשוב • וישתה בכל יום כוס תמרורים וחמת עכשוב •
יכירוהו אהביו והוא לאחיו מוזר • חמת תנינים יינו וראש פתנים אכזר • ועל כן
זו חכמינו ז"ל עשה שבתך חול ואל תלטרך לבריות • ואמרו פשוט נבלתך בשוקא
ולא תימא כהנא הנא גברא רבא הנא • ואמרתיו אני :

ידידי שאלו אי זו נקלה   לבן חורין תמותה או שלא :
השיבותים שלא ל נדיב לב   וכל שכן לאיש עושה נבלה :
ויען לא תהי לריך לאיש חול   עשה שבתך ופשוט נבלה :

ואמר החכמים כי החכם יבחר השגת השכל על השגת הזהב והכסף וכמ"ש
המשורר ע"ה טוב לי תורת פיך משלפי זהב וכסף • ואמר הח' וההמון
משני שלא טעמו לעולם התענוג הנמור הנקי אשר הוא תענוג השכל והפעלים
השלמים • הם בורחים ל התענוגים הגופניים חושבים שהם התענוגים הנבחרים
יותר מזולתם • ומן ההוגן שלא תהיה מה שיראו ליהם שהתענוגים הגופניים נבחר'
סבה להיותם נבחרים בעצמם כמו שלא יהיה מה שיראוהו הנערים מבחור' הדברים
שהם בחרים אותם סיבה להיותם נבחרים בנפשם • אבל כמו שהדברים הנבחרים
אלל הקטנים הם זולתי נבחרים אלל הגדולים : כמו כן הדברים הנבחרים אלל
הרשעים זולתי נבחרים אלל החסידים • וכל אחד מבני אדם יש אללו פועל נבחר
מאד והוא הנאות לטבעו • ועל כן הנאות לטבע החסיד הוא החסד בהכרח •
והנאות לטבע הרשע הוא הרשע בהכרח :

המבקש

יא

כל איש אחד הדומה לו : לקיות נמשך ירכה גילו :
 וכאדם הוא הפכו יקוף : אך יתחבר לכני גילו :

ויהי כאשר רצה המבקש להפריד מהעשיר • אמר לו אדוני העשיר טוני וואמר
 לו השתדל לקבץ עושר והשת' כהולאתו פן תנחם בעת הצורך לוי כשתחסר
 אותו • ומעויתך תשלש שלישי בקרקע ושליש בממון ושליש כעמון • וילך המבקש
 לדרבו והעשיר שכ למקומו :

אמר המבקש בלבו אחר שהתבררה לי כונת העשירים • ואחין אמתה להללחת'
 אחקור הללחת הגבורים • ומה תכלית גבורתם • וילא איש הבנים •
 והוא אדמוני עם יפה עינים • וכאשכרוע לא לבן ולא שחור ולא בינוני • ובתחבולות
 המלחמה תחכמוני • וכין הגבורים ככפיר בעדרי לאן אשר אין מליל אס ערף
 ורמס • והוא גם כין חיל אשר לבו בלב האריה המס ימס :

טוב ארך אפים מגבור ומושר ברוחו מלובר עיר :

חרדת אדם יתן מוקש ובוטח בה' ישוגב :

אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים ושטי כזב :
אמר המבקש לא הגבור לאהיס עמך גבור החיל והיה שדי בלריך • וידך כעורף
 חויביך ורריך • ושלוס שלום לך ושלוס לעזריך • השתכלתי כך והנה כל
 אכריך בתכלית הבריות • ואינס לריכים לתחבולות ולא לרפאות • כי גופך על
 תכונת השלמות נכב • ומגזע מוג הממוצע נחלב • ינלחו כך הכוחות הפועלים לא
 הנפעלים • ותכונת כל תחיד תכונה שלימה המשרתים והמושלים • אדמו עלס
 מפנינים וגזרחך קשיר • וקלסתר פניך לאור השמש מחפור • ובהיותך לפני מלך
 כיופיו תחזינה עיניך • היתה המשרה על שכמך • ותרב גדולתך • יפסית מכני
 אדם הולך חן בשפתותך :

כך כל יקר לו חי תהי לער : אך אין חנוט נשאר חבל וכלת :
 חי לאהיס אין כך מוס • רק כי הור גופך כל יוס ויוס וכלת :

אתה חותם תכנית ורכ פעלים • וגבר חכם בעוז ורוב מעגלים • לאוהבך
 רב לך ולאחוייך כשמיר מזור חזק • וקל כלבי לרוח ולשוב כמראה הכזק •
 לגור אריה נמשלת • ובכחך על הגבורים משלת • ומי יעריך לאיבירים איך • אני הוא
 האומר עליך :

כהדרת תהיו תרהק פלאים : וקלים תחשוב נגדו ככאים :
 ומילדי ענק תאמר אשר הוא : והוא נשאר לבר מן הרפאים :
 חמס

המבקש

אמנם עם היות נותן יס"ת ונעממה ואין בה מוס והיא תמימה והשקיס
 נתן לך כח ותעצומה אזהירך להשתדל בשלמות קשמה ולרפאות
 מחלתה בדברי חכמה והנות לכך יהיה תבונות ומיסרים תחוינה עיניך והדרך
 ללח רכב על דבר אמת וענוה דרך נוראות ימיך כי אין הנבורה לברה הללחת
 האדם האמתיה ועשר ידות בה לבהמה ולחיה ואמר החכם החכמה היא
 היחס הגדול והאחבה היא הקורבה הגדולה ואמר החכם הטובות שמטיב הבורא
 יתברך ויתעלה לכבראיו רבות והמסוגלות באדם שני מינים האחד מחוץ לגוף
 כעושר והנכסיו והכניס והשני מבפנים הגוף והוא ב' מינים האחד כגוף כבריאות
 והיופי ושלמות הטרם והכח והעצומה והב' כנפש והוא ב' מינים האחד טוב
 המדות והשנית זכות הנפש ונקיות עצמה והוא השורש בכל הידיעות על כן
 המלליק מבני אדם והמואל חן בעיני יולרו הוא מי שהטיב ליו כזאת הטובה ומכחו
 ידיעת האמת והוא בכלל גבורי כח עושה דברו ואמר יש גבורה דוברים היא המלרכת
 האדם לכעוס ולבקש הנאות ולהחזיק כהמה וכחיה ויש גבורה בהמית תלריך
 האדם לקנות התענוגים ולהיות שטוף באכילה ושתייה ויש גבורה רוחנית
 תלריך האדם לבקש הכבוד והזכרון והגדולה וכל מדה אשר מכתם המעשים
 נקיה ויש גבורה להיות תלריך האדם לקנות השכל ולהשלים בהשגת האמת
 הנפש השכלית וזו הנבורה חשוקה לעצמה ולהשיג וזו לריך שישים האדם
 השתדלותו כי הוא ללם להיס ורמותו :

גבור זה כחך יהיה לתורה ולתעורה ולא לעבור עברה :
 וללחוס מלחמות משנה ומקרא לך יהיה זרוע עם גבורה :

יהי כשמוע הנבחר דבריו ובאזו באזניו אמריו שאג בשאבת אריות
 וחרד לבו לזאת ופתח שפתיו כחרי חף וענהו עזות ויאמר אל
 המבקש הקשב לדברי הזניך קראתני ואנכי אענך דברריך דברי איש הירא
 ורך הלבב ואתה תועה רוח והולך שוכב הלא ידעת אם לא שמעת כי הנבורה
 מדה שאין כמותה מדה ומי שחסר אותה חסר כל טוב וילך בלא חמדה וכמה
 ימשול האריה על כל הבהמות חוגר חמות ואזור נקמות כי אם מפני כח
 ותעצומות ובאמת כי זאת המדה נכבדת וכה תשקתי ואני הוא האומר ולדקתי :

אין עזו ואין חדר וכח לאנוש כי אם לאמיץ לב וגבור חיל :
 ערוך לאיש גבור לבלתו מבני אדם כערך הארי אל חיל :

ואם אמר יאמר העבד העלל מלבקש המעלות הרמות משחר התלמות
 ומיראת טוך העתים והמהומות ויבחר להיות בשפלות עם מנוחה
 ולשבת

ולשבת בקלון עם השקט ובטחה ומלרדוף אחרי הדברי היקרי בורח ואמר ארי בחון
כתוך רחובות ארלח ידוע ידע כי זה הטבע לבח הנפש אשר לנפש החמור והדומה
לה נמשלת ומות הנפש היקרה כשעבוד וחייה בממשלת ואמר החכם ימי השלום
אין פחד בהם וימי התלאות אין השארות בהם ואמרתי אני :

שפלות חיים וכאב מות כשניהם משנה שברון :
אם אי אפשר לאיש מזה או זה יש כמות יתרון :

ואמר

החכם הנפש השפלה לא תחוש בכאב הכויון והנפש היקרה ירשום
בה מיעוט הדברים ואמר שלמה ע"ה תחת גערה במבין מהכות כסיל
מאה התכוון כי זה העולם בנוי על הנלוח וכל דלים גבר ואל ההויה ואל הנלוח
יכסוף כל דבר ודבר וכן יהיה לעתיד לבא כמו שהיה כמה שעבר וההויה לא
יתקום מזולתו עד שינלח אותו ויפסיד לורחו ועוד שיחלש ותבטל הרכבתו וכאמר
ה' עוז וגבור ה' גבור מלחמה והוא הנותן ליעף כח ולאיץ אונים ירבה עלמה
ואמר החכם הנלוח בטבע החיים והשלה בטבע המות והנפש לא תאהב המות
ועל כן תאהב לקחת הדברים כנלוח לא בשלה :

השיב

המבקש מה תתהלל הגבור ברעה כנוף רמה וחולעה אשר מעפר
יסודו וימס כעש חמורו מוכן לנגע ועתיד לפגע ויכלה כרגע
יבא מטפה קרוחה יסוד מגן עדניו לארץ עמוקה ושוחה ותהי נבלתו כקומה :

איך יתנאה גוש עפר ואיך יעלה שיאו לשמים :
איכה לא יזכר כי עבר מעבר שתן זה פעמים :

השליך

על ה' יהבך הוא לכרו נותן תעטומה ומאד מאד הוי שפל רוח שתקות
אנוש רמה ודע כי גבורת האיש כשכלו ועלמתת האיש כיושר פעלו וכחו
כהכניע ילרו הרע כי לבכו למרע ואמר שלמה ע"ה טוב ארך אפים מגבור ומושל
ברוחו מלוכד עיר ואמר המשורר לא בגבורת הקוס יחפץ ולא בשוקי האיש ירלה
רונה ה' את יראיו את המיחלים לחסרו ואמרתי אני :

כמשכיל אין אשר חכמה תשיחו ואין גבור כאיש מושל ברוחו :
ונכנע ליירו זה חסר לב וזה אמיץ וזה משגה בכחו :

ואמר

החכם אין יופי פני אדם מועיל כשיהיה מת ההרגשות מהידיעה
ומה בלע בכריאות הגוף והנפש חולה ומה טוב כחוק הגויה והרוח
חלושה והולכת לכלה ואמר החכם חולי הנפש קשה מחולי הגויה ואמר כשתהיה
הנפש בחולי הסבלות יהיה המות רפואתה ורלה נער יפה תואר וינסהו דברים
וקנה

המבקש

והנה הוא סבל ויאמר הכית נאה לא שהשוכן בו מכוער ואמרתי אני :

כפש תוקיר כבזה לפי פניו או הוד קותו רומה :
למכבר מת יען קברו איתו בתכריכי רקמה :

ומה יתפאר האדם בכח ועלמה ובהם יתרון לחיק ולבהמה ותחמור ישא
משא כפלים ממנו וואב ערכות ישרנו ואמנס ימשול עליהם בשכל
ובחכמה ובתחכולות יעשה לו מלחמה ואמרתי אני :

לולי תכונת איש אשר יעשה מעשיו בתחכולות אזי יהיה :
אל כהמות יער עלי אדם יתרון וכל שכן לגור אריה :

אמנם מרת הגבורה כשישמע אותה האדם במקומה היא מאושרה וממדות
הגבורים המעולות וממעלות ישרי לב הגדולות שלא ידך לבכס
לכל איד ותלזה ולא ייראו ולא ירעלו ביום שואה ומשואה סובלים בכברי פנים
יפות תהפכות הומים ולכס כשמור חוק מטר לשאת האמים ואמרתי אני :

מי הוא יקר כפש ומי הוא כלאמן רוח ואמוץ לב והאם הוא רחמן :
גבר אשר לא יחרד לבו לאיד יבא ולא זע מפני ילדי זמן :

ואמר החכם השלם והחסיד הוא המעיין בדברים השלמים ויסבול התלאות
ואינו חושש מפגעי הזמן הגדולים כי אם לא יסבול אותם יפקידו
הללחתו ויבואו עליו הראגות המונעות מעשות הפעלים השלמים ומקצת רוע המזל
יקשה לסבול אותו וכשיקרה לאדם וישארו יורה על גדולת נפשו ומקצתו והוא קלל
חבלו וכשיקרה לאדם ויסבלהו לא יורה על גדולת נפשו **ואמר** החכם העיין
באמיתת הדברים סבה שימאס האדם באמיתותם והחשק עורון לחוש מהשיג
המושא ואמר הראגה על מה שלא היה רעה חולה ואמרתי אני :

אם איד כמו סלע כמו פטיש אני ואני כמים אם התלהה רשף :
לבי כבואה יחוק כי הוא כמו * סהר מאורה יחוק כנשף :

ויהי כאשר ראה המבקש להפריד מהגבור אמר לו טובי ויאמר לו אל תסכן
בעלמך ומכל רע שמרה ומה שתוכל לעשות בתחבול עשאו וילך המבקש
לדרכו והגבור שב למקומו :

הכן בחוץ מלאכתך ועתרה בשרה לך אחר ובנית ביתך :

גם מתרפא במלאכתו אח הוא דבעל משחית :

יגיע כפיך כי תאכל אשרך וטוב דך :

אם יבא

אחר הרבנים האלה שם המבקש פניו לחפור הללחת החכמה ובמה היתה
 משתי ההללחות (פירוש העושר והגבורה) שלימה ולמען כי שם חכמה
 כאמר על החכם בחכמות המעשיות ועל המורגל במדות היטירות חקר לו ערס
 חקירתו הללחת החכם במעלות השכליות ויבקש לו חרש חכם והוא ראש בעלי
 אומניות אז אמר לו אדוני המהיר במלאכתו עלמה ירבה לך הש עושר ויאלא כלי
 למעשיך ראייתך חכם לב בכל מלאכה ומחשבו' חושב ומן הבוקר ועד הערב לעשות
 בזה ובכסף ובנחשת אתה לברך יושב ואתה אשר הש נתן חכמה בלבך ורוח
 נכון איך ראוי להיות המלאכ' דייך ולכלות בו כל ימי חיוך אכן קבע עתים להחבוץ
 במעשה השם ובריותיו והיה שוקד ללמוד חקותיו ותורתיו השיבו החרש
 דק החכם באומרו כי הלומד מן הקטנים רומה לאוכל ענבים קהות ושותה יין
 מנתו והנני משיבך על דבריך ומה טוב דבר בעתו הלא ידעת כי איך חכמה
 תעריך למלאכה יען עמה ירויח האדם כל קנין וכל מלאכה ושם טיה ה' את
 הברכה ועמה תהיה פרנסתו נקיה מאין חטא ושגיאה ולא יחסר אכילה ושתיה
 וה' יעוודך ועל ימיך יהיה לך אש תעשה כמלות המטה יגיע כפך כי תאכל
 אשרך וטוב לך שמע מה שאמרו ו'ל שהמלאכה גדולה מוכות האבות כי זכות
 אבות הגיל הממוץ שנאמר לגוי להי אבי אברהם ופחד יאחק היה לו והמלאכה
 הגולה הנפשות שכ' את עוביי ואת יגיע כפי ראה שהים ויוכח אמש והמתעסק
 במלאכתו לא ידבק בכפיו כל מוס והבטלה מביאה לירי שעמוס ומפני שלא
 ינטרף האדם לבריות ושלא יחיה במסכנות לו חכמיו ו'ל אהוב את המלאכה
 ושנא את הרבנות והנה מלאכת האדם ומעשה ידיו על חכמת נפשו הם עירוי
 ולפי חדודו במלאכתו יהיה יתרון שכלו ודעתו ראה כי בללא בעבור היות נפשו
 בכל מלאכה ודעת נאמ' בערו ומלאך אותו רוח שהים בחכמה בתבונה ובדעת
 וזכרו חכ' כי קוחרים נכנסו בספינה ללכת בסחורה למדינה ויהי סער גדול בים
 והספינה חשבה להשבר מרוח סועה מסער ושאוץ גלי הים דרכים ויטילו כל
 סחורותיהם כדי להקל מעליהם והרוח הולכה האניה לאי רחוק מארצם ויאלאו
 ממדינה למדינה ריקים ונעורים מכל מחמדהם וחפלים איך כל להם כי יאלאו
 נקיים מכל נכסיהם ובניהם נמלא איש חכם בתשבורת מסתכל בתבניתה ונפשו
 שרשיה חוקרת ובלאתו מהאניה וראה נפשו עניה כי הים הפשיטה ערומה
 מלבוש מחמדיה והלגינה כיום הבראה ערום ועריה הלך והתחבר לחכמי המדינה
 המבקשים חכמה ואהבי תבונה ויראה חכמת התשבורת להם והאיר בחכמתו
 עיניהם ויכבדוהו האנשים לחכמתו ויתנו לו את שלתו וישמע הדבר למלך
 ויסיירוהו משמעתו וארחתו ארחת תמיד נתנה לו מתתו והקוחרים האחרים
 היו על הפתחים מחזירים ולקן ימים שלחו קרוביו ואוהביו מלאך לחדש את

שלמו

המבקש

שלומו ויבא שיו ויראה לו מעשה תקפו ועמנו והשר גדלוהו האנשים והשר נשאוהו
 וליועץ המלך נתנוהו וכאשר רצה המלאך לשוב לשלחיו אמר לו שיטוהו מה
 שיאמר לקרוביו ואחיו ויאמר לו אמור להם כי אני מטה להם שלא ייגעו להעשיר
 והמלאכה תהיה דיים ושיקנו סחורה שלא תטבע בים ואמרתיו אני :

קנה דבר אשר יעמוד לנפשך בערך חי והוא לאיש לבדו :
 ולא תיגע בדבר הוא לבלתי והוא כלה והולך לאבדו :

השיב המבקש חין הדבר כמו שחשבת והנני מודיעך כי בזה לא דקת
 הלא ידעת כי בני אדם מלטרטים למלאכות לקיום חייהם להולילא לחם
 מן הארץ ולתקן מזונותיהם להכין מלבושים להיותם מחסה מקור ולבסות מערומהם
 וחלילה שתמנה המלאכה ממעלותיהם מהחכמות המיוחדות בנפשותיהם כי
 שאר בעלי חיים משיגים לכל זה והם מלאכה לא ידעו ולהשיג זרכיהם לא יעשו
 ולא יגעו הקתכל בחולעת המשי היאך תארוג לבושה עליה והעכביש תארוג
 מטרה לטור ליד למאכליה ותמלא טרף חוריה ומעונותיה והדבורה תשסה ביתה
 ואין יכולת באומנים המהירים לעשות כאשר תעשינה הדבורים ואף על פי
 שמעשה הכהמות טבעיים ומעשה האדם בחיריים :

הוא
 שאל

פלאים תחזה ודבר גבורה בעכביש אשר רשתה מזורה :
 ואיכה יארוג חולע לבוש ואיך ביתה* תשסה הדבורה :

שאל המבקש אל החרש האל ממך החרש החכם מאחר כי בכל מלאכה
 מחשבת אתה מחוכם ותחשוב כי אתה ככל פעליך רב פעלים שתבאר
 לי שש שאלות בענין הפועלים : **השיב** החרש של ואני אשיבך כפי חכמתי :
 ומה שלא ידעתי של אותו מזולתי :

שאלה א מה הפשר בין המלאכה והטבע ?
תשובה הפשר בניהם כי הטבע הוא אומן מבפנים והוא יורד לעומק
 הדבר ומתפשט בכלו ויתקן בחכמה טובו וברו והין כן האומן
 כי הוא יתקן הנראה מבחוץ בלבד ויניח מה שבפנים והטבע מוקיף בשלשה
 המרחקים מפני שיש לו יכולת לזון כי הזונה דבר מסוגל בטבע על כן אינו נזון
 זולתי הטומח ובעלי חיים והאומן לא יוכל להוקיף כי אם בשני המרחקים אחר
 שירחק מן המרחק האחר כמו שעושים כבועה כשנפחים אותה :

שאלה ב הודיעני לכמה דברים ינטרך כל פועל לפעולתו ואם יחסר
 אחד מהם לא תגלם מלאכתו ?

תשובה הפועל מבני אדם מנטרך לארבעה דברים אשר הם משונים אלו
 מאלו

מאלו · אבל בעשיית הדבר כולם חברים והם החומר והמקום והזמן והתנועה ·
 והפעול הנפשי מלטוד לשנים מהם והם החומר והתנועה · והפעול השכלי מלטוד
 אל הורה בלבד · אבל האל ית' וית' אינו מלטוד א דבר כי הוא מוליד יש מאין ·
שאלה ג הוריעני מה הם המלאכות שהם על הכונה הראשונה לקוחות ·
 ושאר המלאכות להם כשפחות ?

תשובה הם שלש במנין · והם האריגה והחרישה והבנין · כי מפני שגולד
 האדם כך ומקבל הראשם במהרה · ואין למר ושער עליו להיותו לו
 לקתרה · כי ערום נברא מלטוד א האריגה להיות לו כסות בקרה · ותחת האריגה
 מלאכת המטוה וזולתה כמו התפירה · ומפני שמלטוד א מאלל אשר יאכלנו · כדי
 למלאות המקום הנחך ממנו · ולא ישלם לו זה אלא עם תבואת הארץ ופירותיה ·
 המלטוד אל החרישה ותחתיה הטחיכה וזולתה מחברותיה · ומפני שצריך להסתתר
 מהתמנימות והקרירות ומחיות המניקות · ולטר מזון למאלו המלטוד אל הבנין
 לבנות בית לו ותחתיה מלאכת הנגר והדומה לה ·

שאלה ד מדוע מקלח בני אדם יש להם לב נכון לעשות בכל מלאכה
 ומקלחם לא ?

תשובה אמרו המעיינים בכחות הכוכבים אם ימשול על הנולד אחד מג'
 כוכבים יהיה מוכן לרעת בכל מלאכה והם מאדוים וטוה וכוכב ·
 כי אי אפשר לכל מלאכה מבלתי תנועה וחדות וריוות · והתנועה למאדוים והריוות
 לטוה והחדות לכוכב ומי שימשול על מולדו השמש לא ילמד המלאכה לגדולת נפשו
 כבני המלכים · ומי שימשול עליו לרק לא ילמד המלאכה למיאותו בעולם וענותותו
 ושקוה מקתפק במעט מדברי העולם והשתדלותו להשיג החיים האחרונים · ומי
 שימשול עליו שבתאי לא יחפון במלאכה לעלותו ואבד טבעו וירטה לחיות בשפלות
 ולשאל מבני אדם · ומי שתמשול עליו הלבנה כמו כן לא יתלמד מפני שפלותו
 ומעוט הכנתו כמו הנשים ·

שאלה ה בכמה תנועות יתנועע האומן במעשהו ?
תשובה בשבע · האחת עגולה והשש ישרות · האחת שלמה והשש חסרות ·
 (פי' היא התנועה לשש קלות · והם מעלה ומטה וד' רוחות תנועתם
 בקוים ישרים · הא' שלימה היא התנועה העגולה · כי התמונה העגולית היא
 השלמה שבכל התמונות מפני שאין לה פאה וקלה · מה שאין כן התמונות האחרות
 ולכן תנועתם נקראו חסרות) ·

שאלה ו היאך אמרו כי זה גס כן תלוי בעליונים · ומעשה אבות יעשו
 כמים ?
תשובה לא ידעתי ·

המבקש

בערם כי תהלה איש ותקור מעשיו נסה :
 והתכוון ותן טעם לכל מעשה אשר יעשה :

ויהי כאשר ראה המבקש להפטר מהחרש אמר לו טני . ויאמר לו בחר לך מהמלאכות הנקיים מלאכה אשר אין בה לעושה אותה קלון . והיה לו הנונה . ואשר תוכל לעשותה בימי הזקנה . וילך המבקש לדרכו והחרש שב למקומו :
ויאמר המבקש בלבו וגם אני שמעתי כי החכמים מזהירים ללמד החרש את בנו אומנות נקיה . וחהיה לו לעזרה מילדיו הזמין הנהפכים בקשת רמיה . ואמרו חז"ל אי אפשר בלא כסם ובלא בורסי . אשרי מי שמלאכתו כסם ואוי לו למי שמלאכתו בורסי והזהירו שילמד החרש מלאכה מעולה . אשר בעלה מולא חן בעיני ב"א עמה ונעלה . ואמרו כי מלאכ' הרפואה מכל המלאכות חשובה . כי היא מלאכה וחכמה ול חכמת הטבע קרובה :

כשתראה להתלמד מלאכה למד חכמת רפואה היא מעולה:
 ואם רופא תהי אל תחשוב כי תהי רופא לכל מכאוב ומחלה :
 יש חולה אשר תנקה מזורו יש חולה אשר תוריד שאולה :

בטח בדה' בכל לבך ואל בינתך אל תשען :

גל ארדה' מעשיך ויבנו מחשבותיך :

שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו :

ויהי כאשר בלו תוכחות המבקש עם החרש . להתוכח עם הרופא דרוג דרש . וילך אל מדינה גדולה היה בה רופא מנוסה . והא' מלליח בידו כל אשר הוא עושה . ויבא בתוך הבאים אל ביתו . איש איש לבקש רפואה למחלתו . והוא יושב על כסאו בכבוד וכתפארת . ויעט במעיל ההוד והאדרת . לבשה למען כחש אדרת . ויואל כל א' כלי שטנו . ויקהו ועליו האים עינו . ויסתכל במראהו ועינו . וינע אותם פעמים . ויהמו ויחמרו (לשון עכירות) המים . ויבט אל הענן אשר על פניהם ובמראה שמריהם ותכניתהם . ויאמר אל האחר זה השתן מורה על חולי עטם הכבד ועל חולשת האצטומוכא וקתום הכבד . ואם לא ירפא בראשיתו אחרייתו יהיה עדי אובד . וזה האחר מורה על חמימות גדול וחזק . וזה מורה על קרירות וככל דבר קר כעליו ניזק . ויגזור על האחר שיחיה מחליו . ועל האחר שימות ורואיו יאמרו איו . ויאמר כי האחר בזיעת תהיה רפואתו . ולאחר אמר כי תהיה כהלך מעשו ארובתו . ולאחר בהקיא הליחות אשר בקיבתו . כזה וכיואל בו אמר למבקשים ממנו רפואת . ויאמר המבקש אל לבו אין לו לא דברי כפואת . ואם

בכח זאת המלאכה לרעת כל זה על אמתתו • זו היא באמת חכמת האדם האמתית
 ותכלית הלחצו • והגני אוחז בה ולא ארץ ממנה • אבקשנה בכסף וכמטמונים
 אחפשנה • ויאמר הנסה עוד דברי הרופא • הרואה הנעלם והעתידות טופה • ומי
 יודע החכם הוא או סכל ואם זר מעשהו • ודבר פיהו חלוי משנה הוא • וילך איתו
 בלכתו לראות הקולים • ויבואו לבית איש גדול ורב פעלים • והאיש תם יושב אהלים •
 ולו בת למעצבה שוכבת • ועל ערש דוי יושבת • וכפשה מהחולי דואבת • זקיה
 לבדה נולדה לאביה מאין תאוס ותאומה • על כן היתה רכה ועטונה העלמה • רדי
 בחולותיה לא עשו • וכפות רגליה הלג על הארץ לא נסו • כי האב שמר זאת הבת
 כאישון בת עין • וכל מחמדים נחשבו לו כגדה לאין • והיא בחולה ואיש לא ירעה
 ועול הבעל לא עלה עליה • ויע הרופא יד ימינו ליה • וימשש את כל כליה •
 ויוסף נגלות זרוע השמאית ועליה משש באלכבוטיו • וישתומם כשעה חדא חושב
 מחשבותיו • והמבקש היה שוכר (פי' מלפני) על כל מעשיו ואש הקנאה בו כוערה •
 וכמעט תאכלהו כאכול קש לשון אש קנאתו לכערה • אז אמר וישא משלו • כי
 קנה ברופא ובפעלו :

אם תאהב לעמוד בסיד אישים יקרו וסתריהם היה טופה :
 ורחות לבית חן אשר מעין כל איש מקותרת היה רופא :

אחר

כן אמר לאבי הנערה דבר סתר לי איך • טוה להוטיא כל איש מעליך •
 ויאמר הסתכלתי בחולי בתך ולי נגלה נגלה • והיא מחולי החשק חולה •
 ומאהבה מקותרת תוכחת מעולה • ואם האיש החשוק לו נלה • ועתה ראה בתך
 היפה בנשים • אשר ביופיה תטור הנפשים • ותשלת רוח התאווה בישישים • ותסכל
 יועץ וחכם חרשים • ואם אינך שומע לי • ולא תקשיב לקולי • מהרה תהיה זו
 החילה שלוה • לאשמנים כמתים ויורדת לשוה :

ויאמר

אבי הנערה • אתה מוצא רכה על בתי היסרה • ואע"פ שהיית יודע
 ידיעה כזורה • היה לך להיות קלון כוסה • ותבן הנערה אבי • הרופא
 דבר איך הלא תבשה • ויתמה המבקש על דבריו ואמר גם זה פלא בעיני • ולא
 יוכל לרעת זה כי אש הנביאים חזון מה' • ויאמר עוד אשנה ללכת עמו • והראה
 היקום דברו ונאמו :

וילך

אחריו לבית חולה אחר • אשר מעולם חלוי במות היה פותר • וימשש
 פעם בזרעו • ויחשוב זמן הרך ודבריו ליו הודיעו • אמר לו הסתכלתי
 בחולי הקשה אשר מעווסכאבו כל טובה תנשה • ואני רואה בעין הלב החופשת
 על חרדי בען והגולד רואה • כי אתה חושב שיש לך נמת בריאה • ואין הדבר כמו
 שחשבת אלא במחילה הזמנה והריאה בריאה • וזה לך האות כי הנשימה כבירה
 והרוח נכאה • ויוסף המבקש לתמוה על מה שראה • ויאמר רעת זה ממני

המבקש

פליאה · וחלוי אמר לו זה המלאך בחלום או התודע לוי במראה · לא אשקוט ולא אנוח עד שיבחנו דבריו · ואדר לעומק אמריו · ויהי בשב הרופא לביתו · כפל המבקש לפניו מלא קומתו · ויאמר לו יהי מקורך ברוך הרופא אשר על כל רופא נעלה · והסיר ה' מחוליך כל מחלה · ויעלה להם ארוכה ותעלה · וימחר ימישה להחיותם ולהחלימם · למען תהיה משכורתך שלמה מעמם · הסתכלתי במעשך והגם נפלאים · ודברך והגם דברי נביאים · ואמת ויולב כי אתה הטוב שברופאים · ומהחכמים אשר הולך רואים · ואחרי הדויע להים חותך · את כל זאת אין כבוד וחכם כמוד · על כן בלתה נפשי לחכמתך · והנני מפיל תחתי לפניך · שחודיעני ממנה ראשי פרכים · ושתבאר לי גדרה ומקלת מהחלקים :

השיב

הרופא גדר זאת המלאכה ידיעת עניני האדם מלך מה שיכירא ויחלה · ושמירת בריאותו בהיותו בריא והסרת חליו בהיותו חולה :

שאל

המבקש אם כן הוא יש בכחה לשמור תמיד הבריאות · ולהסיר כל חולי ולהכין לו רפאות ?

השיב

הרופא אינו כן לא הרופא יעיין בשמירת הבריאות על האדם ולהסיר מחלתו · וישתדל בזה כפי יכלתו · ויעשה כל מעשיו כפי מה שתחייב מלאכתו : ואחרי כן יחיל שיהיה פרי לפעולתו · ואין עליו אשם אם נכזבה תוחלתו · והחולה לא ירפא · בלא יומו יספה · כי הוא כרב החובל יתקן כל לרכי האניה וינהיגנה · ומה יוכל עשות אם יהיה סער גדול וישברנה · וכמנהיג הלבא יעשה תחבולת · ויערוך הקרב בחכמה ורעה · וסוס מוכן ליום המלחמה ולה' התשועה · ואמרתני אני :

כעת פועל תהי פועל	אשר ילח שאל אל אל :
ורע כי דרכך להיות	כחפץ אין בידך * אל :
ראה כי נוסב הרוח	ולא כאשר אני תואל :

והרופא הוא עוזר א הטבע בשמור הגופים א בריאותם · ובסיר מהם מחלתם · ובעד הטבע נאמר ישלח דברו וירפאם · וימלט משחיתותם · ועל כן כשיתלש הטבע אין במעשה הרופא תועלת · ולהסיר המחלה אין בו יכולת · ואמרתני אני :

חולה ירא כי יספה	אם טבעו חזק ירפא :
כי אין איש רופא תחלואים	אך הטבע הוא הרופא :

והטבע

הוא העושה כל מה שצריך בנופות בעלי חיים לעשותו · לא בשמירת הבריאות על הגוף הבריא לא בשחלה ברפאו אותו · כשישגל

ממט

נמנמו החלטוים שהם סבת חליותו . או כזיעה או בשתנו או כהלך המעים או בהקיא ליחות קיבתו . והרופא ומלאכת הרפואה משרתים א הטבע כמה שינטרך ליו מהשירות וזה כשישער לו החמרים שמנטרך אליהם כפי מה שזריך . כמו האויר והתנועה והשיכה והרחילה . והמאכלים והשינה והמגבל וההקלה . וכשיחלה ינטרך לו לשער לו הרפואות . והדברים שישיכוהו א הכריות :

ואמר הרמב"ם ז"ל וכבר ביאר גלי"קוס כי הזנים כלם כשיהיה משתכשע עליהם החולי שהם לא היו מרפאים אותו בדבר והיו עוזבים אותו אל הטבע . כי הוא מקשיק ברפואות החללים והמנס ינטרך א הרופא לעזור אותו . והטיב א רח"ז אשר דבר כי כשיהיה החולי חזק מהחולה אין תוחלת שיקום החולה מחליו ולא יועילהו רופא בשום פנים וכשיהיה כח החולה חזק מהחולי אין לורך א הרופא כלל כי הטבע ירפא אותו אמנם כשיהיה כח החולה והחולי שוים אז ינטרך לרופא לעזור א הטבע וזה כשיהיה רופא מהיר . ורוב הרופאים יטעו וקושכים שעוזרים הטבע והם משכשים פעולתו ועל כן אמר אריסטו כי רוב מה שימותו מב"ח הוא מפני סכלות הרופאים בטבע :

שאל המבקש אם הרופא במלאכתו יש לו ידיעה אמיתית או מקופקת ? והאם יש עליה ראייה ברורה . או הוא ממנה ריקה :

השיב הרופא דע כי הרפו' רוב דבריה בנויים על אומדן הרעת . ובדרכי האומדן והשיעור זאת המלאכה מודעת . ומאחר שזאת המלאכה אמרנית ה"א שלא יחטא ויטעה אע"פ שיהיה למעלה מהבוקר"אט . ואמנם ישוכח מי שיחטא לעתים רחוקות וטעותו מועט . ואמר אבוק"ראט אני משבח הרופא שטעותו מועט . כי הנכון בזאת החכמה יקשה מליאותו . ואבוק"ראט חבר ספרים נכבדים בקלרה . אשר תועלתם גדולה ויתרה . והיו דבריו עמוקים אין מבין אותם . עד שקם גלי"נו ונלה מסתריהם ולפוטתם . והיה בקי ומומחה בזאת החכמה . ומנסה הדברים המועילים והמזיקים והוסיף לאור כל תעלומה . לא שחבר בארוכה ספריו . וערב בדבריו דברים אין בהם תועלת והיה הפך אבוק"ראט בדבריו . ויש אומרים כי האריך כדי להעלים זאת החכמה . ושלא ישיגנה האדם כי אם ביגיעה עצומה . ואין זה משועל המשכילים . אשר תמיד משתדלים להיות דבריהם על לומדיהם קלים . והחכמים משבחים לאבוק"ראט שהיה טבעו זך להכין הדברים . וגם גלי"נו כחכמת הטבע וההגיון חבר ספרים :

השיב המבקש אני מאמין אותך שהיה גלי"קוס במלאכת הרפואה חכם ובתועלת חברי האדם . אבל שמע'כי לעומק סתרי הטבע לא יודל ולא הבין סודם :

השיב הרופא היאך תעזו פניך לחפא דברים אשר לא כן עליו . ואיך לא תבזא ליחס סכלות ליו :

המבקש

השיב המבקש ראיתי כתוב שחבר ספר בזקנותו כתב בו דברים הם ראיה על חולשת אמונתו. זה עופס דבריו. אמר אין לי ידיעה אם העולם מכוון אם לאו ואם יש אחריו דבר מחוץ או אם אין דבר אחריו ומאחר שאני אומר שאין לי ידיעה בלו הדברים מהמבואר כמו כן שאין לי ידיעה ביוצר וכל מה שיש בזה העולם. אם הוא גוף או זולתי גוף ואי זה מהמקומות מקומו ואמנם האלהים והכחות האלהיים. והם הכחות אשר פעליהם נמלאים בעולם ה"א שיקונו לה מנר הכורה ועל כן הם מורים עליו ומיוחסים לו. ואין אני אומר בהם כמ"ס פיעאגו"ר יס אני איני יודע מענינם כל עיקר. לא אני אומר שאין לי ידיעה בעלמם אבל שהם נמלאים אני יודע זה מפעליהם. ומלאו הפעלים הרבכת ב"ח. ומה שיראה בניחוש ובעוננות ובראיות המלחמות וממעשה השו"ת אשר יורה על כחו והשגחתו ביטורים שרפה אותי ממחלה שהיתה בו. ומה שיראה בים מהללתי תיורדים בו באוניות. אחר שחשבו להשבר ולסקוע בים באות. אשר יראו אותם ויבטחו שישעו יורה ראיה ברורה על כחו הנפלא ואין אני רואה שיוק לבני אדם שלא ידעו מה הוא עלם הכחות האלהיים ועל כן ראיתי לגדלם ולהללם כפי מה שיחייב הדת. ואני יודע שיש לנו נפש כמו שיודעים כל בני אדם. וזה כי אני רואה כי כל בני אדם קוראים לטבה אשר בה תהיה התנועה הבחירית וההרגש כמה שישנו ב"ח נפש. אבל עלם הנפש אני מורה שאין לי ידיעה בו וכל שכן שלא ארע אם היא מתה או זולתי מקבלת המות. ע"כ דבריו:

ושמעתי

מפי חכמים כי דבריו לה ראיה כי על סוד חכמת הטבע לה עמד. ודברי הפילוסופים המבארים כל לו הדברים לא למד. ואמרו כי אין ספק לחכם בחכמת הטבע במליחות הכורה ית' ושאינו גוף ושמקרה הנוף לא ישיגוהו כמו שאין ספק במליחות השמש ואורו לעינים שיראוהו. ועל כן אמרו שאין ראוי לסמוך על דעת גליונו ולא להשען על דבריו. אלה בחכמת הרפואות לברא ובה ראוי לקבל את אמריו:

שאל

המבקש הודיעני ספרי הרפואה שראוי להשען עליהם. הרופא ללמוד דברי חכמים ולהיות מהם?

השיב

הרופא שצרי חכמה"ט טובים מהר ולחיד ללמוד ספרי גליונו שהם פירושיהם וספרי חנן וילחק בן עמרם ספרים טובים ודבריהם קורים במלות ובענינים רחבים. ודברי א"ר"ז בואת המלכה נכונים. ומאד מועילי. והיה מומחה במלאכת הרפואה שמש כל ימיו החולים. וספרי יצחק הישראלי מאד מועילים. ודברי אזהראו"י טובים ואם הם קלים. וספרי בן סיגא מדוקדקים ומחכמים פתאים. ולא יביטם לא החכמים. אשר בואת החכמה ובחכמת ההגיון בקיאים. והספר שחיבר בן רש"ד הנקרה בלואת קם ונקי ואין בו פסולת.

המבקש

וכל דבריו נכונים ורב התועלת ורבינו משה ז"ל קינר ספרי גליגום ובזאת
החכמה חיבר ספרים וכל אמרותיו אמרות טהורות ודברים ברורים :

שאל

המבקש הודיעני כמה ידעת כי מחלת האשה היתה מחלת החשק שהיא
מכה אנושה ואם החושק מלד זאת החכמה ידעת או מאחרים שמעת ?

השיב

הרופא מפני שאני חקרתי עניינה בראותי הכתש ענה בפנים
ושלתי אותה על מחלתה והנה אין ממש בתשובתה וחסכתני כי זה
יקרה לאחר משני דברים או שיהיה מלד עוגס המחלה ושהקלמים השחורים עליה
גוברים או דואגת על דבר לא תרצה לגלותו ותחביש מלהודיע אותו וכתשוב
לו הדברים זכרו שם איש אחד לפניו וכשמעת שמו השתנו פניה ובראותי
זה משתני זרוע האשה וראיתי והנה השתנה הדפק ומהר תנועתו כי לא יכול
הלב להתחפק על כן לקחתי ראיה ממהירות הדפק וחשו כי נפשה קשורה בנפשו :

שאל

המבקש ובמה ידעת שהחולה היה חושב שיש לו למח בריאתו ולא
היה כן לא הלמח היה במחיתו ?

השיב

הרופא מפני שהסתכלתי סביבותיו והנה בהרוב אשר מראשיתו
עשבים מועילי' ללמח הריאה והרופאים זכרו שהם לרפואה ושערתי
בנפשי כי הובאו בית החולה תחלה לרפואה זאת המחלה וידעתי כי הלמח
היה במחלתו מחודוד הקדחת וקושי נשימתו ויובש שכלו בתחלתו ושהיה
מרגיש ברופן כלו במחט דוקרין אותו :

שאל

המבקש ומה גורך לעשות לו התחבולות בהחלואים ולהטעות אלו
השומעים והרואים ?

השיב

הרופא כדי להוקיר זאת המלהכה בעיני הממון ולולי זה לא היה
משיג הרופא ל הממון ולא היו מבקשים לו אפילו שירפא חנם וכן
נאמר טוב שברופאים לגיהנם כי תכלית זאת המלהכה רפואת המחלה והם
ישימו התכלית הריוח ותהיה המתנה גדולה ולולי פתיות ב"א וסבלותם היו
נשענים על הטבע במחלתם ולא היו נותנים שכר לרופא שא"ל שיחזיק אותם
ויוריד לשחת גויחם ואמר המשורר :

אמר זמן לכסיל היה רופא תמית בני הדם וקח ממונס :
לך יחרון על מלאכי מות כי הם ימיהון האנוש בחנם :

ועל

כן יש מי שאמר כהאר או התחבולות ראה שלא נשאר מהבשוף כן ב"א
לא מלאכת הרפואה :

אמר

המבקש ל הרופא השל ממך שתבאר לי י"ב שלת מואת החכמה כי
לא ידעתי עעמיהם ותאותי לדעתן עלומה :

המבקש

השיב הרופא שאל ואני אשיבך כפי שכלי . וכפי מה שנסיתי כואת החכמה כימי הכלי :

שאלה א הוריעני טעם למה שאמרו הרופאים כי היון מוסיף ככאב שרתו אם ישתחו כשהוא רעב . ויסיר עם האכילה כאב הכואב ?

תשובה הטעם מפני שהיון מחמם מקום הכאב וימלא האברים קיטורים רבים חמים והאברים נמשכים מחמת המלוי . ויסיר הכאב עם האכילה מפני שמחדש האבר הכואב אשר נלח עליו הקרירות חמום שזה ויעלה מעט מעט מאין קטור רב ופתח סתומי המקומות שנדבק בהם המותר וירקק המותרים העבים . והסכה הכוללת שיועיל היון לכל מי שיש לו כאב . מפני כי כחדשו התנועה יבטל הכאב :

שאלה ב למה יהיה הלזון מעכל ולא יתעכל ?
תשובה מפני שאינו מעכל ככל חלקיו לא בעלם הדק אשר בו וכשיכלה ישאר העלם העב ולא יוכל הכב לעכלו :

שאלה ג מה הסבה שרזה מי שדמו הרבה וישמן מי שדמו מועט ? והיה ראוי להיות הדבר בהפך :

תשובה ירזה מי שדמו הרבה להפסד הדם אשר בכשר . ושאינו נוזן ממנו לא מעט ומפני רוע הדם אשר בעורקים הדופקים . וישמן מי שדמו מועט מפני שהדם מתפשט בכשר ויוזן ממנו הרבה ועל כן ימעט בעורקים וישמן הכשר וכשישמן הכשר ישמן כל הגוף :

שאלה ד איך תתיך פרישת הקיבה החלב הקפוא באלטומכא והדם הקפוא בריאה . והחלב אשר מחוץ מקשיאה . ואיך ההשכים תעשה ? וזה דבר מנוסה :

תשובה מפני כי טובעה להתיך כל קפוא מרס וחלב ולהקפוא כל דבר נקד וזה מפני היותה עפרורית :

שאלה ה איך היה השתן השחור מורה על שריפת החלטים מחוס גדול ועל נלות הקור ואיך יורה על דבר וקפכו ובמה יוכר מאיזה משניה'נולד ?

תשובה מפני שטבע החוס והקור לעשות לה השני פעלים ומה שפועלו החוס יקדמו ליו בהכרח הנוונים המורים על החוס כגון האש

ומה שפועל הקור יקדמו לו גוון יורה על הקור כירוק וכרתוי . ועוד כי מה שהוא מנלוח החוס ריחו רע . ואין כן בהווה מנלוח הקור :

שאלה ו למה תולד האבן בכליות בקטנים ובגדולים כבועתם ?
תשובה מפני שהדברים הטבעיים בגדולים חזקים ותיכו החלטים העבים ככח חומם וירדו א הכועה בשבילים אשר בכליות . ומפני שהכועה

כטבעה

המבקש

יח

בטבעה קרה ומועטת הדם יקפא בה אותם החלטים עד שיהיו לאבן וזה כקטנים
כהפך כי הפעלים הטבעיים בהם חלושים מאד וחלטיהם עבים ואין בחומם
הטבעי כח להתיכס . וכשיתעכבו יקפאו מעט עד שתוליד אבן :

שאלה ? למה היה הורע הנקרא בז"ר יקטו"ל לא אם ישתוהו שלם יהיה רפואה
ואם יאכלהו טחון יהיה סם המות ?

תשובה מפני כי מה שעל קלפתו וקלי' קרה מאד וקמחו חס מאד עד שצושה
חבורה . וקליפתו מחילה בניהם . ואם ישתוהו שלם לא יעבור כח
קמחו הקליפה . ועל כן היה הטחון פותח אלמתיים והשלם מקביר אותם ומשיב
לאחור החלטים :

שאלה ח למה ילמחו עורקי הלב מחללו השמאי ולא מן הימיני ?
תשובה מפני שהימיני קרוב מהכבד ובוה החלל הוא מדור כמטי הדם כי
ממנו ימשוך המזון ליו :

שאלה ט מפני מה היו עורקי הלב משתי קרומות . ועורקי הכבד מקרום
אחד לבדו והיה העורק המגיע ל הריאה מהלב מקרום אחד
והוא הנקרא העורק הוריו ?

תשובה היות עורקי הלב משתי קרומות מפני תנועת הרוח החזקה אשר
בהם . ובעבור שתהיה הרוח שמורה היה הכלי חזק . והיה העורק
הוריו מקרום אחד מפני שיהיה רך ויקל עליו להתקבץ ולהתפשט ולמצן שיוזב
ממנו ל הריאה מהדם הרך האוירי הנאות אל עלם הריאה . ועוד כי מפני
שהריאה רכה לא הלטוד לשני קרומות מה שאין כן בשאר האברים שהם קשים :

שאלה י למה לא יחיה הנולד בשמיני ? ויחיה הנולד בשביעי ובתשיעי :
תשובה זכרו הרופאים כי הנולד בשביעי . ילא מהרחם קודם שיחלה והנולד
בתשיעי נשאר ברחם עד שנמלט מהחולי שיקרה לו בשמיני . כי

בשמיני יקרו לעובר מקרים שונים ויזיקהו . האחד מה שיקרה לו ברחם והשני
שנו הענין אשר בין מקומו ברחם ובין מקומו באויר והסבה שיחלה בשמיני מפני
שהוא מתנועע בשביעי תנועה חזקה ללאת מהרחם בחורש השביעי ואם הוא
חלש ולא יוכל לקתרם לא ימלט משני דברים . או שימות מחמת אותו גזק וילא
נפל או שישאר ברחם ויחלה וישאר בו עד שירפא וזה עד ארבעים יום . ואם
ישאר עד החורש העשירי ימלט יותר מאותם החולאים . והראיה כי העובר יחלש
בחורש השמיני כי כל המעוכרות הן בשמיני חלושות ויותר כבדות ממה שהם
בשאר חדשים . ועניני האמות רבוקים בעניני העוכרים :

שאלה יא למה היו הקרומות המקיפים העובר שלשה ?
תשובה מפני שהקרום האחד המורכב מעורקים דופקים וזולתי דופקים

והוא

המבקש

ואת הנקרה אליה הולך לוי למוון העובר והשני הולך לוי להיותו מקום
לשון העובר והשלישי הולך לוי להיותו מקום לזיעתו :

שאלה יב איזה מהאברים נולד תחלה ? כי אם תאמר הלב הולך זון בלא
כבר ואצטומכא וא"ת הכבר הולך התבשל המזון בלא חוס הלב :

תשובה לא ידעתי :
אמר המבקש בלבו וע"ז נאמר כהשר חניך יודע מה דרך הקיים בעלמים בכגון
המלאכה ככה לא תרע את מעשה השמים אשר יודע את הכל :

חמת כי מאנוש רעת פליאה ואיך כרה אלהים הכריאה :
ומה דרך כפשות אחרי מות והעלמים בכגון המלאכה :

אחרי בן קרה המבקש עם הרופא ספרי הרפואות ושמש עמו החולים ויהי
כאשר רצה להפריד ממנו א"ל אדוני הרופא זוני ה"ל שמור כריאותך
פחשמוך מחולל חכילה גסה רק לשבעה וכעובד עללות היגיעה וילך המבקש
לדרכו והרופא שב למקומו

למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמור :
פלא מעגל רגליך וכל דרכיך יכנו :

בכל עת יהיו בגדיך רבנים ושמן עז ראשך אל יחסר :

אחר הדברים הטק כקש המבקש להתכונן במדות החמודות ולרעת תכלית
מעלת השועים הנכבדות השובשים כמות חו"ר והכנדים הוקרים
הדומה לפנס החבים מלמטה ומלמעלה ארזים החלקים כספורן וכמרבלות כאיס
ומעליהם יסודר הכנדים ויסומו הלמף הטבור על ראשם כי תאז יהיה המלאך
עומד לנגדם ונראה לכפסם וימלא אדם טבור לב אשר לו עשר ידות במדה יקרה
וכל חמתו לרופא וברה אהב טבור לב מואס רע ותמיד אהב לשוט עניי עם
זלזולו לכוני חביון לרבה עושק איש לריק תמים בדורותיו וכנקודת האמצעות
הענין מדותיו ויכרח מהקלות ובחוק עמד והורגל מנעוריו ללכת בדרך תעמימים
ולמד כל מעשיו שלמים לא יוקף עליהם ולא יגרע ולא נטה ימין ושמהל
ושמר רגלו מרע לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על
קדוהו הולך תמים ושוכל לרק ודוכה חמת בלבו לא ישב עם מתו שוא ועם
בעלמים לא יבא שומע חרפתו ושיתק וחמס חומסו נשא כדרך ישרי לב שלא
לגמול לשלמיהם חב לא משמע ורומה ומשא תוכו כפרו ולשונו מה שבלבו
אומרת והשתקו גלויק ושנאתו לא מסותרת :

ואמר החכם ודוד הנפש יחבב כפרסוס ושנא כפרסוס כי השנאה המסותרת
כשחשנה מפועל המפתח :

שנא אוחו בלא שפתי רמיה :	כשתשנא חנוש שנאה גלויה
מזוקקת ומכל סוג נקיה :	ואם תאהב תהי לו אהבתך

נעלה האיש על כל בני דורו • בתום מעשהו וישרו • וישם על ראשו עטרת הענוה • ועשות לו שמחה וחדוה • מאם כבלע מעשקות והכניע התאוה • וילך מנגד לאיש כסיל וברח • ולחברה עם פועלי און לא ארח • וירחק מעל רשעי ארץ ולא עמד בקורם • וימלא חן ושכל טוב בעיני אהים ואדם :

עלי רוס בפשך תהיה לעדה :	כשתקנה לך מרה חמורה
לך שם טוב ככל קהל ועדה :	ואז תיקר בעיני כל וינא

ואמר החכם אין דבר שמורה על דעת הדעתן כמנהגו הטוב • ואמר אין דבר שגלוה א דבר טוב מהענוה א החכמה • ומהיכולת א המחילה • ואמר מי שאינו מושל ברוחו אין שכלו שלם • ואמר אין למי שאין לו יכולת טוב מן הסבל • ואמר חלק האדם מאוזנו לנפשו וחלקו מלשונו לזולתו • ואמרתי אני :

דברתך תהיה לבל לא תחטא	אחת ויהיה שמעך כפלים :
וראה אשר על כן כראך א כפה	אחת וברא לך שתי אזנים :

וצוה החכם ואמר הסתר שכלך ומליך ולא תראם לא בעתם כי לא ייטיבו ככל עת • אמנם ייטיבו בעתם • ואם תחטא ותדבר בהם שלא בעתם תסבב השפלות לשכלך ולדבריך • ולא יהיה להם הדר ותפארת • ושלמה ע"ה אמר ודבר בעתו מה טוב • מכלל שלא יהיה טוב לא בעתו :

אמר לו המבקש יברכה ה' נוח לך הר הקודש • ומיזיון יסעריך וישלח עורך מקודש • הסתכלתי במעלותיך היקרות • והתבוננתי בפעולותיך הישרות • והנה הלכת דרך השלמים במעשיהם • ואחות ארח התמימים במעבדיהם • כי את עני במתנותיך הושעת • ונפש נענה השבעת • וארשת שפתיך לא מנעת • ועתים לתורה קבעת • ומכל שואל הפקת זממו כפי משלו • תאות לבו נתת לו • ואתה שלם בכל מרה שלמה • אכן חסרת המעלה הרמה • שהיא מעלת השכל והחכמה • ואחר שהתחלת לעלות במעלות השלמות וכבשת מקלתן היה גומר • ואל יחר בעיני אדוני החסיד מנה שאני אומר • כי כשתסתכל בדברי בעיני שכלך ולבך • אז תחזה כי אני יועץ העלה ההוגנת לך • ולולי כי ידעתיך לבקש השלמות מהיר • לא הייתי מזכירך זה כל שכן שאהיה מזהיר • ואחרי הודיע אלהים אותך הסלעות דעת התכליות • ואחרי שקנית הישרות קנה השכליות • כי חיים הם למואלהין • ושלוה כל כתיבותיהן :

המבקש

אחר היותך כמפעליך תמים וחסרון חיון כמעלליך :
 חושה להשלים שכלך כי אז תהי שלם ואיש לא יערוך אליך :

ובשמוע

האיש דברי המבקש לעק לעקה גדולה ושאל לו כלביא • ויאמר
 דקן האומרים כי הנער נער אלו היה נביא • ויאמר הקשב המבקש
 דברי רעת ומזימה • והחרס והאלפך חכמה • הלא ידעת כי חיון שלמות בשלמות
 הפעלים • ותכלית האדם יושר המעללים • הסתכל בתורתנו הקדושה והטהורה •
 כי על כל הפעלים הטובים מזהירה • ולהתרחק מהמדות הרעות • ולעשות
 הפעולות המעולות ולעזוב הרעות • יען המדות הטובות קרר בני אדם מעמידות •
 והרעות יותר מפסידות • ותהיינה מורת רוח והגיוות מאכזרות • והנפשות מגליכות
 לאברון ולחדרי מות יורדות • והזהירה על הנדיבות כי היא מדה שלמה ויקרה •
 כמו שהכליות מדה גרועה וחסרה • ובעליה קלרי יד ונארים במארה • והכליות
 משחתת בעליה ועד עפר תשחנו • ומתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים ינחנו • והכלי
 חומס נפשו ובעליה קושר • וחכמים ז"ל אמרו כל מאן דליה הוא ותתן לית הוא
 כשר • ושלו לחכס במה דומין מעשה בני אדם למעשה השם • ויאמר בהטיב ל
 בני אדם • ויאמר הכליות חולי חיון לו רפואה • ויאמר הכליות ראש התלחה :

ואתה המבקש תשוב לתוכחתי • ולבך תשית לדעתי • ואחר אשר האל נתן
 בלבך לבקש חכמה • ורוח נכון תדש בקרבך לחקור דעת ומזימה •
 אחלה פניך שתליו הלילה עמי וכל מחסוריך עלי • ולא תבוש מלהודיע לרכך לי •
 ואני אשמיעך דברי תמימי דרך הערבי • ונרוה דודים עד הבוקר נתעלסה באהבים :

ויאמר המבקש למה זה אמאל חן בעיניך אדוני • כי חיון לי דבר ואין להטורח
 שום אדם ראוני • ויען האיש מנעורי תאבתי לחברת מבקש חכמה
 ונכספתי לוי • ולא רחיתי משכיל שלא רחמתי עליו • ותלילה שתהיה לי לטורח
 לא אקחה פת לחם ותסעד לבך ותלך אחרי כן • ויאמר לאשר על ביתו טובות טובת
 והכן • כי אתי יאכל זה בלהרים • כי הוא מן המבקשים חכמה ומן האנשים אשר
 כל מעשיהם לשם שמים • והמשרת הכין מאכלים טובים ויתן לפניהם • ואשר
 יסוג לחמשה בני אדם האים לפני שניהם • ויהכלו ויותירו • וטוה לתת לעניים מה
 שהשאירו • ויאמר המבקש לאיש ההוא מה עובו מעשיך וכמה הם יקרים • ואתה
 חכמה יאירו דבריך • ולא יהיה מהשולחנות אשר מלאו קיף שולחנו • לא יהיה בשולחן
 לפני יק' ערוך • ובחקך שתלמדני יושר המעשים אשר עמם ילליח האדם בזה העולם
 הקצר ויזכה לעולם ארוך • ויאמר לו החסיד טוב הדבר אשר דברת יהיה

מקורך כרוך :

אחר חבלך אם לא תזכיר   חסדו אל הוא קנך :
 נכזה חבלך וכאילו קיף   טאה מלא שולחך :

אמר

החסיד דע כי המדות הטובות הם נקטות בהרגל ועל כן לריך האדם להרגיל נפשו בהם • ויברח מהקטנות עד שימלא האמצעות ויש בני אדם שמוגס דע ולא יקנו אותם אלא בקושי ובהרגל גדול ואפשר שלא יקנו אותם ככל זה וכן אמר שלמה ע"ה אם תבחוש את האויל במכתש • ואלו הם הנווקים בעשותם הפעלים הטובים • כי הם מוכרחים בעשותם מפני שהם הסך מוגס • אבל מי שמוגס המוג הטוב הם שמחים בעשותם המעשים הטובים • וכן אמר שלמה ע"ה שמחה ללדיק עצות משפט ומתנה לפועלי און • ועל כן היו האנשים שלא היו מוכנים בטבעם לקבל המדות הטובות נהפכים למרהה ולדרכס הרעה ישוכו • ומשמרים הבלי שאף חסד יעוזבו • ואמר החכם השעליס שאינם מההרס בטבע נהפכים במהרה יותר מהרות הנושבת : ואמרתו אני

כני איש אשר אין בטבעס לעשות טוב   לטבעס יעוזבו חיש וחסדס :
 וממשילס לעושים טוב בטבעס   כמו ממסיל לאדום המאורס :

ואמר

החכם בני אדם יש מהם שיש לו טובת ההסתכלות ויש לו כח כנפשו לעשות מה שחיויבהו ההסתכלות וזה הוא הנקרא אלל החכמים בן חירין • ויש מהם מי שחסר לו השנים והוא הנקרא אלל החכמים הבהמי והעבד ומהם מי שחסר הכח לעשות מה שחייב ההסתכלות ויש לו טובת ההסתכלות וזהו תחת הרא' בכבודות ואמנם היה מה שקנה אותו לבטלה כי לא יועילה ומהם מי שחסר טובת ההסתכלות ויש לו כח לעשות מה שחיויבהו ההסתכלות וזהו מי שמסתכל בהנהגת זולתו • ואם יהיה מקבל מהמנהיגו יהיה מלליח ברב פעולתו • ויאלף מעבודת לחרות ואם לא יקבל מהמנהיגו יהיה בהמי ואמר והשלמות היטורי היה אמצעות בין שני דברים גרועים האחד מלך התוספת והשני מלך החסרון ואמנם היה שלמותו מפני שכונתו האמצעות במקרים הנפעלים כלומר בהפעלות והפעלים ועל כן היה מניאות הדבר השלם קשה מפני כי לקחת האמצעות בכל דבר מהמקרים קשה • ודוגמת זה האמצעות המסכה בי לא יוכל לקחת אותו כל אחד לא היודע אותה וכמו כן הכעס ונתינת המנון הוא קל ויכול עליו כל אחד אבל לעשות זה כמו שפריך ובשיעור הפריך ובעת הפריך ובמקום הפריך אין כל אחד יכול לעשות זה ואינו דבר קל וזה הוא השועל הטוב והמשובח והנאה • ומפני שניאות האמצעות על האמתה קשה • התחייב שנבקש המדרגה הקרובה מהאמצעות מאחר שלה נוכל על האמצעות • והוא שנעשה הדבר

המבקש

סחות ממה שאפשר • ואפשר שנוכל לעשות זה הפועל על זה הדרך • והוא שנוכיח
א הרעות שאנחנו נוטים עליהם בטוב כי מקלת ב"א נוטים למקלת הרעות בטוב
ואשר בו נודע הדבר שאנו נוטים אליו • הוא התענוג וההיות שיקרה לנו באותו
דבר כלומר שהרע נוטים אליו • נתענוג בו יותר • ואשר אנחנו ממנו רחוק יהיה
היזקנו בו יותר • וכשנעמוד בזה הדרך על זה התחייב עלינו שנמשך כפשיטתו
להפך אותו הדרך כי כל שנרחק מההטעות בבחירתו נקריב מאד מאננותו בטוב
כשנעזוב כפשיטו לטוב כמו שיקרה למושרים לען המצוקל שהם ימשכוו אל זה
שהוא הפך עד שירחיקו מהיושר וכשינוהו ישוב ישר :

ואמר

החכם ושורש הדבר כנדיבות שלא תקשן ירך מתת למי שאתה מחוייב
לתת לו • כפי שראוי לתת לו ואם תוכל להוסיף על מה שראוי לתת לו •
ושעשה חסד עם מי שאינך מחוייב לעשותו עמו עשה • ודע כי מה שהולאת
ממונך לבטלה תחטרהו כשתלטרך אליו :

ושורש

הדבר בדבור שתהיה שלא תטעה ואם תוכל שיהיו דבריך לחים יהיה
יותר טוב • והדבור ראיה על מה שכלב וב"א יקחו ראיה ממנו על
המדבר יותר ממה שיהיו מעידיים עליו עדיים רבים • וכן כחמר הודאת בעל דין
כמאה עדים • ויש מהדבור תמית כמי שמדבר דברים רעים כנגד המלך או בעל
הממשלה • וע"ז הזהיר שלמה הע"ה ואמר גם במדעך מלך א תקלל וכחזר משבכך
א תקלל עשיר כל שכן שיקלל אותו בדבורו בפרהסיא • וכמו שמדבר דברי כפירה
שהם קותרים דבר מדברי הדת :

ואמר

החכם מי שביוה הנימוס המיתו הנימוס • ויש ממנו מזיק כמי שמדבר
דברים רעים בב"א או מדבר דברי קלים שהם סיבה שיבזוהו שומעיו
ועל כן לא ידבר המשכיל עד שיחשוב כמה שיראה לרבר וימעיט דבריו כפי יכלתו •
הדבר בפרנסה שלא תתעלל מלבקש המותר שאין בו חטא ושחטיב
שיעור מה שתתן ומה שתוליא • ואל ישיאך בזה מרחב שתהיה בו כי

ואמר

הגדול בכני אדם הוא לרץ לשער יותר מה שיתן ומה שיוליא • והמלכים יותר לרי'
לזה מהקמון כי הקמון יחיו בלא עושר • והמלכים אין להם קיום אלא בעושר :

ואמר

אם תרצה ללבוש לבוש התפארת ולעדות עדי הכבוד וללכת הדרך שאין
בה ממשול היה * חכם כסבל ומדבר * כלס (פי' שלא יתפאר בחכמתו
לא יראה את עצמו כלאו הוא סבל • וזהו אומרו כסבל וימעט בדבורו והוא מדבר
באלס כמו שמבאר והולך) כי החכמה תדריך אותך באמת ותוך • ומיעוט מה
שהלל עלמך בחכמה יגרוש ממך הקנאה והדבור כשתלטרך אליו עמו תגיע
ללרך • אבל השתיקה תועיל אותך האהבה וישוב הרעב :

ואמר

השמר משררות המלכות וכן אמר שלמה הע"ה א תתהדר לפני מלך
ומשררות

המבקש

כא

ומשררות העושר וכן אמר שלמה הע"ה אל תיגע להעשיר מבינתך גדל
ומשררות הכערות ושררות המעלה וכן אמרו ז"ל נגר שמת אחד שמים כי אין
דבר מאלו לא רעות רוח יסור השכל ויאבד יסור הדעת ויטרוד הלב והשמע
והראות כמה שאינו מועיל :

ואמר

ורע כי מפרשתך מכ"א יקנה לך השנאה וקרבתך אליהם תקנה לך
החבר הרע והחכרים הרעים יותר מזיקים משנאת האויבים :

ואמר

לבוש אלל כ"א שני לבושים אין למשכיל מנוס מהם ואין חיים ואין
עושר לא עמס לבוש פרישות והתבודדות מכ"א תלכשהו על ההמון
ולא יתחברו עמך ואתה נזהר ומשמר ומתחזק בעלמך ולבוש חבורה תלבוש
אותו אלל היחידים מהנאמנים ותתחבר עמם בלב עהור ותגלה להם קודך :

ואמר

הזהר מנערת הכעס ונערת נעירת האיבה ונערת הסכלות ולהכניע
לכל א' מאלו השתדל להכין הכנה מהענוה והמחשבה וההסתכלות
וזכוון האחרית ובקשת השלמות ורע כי לא תוכל להכניעם אלא בהשתדלות גדול
ואם תמנעו ההכנה להכניע הטובעים המתגברים יהיה סיבה שתסגר בידם כי
אין אחד מבני אדם כגיבור מכל טובע רוע ילידה ואמנם היתרונות בין בני אדם
בנלוט הטובעים הרעים אבל שיהיה נמלט אחד משיהנה בו מאותם הטובעים
אין בזה בטחון ומנוס אלא שהאדם החזק כשישתדל להכניעם כשיתגברו ימיתם
מהרה עד כאילו אינם בו והם נסתרים בהסתרי האש באבן שתלא ממנו כשמקישים
עליו כי כשימלא מעורר מסכה או מהתרשלות יהיו נראים אותם הטובעים
בהראות האש בהקשה ואח"ך לא יתחיל הזק אותם הטובעים אלא כבעליהם
כמו שלא תתחיל האש אלא בעץ שהיתה בו :

ואמר

ויהיה מה שתעניין בו מעניין שונאך ומי שיקנה בך שתדע שלא יועילך
שתודיע לשונאך שהוא שונא לך מפני כי תזהירהו להשמר ממך

ואמר

ותכעיר אש שנאתו וכשתוכל להזיק לו ולא עשית זה או הנעת למע' גדול ממע' הנפש :
לא תקח הקללה והגרוף כלי זין כי הם לא יעשו חבורה בנפש ולא
כמזון ולא במעלה :

ואמר

יש מן האויבים שריוך האדם להשתדל להמיתם ויש מהם שריוך
להתרחק מהם ויש מהם שריוך שישתדל לעשות שלום עמהם

ואמר

וריוך האדם לדעת אותם כפי מדרגותיהם :
והחכרים שלשה יש מהם כמזון שלא תוכל לעמוד בלתם ומהם
כרפואה שתטורק להם לפעמים ומהם כמדורה שאיך לריוך לעולמים :

ואמר

ורע כי יש נדיבות שהיא ככליות ויש מהירות הדבור שהיא כעלגות
ויש חכמה שהיא כסבלות וע"כ אם תוכל שלא תהיה מתנתך כליות
ולא

המבקש

ולא מה שתבאר רבוי דברים בלא תועלת ולא חכמתך כמשא בכר עליך עשה זה
ואמר א יושר בעיניך מי שמכבד אותך למעלת ממשלת . כי הממשלה
 מיכה תתפקד ולא מי שיכבדוך מפני עשרך כי מהרה יכלה . ולא מי
 שיכבדוך מפני היחוס כי היחסים הגרועים שבמעלות הטובות . אבל כשיכבדוך
 מפני שמירת הדת ויקר הנפש זה יושר בעיניך כי יקר נפשך לא יסור ממך בזה
 העולם ושכר שמירת הדת באחרת . **ואמר** קחת המועט טוב מעזיבת הכל .
ויאמר המבקש א החסיד הא שברך יכפול . וגורלך בין המלאכים אשר לפניו
 יפול . ובאשר גופי הרעב מכל מערך השבעת . וכפשי הנענה בדברי
 מוסר דשנת . וחכמה לה לרוב הודעת . ותוליאני לרויה באמרותיך ותוכחותיך .
 כן ינחך ה' תמיד וישבע בלחכות נפשך ויחליץ בעלמותיך .

פיך דברי מוסר אוסף כהם חרפות סבלות אוסף :
 על כן טוב לי תורת פיך מאלפי זהב ובסף :

ויוסף עוד המבקש ויאמר א החסיד אשרל ממך במדות הנפש שמונה שאלות
 אולי יש בפיך עליהן תשובות מעולות :
ויען החסיד של כי לא אכחד ממך ממה שידעתי . אבל אגיד לך דעתי
 ומה ששמעתי :

שאלה א תשובה

למה אמרו שאי אפשר שימלא ברעות השלמה יותר מרע אחד לבדו ?
 כמו שאי אפשר שיחשוק האיש האחד לרבים יחדיו כי כל מה שהוא
 בתכלית הרבוי טובעי יחייב שיהיה מורף כל אחד . כימה שהוא
 בתכלית הוא אחד . כן אי אפשר שיהיה האיש האחד רע א רבים והוא בתכלית .
 כי מה שישתתף עמו זולתו אינו בתכלית :

שאלה ב תשובה

למה אמרו כי דברי החכמים במדות נאמרים על דרך הרושם
 כלומר מה שכולל הרב לא על דרך הדקדוק ?
 מפני שהדקדוק בכל דבר יהיה כפי חמרו . וזה החומר משתנה .
 וכיאר זה כי הדברים הפועלים למדות הטובות והמועילות אינן
 בהם דבר קיים על ענין אחד כמו שזה ענין הדברים הפועלים לבריות שאין דבר
 מהם קיים על ענין אחד לא משתנה כפי האדם וכפי הזמן וכפי העת . ומאחר
 שהדבר כן בכללי זאת החכמה . כלומר שלא יסבלו הדקדוק להשתנותם כל שכן
 בפרטים כלומר שאי אפשר בהם הדקדוק מפני שאינם נכללים ואינם תחת מטה
 אחת ואינם לריך האדם הפועל שיסתכל תמיד במה שיללח מפעליו בעת שהוא
 בו כמו שהוא הענין כמלאכת הרפואה כלומר שפעליה כפי הזמן וכפי העת וכפי
 המקום וכפי מה שצריך :

שאלה ג
תשובה

למה אמרו כי מדת הכושת אינה שלמות והיא משוכחת בקטנים ? מפני שהקטנים יגבר עליהם ההפעלות הם חוטאים תמיד והכושת ימנע אותם מחטוא . והיה הכושת מגונה בוקנים מפני שאין ראוי להם שיעשו דבר שיתביישו ממנו והשלם כמו כן לא יתבייש מפני שהכושת יהיה מדברים הרעים ואין לריך שיעשה אותם האדם השלם . ועל כן אמרו בכושת שהוא טוב לא שאינו נמנה עם השלמות :

שאלה ד

היאך אמרו כי הדיור ערב ונימוס שאינו מתנשם . והשופט נימוס מתנשם

תשובה

שהמשא ומתן בין בני אדם הוא דבר הכרחי . ועל המעט וזרמן שיהיה משאם ומתנשם עם הנמלא ביריהם כי לפעמים ילטוך הנגר ל האורג והאורג לא ילטוך ל הנגר באותה שעה והוא מלטוך ל בעל החטה ובעל החטה מלטוך ל הרופא . ועל כן הניחו בניהם דבר הוא תמורת כל הדברים על דרך ההסקמה וזה הוא הדיור והיה בדרך ההסקמה תמורת כל מה שילטוך ומפני שהמוכר אפשר שלא ילטוך באותה שעה לרכר אחר אפשר שילטוך לרכר אחר לעתים . היה הדיור כאלו הוא ערב כמה שילטוך אליו . ומפני שזה הענין הוא נמלא בדיור בהנחה ויהיה גם הנימוס גרר אלל היונים מההנהגה נקרא הדיור נימוס כי הוא המשער הדברים ומשוה בין הנוסף והחסר . וזה הענין נמלא בשופט כי הוא מביע לכל אחד מבני אדם ל תקו הראוי לו . ועל כן אמרו כי השם יתברך ויתעלה הנימוס הגדול :

שאלה ה

על איזה יקראו למקלת בני אדם השלמים ואלהיים ויקראו למקלת בני אדם רוביים ?

תשובה

השלמיות שהם למעלה מטבע האדם הם השלמיות הנקראים אלהיים כמו שקוראים לכתוב בני אדם מלאכים ואלהיים לרבו השלמיות אשר בהם . וענין לו הפך אותם אנשים שקוראים אותם רוביים לרבו הרשע בהם . כי כמו שאין לרובים על האמת רשע ולא שלמות כי הרשע והשלמות הם לאדם לא יש להם רשע ואלא מקוב הרשע האנושי . ועל כן יקראו בני אדם היואלים ממינס ברכוי הרשע רוביים . כמו כן מאחר שהיה האלוה ית' אין טובו על כל אשר בו האדם טוב לא טובו ואלא מקוב טוב אשר לאדם על כן נקרא המרכה בטוב ואלא מקונו להי . ולא השתי קטות מתגדרות בטוב כלומר שהם הפך זו מזו ועל כן זה האיש מעט בכני האדם מאוד וכן האיש הרובי :

שאלה ו

כאן לי אם העושה דבר יראה כמו שאומרים לו הרוב את זה . ואם לא תהרגו וקרה והרגו אם זה הפועל ממנו בכחורק או בהכרח ?

המבקש

תשובה

מנעשה זה ברטונו ובכחירתו מפני שהתחלת הפועל לוי כי הפעלים
שאנו מוכרחים לעשותם אינן התחלת הפועל לנו כמו שישא
אותו רוח חוקה זה מוכרחי :

שאלה ז תשובה

היאך אמרו בחבר הנאמן שהוא אחד והוא הוא ?
האחים הנאמנים וחברים הוותיקין שהתבטת אהבה רוחנית
מאמינים שהם בנפש אחת נחלקת בגופות רבים וע"כ רואים כל
אחד הטובות לחברו כאלו הטוב לעצמו ממנו . וזהו החבר האמתי שאח"ל וקנה
לך חבר . וכן אמרו חכמי המחקר כי כשימלא אותו האדם שריון שיסתדל להתחבר
לוי . ולכחור אותו מכל קרוביו ואחיו ושכניו . כי הוא טוב לו מאביו שילא מחליו .
ומבניו שילאו מחליו ולתת לו יתרון ומעל"על שאר האוה' והחברי' מפני שלא אוהבים
האדם לתועלת שהגיע להם ממנו . או לרחוק הנזק . ועל כן בשלא נלטרבו אליו
תנעל אהבתם ואפשר שתהפך לשנאה . אבל זה החבר לא יאהב אותך בעבור דבר
שהוא חוץ ממך לא שהוא מאמין שהתה הוא והוא התה . נפש אחת בשתי גופות
ישמחו מה שישמך ויבאיו מה שיבאיוך ויאהב לו מה שיאהב לך :

שאלה ח

הודיעני לאיזה חלק מחלקי הנפש יחסו הפעלים הטובים והרעים
ואיזה חלק מהם מקבל השכר והעונש ? **תשובה** לא ידעתי :

יוסף

עוד המבקש ויאמר לחסיד הודיעני ספרי בעלי חכמת המדות וחבוריהם
שריון שיקרא אותם הרועה להיות מהחכמים ולהדמות להם :

ויען

החסיד כללות מדות הטובות כולם נאמרו בתורתנו ורוכ פרטיהם נאמרו
במשלי גם בדברי החכמי' מהתובחות והמוסרים ענינים רבים . וכן חברו
חכמי האומות במדות דברים טובים כספר הנק' מבחר הפנינים וזולתם . אמנם
ידיעת המדות היא בחכמת ההנהגה ובה נחבר ספר הידוע הנקרא אינוכא
וגם נכתב אגרת קלרה כזה הענין וזה עופסה :

אמר

חייב כל משכיל להסתכל בטובת בני אדם ורעותיהם . והיאך הם בהם
בתועלתם והיוקס ואחר כך יבקש לנפשו המועיל בראותו מה שיועיל
להם וירחיק המזיק בחקרו אשר יזיק להם ויושיב הענינים כל אחד על עבדו וכנו
וישים בין מעלותהם גדולים מברילים בניהם . ואחר כך יכין לנפשו כלי ליסרה
בה חיות ידיעת מה שידע מהרברים במעשה ולהבין מה שסכל בלמוד . ואח"ך
יהיה מוסרו אשר יוסר לנפשו לא בעת אחר כי הוא ימלא ככל רגע מרגעיו
ומעלה ממעלת הזמן אשר הוא סוכב אותה או בענין מעניני נפשו אשר הוא
מתעעע איהם ממניני בובר רחש או קלות ראש והשמחה והיגון והעמידה
והישיבה ממקומות ראויים ליסר האדם נפשו בהם . ולישר את אשר עוותה עד אשר
לא יהיה יתרון עליו מאנשי מעלה מהמעלות גבוהה תהיה או שפלה במעלותיהם

אשר השתחף בה עממה כי כל אדם שיבקש שיהיה לו יתרון על מעלה מהמעלות
 יזריכהו יתרונו עליהם להתרחק מהם עד אשר תתנשא מעלתו להשתחף עם אנשי
 מעלה אשר על מעלתו כי בבקש המנוחה במנוחה יאבד המנוחה ויוריש היגיעה
 כי מוסר האדם לנפשו יזריכהו להשתיקו אל הנכבדים אם היה בעל כבוד
 ומהשפלות אם היה שפל וצוב המוסר מויק ובעל ההיזק יגע מתרשל וכך דרך
 המוסר להקיץ הנפש במוסר ואל ימנעך קשיה ומריה מהתמיד להקיץ כי פרץ
 בה והיא תאסב המנוחה וילוכנה לבקש המנו' במקלת ההכנעה ולא ככון למשכיל
 ואם יחסר דבר הרבה להניח זה המעט כי זה סוד הרגילות וכשתעורר הנפש
 למוסרך ותחזיל להכנע מעט לרעונך יתיה תחלת מה שתרגיל בו אותה למלאת
 חוק תורתה ולהודיעה הנפש חלקה ואח"כ בפקוד האחים והאחיות האהבה כי כל
 עוזב נעזב להרבות מתועלת האחים כי רבים יקומון ויפרסמו השבח ואחרי כן
 למלאת חוקי השוחקים המתדמים כאוהבים והתחולת עליהם או לקוות להפוך
 שגאסם לאהבה או להשתמר מדבר רעה מאכזר תגיע לאון כסיל לבעל ממשלה
 ולתת לאח האחים חלק מהאחווה והשמירה והזכרון כי אחי האחים מה מהאחים
 והם במעלות מי שזוקק ממנו ראי' מהנחמרות ורועה לומר כי בשמרך ברית
 אחי האחים ראי' כי אהבתך שלמה לא האחים וכן למלאת חק נסיוני האדם אשר
 ינוסה בהם אל בני האדם או בעת המות כשתשמרהו בעת החולשה או בעת
 הטורד כשתשמרהו בשעת המסכנות ואחרי כן לשקול מה שצית ומה שאכלת
 ולהסתכל אם יהיה לך מותר בהסיר החסרון ולשמור המותר ולקטוף על נפשך
 בהיותה מקלרת ואחרי כן לפקוד המלכים במהלל ולשמרך מטרתם והכנעך להם
 כי כל רעונם מעלמם להתהלל ומב"ה להכנעם אליהם ואחרי כן לפקוד הנאמנים
 להמתיק סוד עמם בסתר כי חלקם מנמך ותועלתם מהם הוא בסתר וכשתתחור
 עמם ואחרי כן לפקוד החסידים בתום לבב ובישר למען תודע כמה שגודעו
 בו מהטוב ואחרי כן לפקוד הנכבדים המיוחדים בנפש תודה בברה ואחרי כן
 לפקוד הנחלשים במשפחתך ברחמנות וחוקם בלמוד כי חמלתך על הנחלשים
 במשפחתך ינחילך כבודם וחוקם בלמודך ינחילך תועלתם ואחרי כן תפקוד
 מחיותך בתקון מבילתי שתחסר לראוים מהם שראוי לתת להם ואחרי כן לפקוד
 האויבים בהיזק והמתנכלים ברחות נכליהם והמתעללים במחילה והמתודים
 ברחמנות והמקנים בהכעיסם ובעלי החמם בחקור סתריהם ובעלי השחיות
 בענוה ובעלי הקלות בישוב הדעת המתרפים בכזוי והמתנא'י בגאון והנוטרים
 איבה בהתעלם והנושכים בלשונם בהשמר ועליך בנסתרות בהתרפות ובנגלות
 בהתאמן לעשותם ובספקות בררשה ואחרי כן להחיות הוריוות בעת התללות
 והתחולת בלרות ולהאריך האף בשעת החמה ולהשיב לאחור הכעס וישוב

המבקש

הרעת דברים שאינם גלויים • ואחרי כן לפקוד השכן בעזר • והגר בגמילות חסד
והריע הנאמן בהגיעך לו והמבקר אותך בהכין לו מנוחה • ואחרי כן חברת
המלכים להסתיר סודם ולתקן הפעלים ולעשות כרונם המעשים • ואחרי כן
להקיש בן הטובים מחכיך והרעים לביין מאיזו מהשתי כתות תתחבר כי אם
תתדמה בטוביהם תוסף בעין רעיהם קנאה ותחרות • ואם תתדמה ברעיהם תוסף
בעין טוביהם שפלות • על כן קיים מה שראוי משני דברים ותגמל אהבת שניהם :

אמר

זה הוא עופש דבריו והם דברים כמרמס ועינים אחרים במלים קרים :
לו המבקש הודיעני עוד הסבה שיצטנו מדות בני אדם וטבעיהם •
ויען החסיד יש לזה ארבע סבות • האחת מלך החלטים אשר בגופותיהם
כי מי שמוג לבו חס יהיה על הרוב נדיב וגבור וישוב נפשו מועט והוא מפולפל
וטוב הליור • ומי שהוא קר יהיה על הרוב קשה להכין • ומי שהוא רטוב יהיה
על הרוב טוב המדות ומקבל בני אדם בסבר פנים יפות • וממחר לשמוע וממחר
לאכר • ומי שהוא יבש יהיה על הרוב קשה לשמוע וקשה לאכר והוא נוטר איבה
וכלי • והשנית מלך שגוי מקימותהם והאזיר והמים • והשלישית מלך גדול
על חקי רעותיהם והמלמדים אותם ושמנהג אבותיהם בירוקים • והד' מלך משפטי
הכוכבים בשעת הלידה וההריון ואמרו המעיינים בכחית הכוכבים כי זה הוא
השרש והשאר ענפים ואינו כן אלא חכמי הטבע כי לא יורו בזאת הסבה הרביעית
ודע כי בני אדם נהפכים מהרה ממרה ל מרה ואינו קיים על מרה אחת • לא הוא
משתנה במדותיו בהשתנות עניו כי אין אדם שלא ישתנה עניו או מעשור לרש
או מרש לבעשר או שיעתק ממקומו למקום אחר ויורגל במדות אחרות • או שיעתק
מבו לכבוד או מכבוד לבו • או שיעתק מדעה לדעה ומאמונה לאמונה • או
מבחרות לזקנה או מבחירות לחולי ועל כן יתחדשו לו מדות בכל זמן • ויתכבדו
טבעיו ומדותיו עם אחיו ותשתנה אהבתו לריעיו וזו היא הסבה שלא תשאר אהבת
בני אדם לו לאו על ענין אחר אלא היא נהפכת במהרה לא שהאחים הנאמנים
שאהבתם אהבה רוחנית ואחותם לה לדבר מחוץ עצמם לה תשתנה לעולם כי כל
אהבה תהיה לסבה מה כשתבטל אותה הסבה תבטל אותה האהבה מלבד אהבת
האחים הנאמנים מפני שהם מאמנים שהם נפש אחת בגופית רבים ועל כן
כשישתנו עניני הגופים מאכיותהם תשאר הנפש על ענינה כי היא לא תשתנה וכן
אמרו החכמים ז"ל כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה • וכל
אהבה שאינה תלויה בדבר אינה בטלה :

ויקרא

המבקש עם החסיד ספרי המוסר וישב עמו שש חודשים ואחרי כן
כשראה להשרר ממנו • אמר לו אדוני מורי הדרך הישרה לפני •
א"ל השמר מהכעס והשתדל להכניע תאוותך • ומה שתאהב לכפףך אהוב אותו
לזולתך • וילך המבקש לדרכו והחסיד שב למקומו :

לשון חכמים תטיב דעת ופי כסילים יביע אורת :

צוף דבש אמרי נועם מתוק לנפש ומרפא לעצם :

מרפא רשון עץ חיים וסוף בה שבר ברוח :

ידי - כאשר תמו כל דברי המבקש עם כעל המעלות היוצות אשר הם קשורות
בגוויות ונחשבו לאדם נכריות בהשיגו אמתת מעלות השכל הרוחניות
שם פניו אל כעל המעשים השכליות אולי יש תקוה וימלא בהם הלכת האדם
האמתיה כי במה שחקר מההלכות שקדמו מלא כי אובדות באחד הגויה
ויש בהן חלק לבהמה ולחיה ויתל לחקור חכמת הלשון ודקדוק המאמרים ולמות
המליצה ודברי המשוררים יען חסרי לב באלה יתהוללו ותושבים כי חכמו
ולא ידעו כי נבצרו ונאלו :

שכל יהי קונה שכל וימנה עם השלמים לו חכמה יהי קונה :

אכן וכלה כל ימיו בדקדוק איך מן המקורים השועל יהי בונה :

וישומט המבקש לבקש חכם בחכמת הלשון ודקדוקיה ומביין כלליה ויודע

חלקיה ומי המיוסד יסודתה ועל מה אבניה הוטבעו או מי ירה
אבן פנתה ועל מה יזורו המלים ועקר בנימי הפעלים הכבדים מהם והקלים
ולדת למולת יש זאת החכמה ולהעלות פניניה ולדלות החרס אולי ימלא מקום
ספיר אבניה ולנסות בואת החכמה ולרעת תכליתה ומה תועלתה ומעלת היודע
אותה וימלא איש אשר בשמות והפעלות מבאר הנסתר והנגלות ומדבר
גדולות איש עתי בדרך הלשון ויודע מהלכה ומכיר האורח אשר בתוכה
אמרותיו מלוג לחיד מתקן ודברוחיו מכור חזקן וכל מליו חרושות על לוח הלב
והחקן יען דבריו ישרים אין בהם נפתל ועקש ודרכי אמריו קלולות מאין
מוקש ולמלא דברי חפז וכתוב ושר יבקש :

מליו מחכמים כל יהיר ולשונו עט סופר מהיר :

משים לאור מחשיך מלים וכזה הרקיע יוקיר :

אמר המבקש לוי הרוני הישר כמעלליו ורעת שפתיו ברור מללו והחכים

פתאים במליו למען תזכה כשפעך חלדך בדכך בורה ביב שפתים
יהיה עם פיק ואשר חדבר יורך שמעתי דבריך והגם טובים ונכוחים
אלהים ואדם משמחים ואתבונן כמעשיך ואראך מתעסק תמיד בהכנת
שורש הדבורים ועל מה השמות והפעלים מורים ואם כרת הדקדוק המלה
אמרה ואיוו מהם יש לו חברה ואיוו מהלשון נבריה ורה ובאה להתגורר

עמה

המבקש

עמה מלשון עם נכרי והיא גרה • ותועי לשון תדריך עד הלכו נכוחות • ולשון עלגים תמהר לרבר לחות • אכן תמה הני חיבה אין לך עסק לא ברברי גור אריה ובעל כנפים • ולא תתעורר • לרקדק ברברים המדריכים ליראת שמים • ותשבח דבר האומר אך למחפור דבר שפתים • ומה * ככלי אשר לא יעשה מלאכה עמו • (ר"ל הרפור והלשון הוא הכלי להוסיף בו כל מלאכת מחשבת מכח המחשבה אל הפועל כמאמר החכם הלשון שליח המחשבה וכל חכם לב בו יפא ל מבוקשו להשפיע לזולתו) • ולב לא יבין מה תועלת כפיו ובנאומו • ואני שמעתי כי חכמת הלשון והדקדוק תכליתה להגזיע עמה ל הענין • ואע"פ שהיא קודמת בהקדמת היסוד ל הענין • והענין קודם ליו קדומת סיבה בקדומת האחד למנין • ותהיינה שתיהם שפחות לשרת ליריעת הענין • שהיא כגברת ומתחילה לוקחה הלשון להורות הענין אשר בלב נטוע • ולבאר עמו מה שבנפש המדבר כדי להיות לזולתו ידוע • על כן אדני שמעני ולא נא בענין יחר • ולשון ערומים לברה לא תבחר • ודע כי עליך חובה • אחרי אשר בחכמת הלשון דעתך רחבה • שתשתדל בהכנת עיני הדברים כי הלשון ככלי האומן חשובה • ובמעשה יה אשר כלם בחכמת פלאים תחזה כס אס תקסה • וכל פועל למענהו נתן להיס להנש לעבדו וכלי למעשה • ויחר אף האיש במבקש ויאמר לו ערוץ אתה המבקש כי בחכמת הלשון והדקדוק אתה כסיל וגופש • ואילו נבלו לך שערות ושכיליה • לא היית מוסיף דבה עליה • הלא ידעת כי חכמת הלשון מאד נבחרה • ומעלת המדבר לחות מעלה יקרה • והאיש נכבד בהיות לו שפה ברורה • וגבר יפתח פיו במשלו אין ערוך ליו • ודרך האומר כי על שכל האיש במליו • גם חכמת הדקדוק הלחה מפוארה ומשובחה • כי בה נכתבו המלות • ודרכי הלשון עמה קלולות ובלתה חבלות • ואיש יהלך באפלות • והוא עמוקה ורחבה וחומת הלשון הנשגבה שומרת • ופרותיה גודרת • ותהי בלתה לשמה • וכעיר פרוסה ואין חומה •

השיב המבקש אעפ"כ אין רהוי למשכיל לבלות בה זמנו • כי מעט ממנו יספיק בה כדי שלא יעשה ככתבו ויובן ענינו • ומאחר שאתה חכם בזאת החכמה • ותיגע בה הימים והלילות • אשאל ממך ששאלות • ויען האיש של ואני השיבך על שאתך כפי דעתי הקלה :

שאלה א הרועני מה טעם נבחרו אותיות אהו"י להיות אותיות המשך על שאר האותיות ?

תשובה הטעם אשר נבחרו לקלותם ועל כן הם נמלאים עם כל התנועות ופעם יבואים ופעם נעלמים ומוספים וחסרים ומבולעים • והאלף האש האותיות והקלה שבהם • והוא כנגד האחר • ומפני שהיה כנגד האחר תמלאה נעלמת עם כל תנועה :

(ה) בראש • וראשון • ראשים • ראשית • מסעך פארה

(ב) וכן כל מספר הוא ב' כחופה' בכל מספר כמעשה (ג) ובעבור היותו ראש שמוהו סי' המדבר לזכר ולנבקה • ומלאת נוספת כמו אתיקהא ובראש כמו אורוע וכהמלע כמו והאזניהו והה"א סי' המדבר כי כן טעם הא לכם זרע ופעם לתומה כמו הנהיה וקודיע הדבר כמו האישי • העבד ונכלעת כמו מזה בידך ונוספת כמו לילה ונעלמת כמו עושה • כי פרעה אהרן • לא יקרחו קרחה (ד) והוא"ו תמצא נעלמת עם שורק וחולם (ה) ומדבק זה עם זה כמו אברהם ויצחק והיו"ד עשירי לאותיות (ו) ושמוה לסי' בסוף המדבר ואמרו כי בעבור היות עשרה כולל לכל חשבון ע"כ היו"ד באחרונה כולל לכל סימן רבים כמו אנשים ונכלעת כמו בטרם (ז) אצרך גם תחת וה"ו כמו (ח) הויה במקנך ותחת ה"א כמו (ט) יחסיון ותחת אל"ף כמו כל פקודי כל (י) ישרתי והוא נוסף כמו רבתי עם :

שאלה ב

אמרו המדקדקים כי חלקי הדבור שלשה • שם ופועל ומלה • והסי' ואביו שמר את הדבר • שלמה בנה את המלוא • היש טעם להקדים זה לזה עד שהולרכו להניח לו סימן ?

תשובה

כן יש כי השם עומד בעלמו אינו מנטרף א הפועל במה שיורה • והפועל מנטרף אל השם • כי הוא הנושא היותו והוא כו מקרה והמקרה

(א) פי' שבכל א' מחמש מלות האו נמצא הנועה גדולה אחרת ואחר כל אחת חנוח הש"ף אחריה (ב) ר"ל שהאחדות הוא חומר כל המספר' וממנו תולדות כל מספר בהתקרב אחד לאחד לכך כל מספר הוא בכח האחד • הכל לא בפועל • אבל בכל מספר הא' הוא בפועל כי זולתו לא יתהוה המספר (ג) פי' בעתיד ליחיד המדבר בעדו כמו הפקוד השמור (ד) ר"ל שהיה נמצאת נחה ונסחרת אחר השורק והחולם והוא הנקרא בפי המדקדקים נח נכתה מש"כ אחר הקמץ ואחר הלרי והחיריק מן הגמגע לקיות אחריהם וה"ו נחה ונסחרת כמו שכתבו המדקד' יעוין בדבריהם (ה) ר"ל וה"ו החבור (ו) ר"ל בעבר בסוף יחיד המדבר בעדו כמו פקדתי שמרתי (ז) ר"ל שלפי טבע הלשון היה לריך להיות יו"ד אחר האל"ף מפני שאורש המלה יזר ונסחרה ובא דגש בל"רי תמורת היו"ד החסרה (ח) ר"ל שהיה ראוי להיות הוה מלשון מדבר הוה שרשו הוה והוא"ו ההחת היא וה"ו המשך ובאה היו"ד תמורת הוה"ו שהיה עין הפועל (ט) פי' שהיור תחת ה"א למ"ד הפעל כי שרשו חסה כמו תחסה לנה (י) ג"ל המגיה לדעת המחבר ז"ל שבמלת ישרתי היו"ד תחת ש"ף ויזנה אשרתי מלשון כי אשרתי כנות • כמו שכתב הראב"ע כפי' תהליס וכן חתימתי וינו כמו יתאמרו כל פועלי און :

המבקש

והמקרה אינו קס בעצמו אלא על זולתו נשען על כן ימוט במהרה וילעז (ר"ל) ושתנה בכחיות הזמן והגוף שהוא העלם שבו מקרה השעולה) והמלה לא תורה על ענין בעלמה לא שניהם זה לזה קושרת וזהו להיהם להיות אחד זה לזה מחברת :

שאלה ג

הודיעני גדר השם והפעול ?

תשובה

הדבור כלו שלשה מינים כי יש ממנו סימנים מורים על הדברים בעצמם ונקראים השמות . ויש ממנו שהם סימנים מורים על רישומי הדברים מקצתם במקצתם ונקראים הפעלים . ויש ממנו שהם סימנים מורים על קשירת השמות בפעלים . וגדר השם שהוא מורה על ענין מבלתי שורה בעצמו על זמן . והפעול מורה על ענין ומורה על זמן בעצם . וישאל המבקש והנה בוקר ויום שהם שמות ומורים על זמן ? וישבהו המדקדק אינם מורים על ענין שיהיה מציאותו בזמן כאמרך עשה ועושה ועל כן נאמר בגדר השם שלא יורה על זמן בעצם :

שאלה ד

תשובה

היאך אמרו כי הפועל העתיד ומה שעבר כטבע והעומד בהסכמה ? משני שהזמן אין לו הפסק כי הנלגל שהוא סבתו סוכב תמיד . ואם הפועל נשלים כלו כבר נעשה . ואם נעשה מקצתו יאמר על מקצתו נעשה ועל מקצתו יעשה . ועל כן היה מה שאומרים עושה בהסכמה : (פי' שהזמן לא יעמוד אפילו רגע אחד ואין אחד מחלקיו אפילו היותר קטן ממנו אשר יאמר עליו כי הוא זה עתה כי לא ימנע מן החלוקה אם שהזמן כבר עבר או לא עבר לפי שאין אמלעי ביניהם ולא נוכל לומר על רגע מהרגעים שיהיה שצדין לא עבר ועתה הוא במציאות :

שאלה ה

תשובה

למה לא היתה לבני אדם שפה אחת ורכבים אחדים ומה סבה בהשתנות הלשונות ולהיות העמים או מלאו נפרדים ? לפי אמונתנו הלשון היתה אחת בתחלה והסבה בהשתנותה מה שזכר בתורה : (ר"ל ענין דור הפלגה)

שאלה ו

אמר

התדע לזה סבה אחרת טבעית ? השיב בעל הלשון לא ידעתי : לו המבקש הודיעני ספרי בעלי חכמה הלשון והדקדוק אשר ראוי לסמוך עליהם ואשר נכונים דבריהם :

השיב

בעל הלשון המתחיל במלאכת הדקדוק ובנין הפעלים מהקשרים היה ר' יהודה חיוב ואחריו החזיק ר' יונה בעל הכנפים וחרב ס' הרקמה וס' הראשים . ור' עבדיה ז"ל פירש התורה וספרי הנביאים ודבריו טובים ויש בהם ענינים אמתיים מלך החכמה . גם יש בהם ענינים אחרים היו רעות חכמי המחקר והאחרונים מחכמי המחקר קתרו אותם . ואחרים כמו כן תברו ספרים נכבדים יקב ונקי בזה הענין כמו החכם הרב הגדול ר' דוד קמחי ובעל הראשים וזולתו : וקרא

וקרא המבקש עם בעל הלשון ספרי הדקדוק והלשון וכפשט הפסוקים וישב עמו
 עד מלאה לו שנה תמימה • ויהי כי הגיע העת להפיר איש מעל אחיו • ה"ל המבקש
 אדוני בעל הלשון זוני • ויהמר לו בקראך הספרים השתדל לדעת הכונה בהם
 ולהבין • ושא תהיה כקום כפרר אין הבין • וילך המבקש לדרכו ובעל הלשון שב למקומו :

זמרו לה' חסידיו והודו לזכר קדשו :
 שירו לו שיר חדש הטיבו נגן בתרועה :
 שירו לו זמרו לו שיחו בכל נפלאותיו :

להבין

משל ומליצה דברי חכמי' וחידותם • לדעת מוסר נביאי השיר ותוכחותם •
 חפש המבקש משורר אשר לו כשיר עשר ידות • מנלח כננינות ומשכיל
 שיר ייודות • ולומד מנעוריו לדבר ככבדי ארץ נכבדות • וימלא משורר אשר
 המליצה היקרה בפיו ונכבד ניבו • וחזון השיר נפרץ בלבו • איש דברים ורב
 מהללים • אין וחקר תקן משלים • וקרי נחלי דבש וחמאה בזמרותיו • נופת הטופנה
 שפתיו • ולוף יזוב משירותיו • ימלא הפה שחוק דוח כאמרו אמריו • ולור יטק
 פלגי שמן בדברו דבריו • כשוררו שיריו ועל פיו יעלם • אז ידלג כאיל פסח ותרון
 לשון אלם • יכפר כל עון וכל חטאת ואם משוא גדולה וכבדה • כאמרו מזמור
 לתודה • כחן שפתיו יודר הגשמות • וימשוך לו כנועם מליו שרי אדמות • יתגלו
 מפרי אמריו וכשערים יהללוהו • ריח שמניו טובים שמן תורק שמו על כן עלמות
 ה' ה' כוהו • בשירותיו ינשא למעלה נדיבי עם ושויעיהם • וישפיל למטה בני בליעל
 והעושים כמעשיהם :

משורר מעשיו תמה לרואים   למען יעשה כשיר פלאים :
 בהנביאו עד מרום שפלים   והשפילו עדי ארץ לגאים :

אמר

לו המבקש אדם המשורר • אשר בחכמת שיריו ישנים יעורר • בתמי
 התוגות במליטותיו ולבן ויכרר • וכל אמרותיו אמרות טהורות • והוא
 נעים זמירות • נופת הייתי בשירותיך אשר מפניני הלחות חלוצות • והקתכלתי
 בזמירותיך והם הור זרות ובוקר לא עבות • ודברותיך מנוף דבש ערכות • ושירותיך
 ראויים להלל בהן לרוכב ערכות • וכל דברך כמשפט תכלכל • להבין אמרי כינה
 ולדעת מוסר השכל • ואחר שחנך ה' דעת • חוכה עליך להתעסק בחכמות האמתיות
 וסתריהן לדעת • כי הן זורת האדם וללמו • וכשכל נכדל האדם על כל נבראי
 מטה וק' יקיה עמו • והיו מהנכון לבלות הימים בהבלי המשוררים • אשר פיהם
 דבר שאו ולאונס תהנה שקרים • ולטוב רע ורע לטוב אומרים • הקונים על יסוד

המבקש

השוא שיריהם ותהי האמת נערך בדבריהם הנשואים בלשונם וחקקי און חוקקים
 ובכובי הדמיון מחויקים ויתלקטו להם אנשים רקים ודקרו באמנם המושלים
 כי החכמה כפרו והשיר כעלים ואמר החכם המללית מאור מכני אדם מי
 שמתעסק מנעוריו בחכמת המופת לא בהכלי המשוררים ואמרתיו אני

כלה ימותיק בחפש סוד חכמה ורעת לא בדברי שיר
 ולעמוד להתחכם ולרעת רעת קדושים דרכך תישיר

ראיתי והנה הפכפך דברי המשורר וזר ככרי לחכמי לב ולהנשי אמת מזור
 כי לכילי יאמר שבעודיכ כלליס דבר בליעל יזק בו ועמו החולים זה
 דרבו ככל לו וחמה ושוא ודברי כוזב בשירותיו ומזימה ועל יסוד השקר פונה
 בוח אפל וגוח קורתיו חפל וילפה אותם סוגים מחוץ ומבית כוטע כרס
 ו הנה עלה כלו קמשונים כפו פניו חרולים וילנה שמיר וסית והמבוקש מדרכיו
 והנדרש להיות בהם הכוזב מפורש אומרים אמור השיר ענבים ופונים אל
 רה בים ומלאו בתיכם שקר ושטי כזבים חומר הבתים גרוע ושל מאסו הבונים
 ביסוד האמת והנס עחוס אותו חפל והוא מקומר הדיקש החמשי הגרוע והאפל
 (ר"ל הוא הדיקש השירי המבוקר בס' מלת ההגיון להרמב"ם ז"ל) אין כונה לו כי
 אם חושך ענין וערפל ובעבור כי חכמת השיר מהאמת רחוקה ורוח שקר כפי
 נביאיה ומהאמת נעורה ורקה לא ישמשו בעליה לא בשמות המושאי והמועתי
 אשר הם מהורות על האמת רחוקים ולא ישמשו בשמות המוסכמים אשר
 תשמרם פי חכמים :

וכשמוע המשורר מליו גער כונערה וחם לבו בקרבו ובהגינו אם כערה
 ויאמר לרק שקדימני במשלו כי מי שלא ישכיל הדבר הוא שוכח
 לו ולולי שאני נושא פני המוסר בהכל פי שרפתיך ולחרפות ולרדאון עולם
 שמתיק כי חרפת מערכות המשוררים אשר כל דבריהם על אופניהם דבורים
 וזה רכס להזהיר האדם לקרות מוסר וחכמה ולבקש סגולת הכפש החכמה
 וכל מעשה רמה ולשכח מעשה הטובים ולהלל ולאשר מעללי הרדיבים ולכל
 ולגנות בני כליעל האומרים לא סור ממנו וישעו לבמות בעל ולפרסם
 חכמים אשר ביולרם מעלו מעל ומעשה הרעים להודיע ולהלשין וכמשחו"ל
 האי מהן רסנו שמעניה שרי לבזייה בנימ"ל וסי' :

אמור איך תעמוד איש למשורר והוא הלב ישמח עת ישורר
 ומתתיק עם חביריו סוד וריעיו וחיו המקנאים בס ימרה
 ולרדוף סוד מיודעיו יעידון ולדרוש כל יקר אותו יעודה
 וישים

המבקש

בו

יוסיס מחשבי הדברים באור ודבר שפתים יבחר
 וראש תנין ילדיו יוס ישר בעצו שיריו זים חונות יצורר
 וגינת במליו אהבי תוס והיושר ושונאיהם יצורר
 יכרך מעשה נדיב ופעלו כמו כל מעשה כילי יאמר
 יחרף הזמן יען יעקש ישר לבב ואת דרכו יסורר

קום

המבקש ושמע ועדי האזינה ולן שמע גערה ופתי חכמה הבינה ראה
 כי כשיר אומרים תהלות לל אשר שוררו אנשים מלשנים משה ובני ישראל
 ושירת האזינו שהיא כוללת כל עיקרי התורה כלה על דרך השיר המורה
 וממאשררים היו אנשים לדיקים וישרים כרוח הקודש מדברים וספר תהלים
 כרוח הקודש כתוב וכלו מנומרים וחכמינו קראו קודש הקודשים לשיר השירים
 יען בו נאמר דבקות הנפש במקורה וההבטה וחסקה ש יולרה ודרך השיר להעיר
 האהבה ולהמתיק סוד האהבים ולפרסם השנאה ואיבת האויבים והחכמים
 הקדמונים אמרו כי הפסד היצורים והויתם השנאה והאהבה קבתם כי בשנאה
 יתפרדו וזה מעל זה ירחק ובאהבה יקרבו ול"ו ואיש ברעהו ידובקו ומעבד
 המסורר לרדוף החר הגלות בכורו וכפועלו ושפת יתר נאוו לו והשיר הטוב ראיה
 כי טבע דך טבע אומרו ושוא מנדולי הנפש ואשר המלכים חפטים ביקרו
 וישא משלו ויאמר

כשיר בעת יפול לכפשך חבל רבים יהודוך ושרי תבל
 תתן שיהם את רעות רוח והם לך יתנו ככסם וגם זה הכל

זכרו

כי באומה מן האומות מלך רב ואזור חיל ותעבומות העמיד במשפט
 ארץ ויפרץ באויביו פרץ והרשעים לא שכנו ארצו ויתנס לכלה וחרץ
 ויהי כשמש הודו וראוהו אנשים ולא מחל על כבודו ובתקפו ובגבורתו נשאת
 למעלה מלכותו בן חורין וחכם בכל חכמה ובתחבולות עושה לו המלחמה
 גבור חיל נודעו בעמים פעלו ואני הוא האומר עליו

לא עלרו כח לגברו לחמיו אך נכבאו כלאך טובח
 לא יחרר ברבות חייליהם ואיך כרבות תישים יחרה ופתח

והוליד

בן ואין בידו מאומה ממדות אביו המעולות ונולד רש מקניני
 מעלותיו הגדולות ויתבונן אביו בדרכיו והביט און בו ולא ישרו
 בעיניו מהלכיו כי אינם פדת המלכים וכהלכה והוא נער ורך לא ילגית למלכה
 והמלך נעלב ש עמו ברהוהו כי אין ממלא תקומתו כי בהיות המלך מכלכל
 במשפט דבריו והוא חכם ומבין לאשריו ישמח כל עם הארץ ותשקוט כל עיר
 ואם

המבקש

ואם הוא סכל ואנח עם וקול מהומות בארצו ובלחות בעיר . וכחלות הלב ידו
 כל האברים ותהי אנוסה מכתם . וכן העם לפי שכל מלכס תהיה הללחתם . ואמר
 שלמה מלך במשפט יעמיד ארץ . ואמר החכם כשיראה השם להטיב לאומה
 ישים השכל במלכיה . והמלכות בחכמיה : ואמרתיו אני

ברעות האל דרכי העם   ישים השכל במלכיו :
 כי טוב עם ועם יהיה על   פי שכל שריו ונסיכיו :

וישלח

המלך לחכמים יודעי העתים ללמדו חקי המלכות ולהדריכו בהם .
 ולהורות ליו מוסר המלכים והנהגותיהם . וישרו אותו ולא היה שומע
 אליהם . והיה הולך בשרירות לבו וסבור עצבים . ויתאבל המלך על בנו ימים
 רבים . עד שנוהש ממטא מרפא למחלת נפשו . וישלחהו מעליו וברשו . ולקץ ימים
 בא משורר גדול במלכותו . מקטיו ארץ אשר אין כמותו . ויגידו לו רגנת המלך
 על סבלות בנו ורוע הנהגתו . ויבא לפני המלך ויקד לפניו וישתחוה . ויאמר יחי
 אדוני המלך ובוראו יחיסה מפלטו לו וכל אשר יאווה . ויאמר המלך לו מה מלאכתך
 ומאין תבא ומאיזה עם אתה . ויאמר ערבי הנכני ומלאכת השיר מלאכתו
 מאז ועד עתה . ואני בא מהאין הנקרא אין השיר . יען כל שוכן בו
 יפתח שפתו בזמירות וישיר . ואני הגד הוגד לי רגנתך ויוגדך על אודות כך
 ואם כשר הדבר בעיניך . ישב הנער אתי ימים או עשור . ואני אדריכהו במוסר
 המלכים ואיסרהו הסור . רוח השיר אתן בקרבו . ואז תבא חכמה בלבו . ונחה
 עליו רוח דעת וחכמה . ורוח עלה וגבורה למלחמה . ויאמר המלך קחנו ועיניך
 שית עליו . ואולי בלמדך אותו יתנכר הנער במעליו . ויהיו ישרים וזכים פעליו
 ותהי משכורתך שלמה מעמי . ואתה תהיה על ביתי ועל פיד ישק כל עמי . ויחל
 המשורר לפעמו במחנה המשוררים . וללמדו ספר הלכות ולשון השירים . ויהי
 בדרך וימלא להקת נביאי השיר ונהשך לאיש אחר והשיר . אז אמרו הרואים מה זה
 היה לכן המלך הגם הוא בנביאים . ויהי כנוח הרוח עליו . דבר נכבדות וישא משליו :

לי לב יאווה לעלות אל ראש   עש או היות נקבר בתחתית הר :
 נפשו להשיג מעלה עליו   תקל ולרדוף יקד מהר :
 כי מי בעפרה חשקה נפשו   יקר בעיניו לו יהי מוהר :

וראה

אדם מיסר באנוים . לאחד מהשועים . וישא משלו ויאמר :
 כוד יהיר בלי תחת גערה   ואך כי לילה ויום תשימו :
 ואל תכה בשבטו חסר לב   לישר מעוה לבו ורוחו :
 אבל הכה ופלוע לראשו   למען כי מקום השד במותו :
 אחרי

אחרי

כן גרה המשורר מדון כינו וכין אחד מרעיו . והיו ריב כינו וכין אחד ממיורעיו . והאמר בן המלך להכותו בחרב שיריו וירה ליו חלי אמריו . ואזני עמינס העתקתי . וכוה הספר אותם חקקתי :

אשאל לאדם כחלוס אחוה   אותו הזה היק והנכזה :
מלאחזיק ?   וענני   חוה אגרש אם אמת הוא זה :

וילך

בן המלך הלך וגדל וה' עמו . ונשמע שמו בגוים ויגדל שמו . וישלח המלך בערו . ויבא ליו עם המשורר אשר למדו . ובראות המלך פניו אמר התנכר הנער הזה במעלליו . והכרת פניו ענתה בו כי ללחה רוח אלקים עליו . ויגד לו המשורר כל אשר קרה לו . ויהן לו ככל חפצו ומשאו :

הטעם ערום ובמלאכתו מהיר לב   ולהשיג כל יקר מעריבו משכים :
אזי אחילכה לפני מלכים   ולא אחילכה לפני חשוכים :

אמר

המבקש ל המשורר אשאל ממך שתבאר לי ארבע שלות בענין השירים . כי לא מלאתי מי שבארם לי מכל מה שראיתי מהמשוררים :
ויען המשורר העמק שלה כיוס עמי תשובה על כל שאלה :

שאלה א
תשובה

הודיעני עיקר השיר וגדרו ובמה ירלה שירו ?
גדר השיר כי הוא מאמר מחובר . ממנה שיחקה הדבר . כלומר ממנה שירמה לו . ושיהיה נחלק בחלקים ידבר בהם בזמנים שוים כלומר שיהיה שקול וזה הכרחי בקיום השיר אבל יהיה השיר יותר מעולה כשיהיה תכליותיו מאותיות בעלמם וכיפות המשורר אותו כזה הלכות :

שאלה ב
תשובה

למה אמרו כי מלאכת השיר יש לה רוש גדול בהמון ותחת גערת השיר בהם ולמה היו תוכחות הנביאים ע"ה בדברי שיר ותהלותיהם ?
הטעם כזה מפני שהשיר כנוי על הדמיו . וההמון נמשכים בדעותיהם אחד הדמיו . ועמם ישתמשו במאמרים השירים כשירדברו עם אדם שירלו שיהיה פועל מהפעלים וירגילוהו מעט מעט לעשות . והאדם הזה אפשר שאין לו עיון בפעליו לחקרונם ועל כן נריך שיתירוהו בדמיון על הפועל אשר יבוקש ממנו שיעשהו . ויקום לו הדמיון במקום העיון . ועל כן היו לו המאמרים מיפס ומפארים הדבר :

שאלה ג
תשובה

ומה הטעם שהיו המלות אשר ידברו בהם המשוררים שקולות ?
מפני שאז יהיו יותר שלמות בדמיו ומפוארות אלל הנפש המרמה המתאווה לראות הדבר המפואר והיפוי . כמו שיחאר האומן הללם במחוגה ומיפה אותו במיני הלכעים והזהב :

שאלה ד

היאך אמרו המאמנה השירי סובה להטעות . עד שחשוכ האדם
כי רמיון האדם הוא הדכה בעלמנו וכ"ס כשתחקר כן הרמיו ?
תשובה לה ירעתי :

אמר

לו המבקש הודיעני בעלי השירים אשר ערכו שירותי ונעמו זמרותיהם
השיב המשורר השירות על שלשה מדרגות . יש שירות נאמרות כנכוחה
כשירת אז ישיר משה ושירת האזינו ולא במדרגה העליונה . ויש שירות נאמרות
כרוה"ק כשירות דוד וזולתם משירת תהלים ומשלי ושיר השירים ולא במדרגה שניה
ויש שירות אחרות חברו אותם חכמי המשוררים בתצבחות הא ית' ומעשיו הנפלאים
ולא במדרגה התחתונה . אבל שירת המשוררים בשבת ב"א וכגותם הם ככסף
סינים על חרש מלופה . וכללם העשוי מעץ אשר עושהו בזהב אותו ייפה . ולא
יעלם על לשונו בעל דעה . לא אם יהיה לזורך שעה . ומעת הוסר התמיד
ובגלות נפלטו . נקחה ממנו רוה"ק וסכלנו ונולנו . ונלמנו דומיה והחשינו מטוב
וכאכנו נעכר . והיך נשיר את שיר ה' על ארמת נכר :

אבל

המשוררים שהם במדרגת התחתונה . היו מהם באי ספרד כהחכם
ה' שלמה בן גבירול ז"ל . והגניד רבי שמש ז"ל ור' יהודה הלוי . ורבי
משה אשך עזרא . והרב ר' יצחק אבן גיא ור' אהרן הרב ר' משה אבן קמחי .
והרב ר' יהודה בן גיא ור' יוסף בן אבימחור . ואחרים רבים מהם בספרד .
ומהם בקטלוניה ופרובינצ'ה . ואיזן האוי להשיר משיריהם לא מקלת פיוטום ולא
כלס . ובשירי דוד לבדם ראוי לשבח הא ית' ולהללו . והאמת כי דומיה תהלה לו :
אחריו | כן ישב המבקש עם המשורר חרש זימנס ויראה לו השמות הלכות ששרו
חכמי המשוררים . ובהשך רעה להפחד ממנו אמר לו אדוני המשורר
לוי . **אמר** לו חשוד כל האדם והשמה ממנו . ולא תהלל אותו עד שתכנסו וזאת
השירה שימה בפיך . ורבריה ל יליו מעיניך :

- קנה דעה קנה שכל וחכמה
- חקור בינה חקור סודה בכל לב
- הגה בכל יום ובלילה הגה בה
- יגע בה כי איז תמלא עומקה
- דעה כי היא למדת לב תעלה
- לכש יושה לכש כמעיל חרקה
- ננוש השוא ננוש שקר וכזב
- ומחמדיו זמן יהיו נקלום
- והעפר יסוד זהב ובסף
- בעורך חי וקור אחריו מזימה :
- ותושיה היה דורש בעלמנה :
- ומעיניך תגרש התנומה :
- ואז תבא לבית קדשה פנימה :
- והוא חיו יחודה החכמה :
- עטה תומה עטה שריון כשלמה :
- ותמלא האמת נפש איומה :
- בעיניך כי זמן הכל רימה :
- ופל מה על ארמה הוא ארמה :
- עזוב

- עוזב תועה עוזב דרך כלים
- אשר יוליכך למקום אבדון
- ומצרון יגרושך מהרה
- ואם מלוף חויל תשבע ורכשו
- ואל תשב כשפל הכסילות
- ומרכבת סעיפך לעלות על
- וגוף שפל בהרחיק תאותו
- ואם תמית בכקש האמת את
- ורדת אל שאלה חי הלא טוב
- ואם ממאסר מות רטונך
- ואם תרלה חיות עד אין שחקים
- ולמה כאויל תשגה ולמה :
- וישיבך בארץ הנשמה :
- ועד עולם ישכנך בארמה :
- אזי ממחרת תשבע כלימה :
- עלה לך על שמי שכל ורומה :
- מרוס חכמה תקי לעד בתומה :
- תמיתנו עדי יהיך שמתה :
- גוייך תחיה הנשמה :
- לאדם מחיותו כבהמה :
- להנלל תקי כלל בתומה :
- קנה דעה קנה שכל וחכמה :

גם אלה השירים תכתוב על לוח לבך

- דרור ממאסר סבלות קרא לך
- ואם תאור באור שכל אזי כפ-
- ושפלי היקום הרחק ותיוגע
- ואף מהאפלה אל הנגהים :
- שך מיד שאלו יפרה שמים :
- להדבק בנפשות הנבואים :

יילך

המבקש לדרכו והמשורר שכ למקומו • ברוך ה' השולח אמרו ואמתו •
 להנחות לב האדם והחונן דעתו • השל המורה ליראיו קדרך הישרה • המוטיח
 לאוהביו מאפלה לאורה • ויהי עליהם סתרה • ועד הנה הגיע דברי האגרת
 הראשונים • וזה דברי שיר האחרונים • ומקיום הזה והלאה אין לי חלק בשירות •
 ולא נחלה בזמירות • ועת לדרוש את ה' והוא בחסדו יורני הדרך הישר ומחטא
 בלשוני ישמרני אמן ואמן :

- לך יורר לך נפשי למאה
- לך יוררי לך כמה בשרי
- בארץ מחשכים אין נגהות
- כדור אין בו לבד זדים ארורים
- חשך את עברך מהם וחסרך
- וישר מעוות לבי וממ-
- לך תכסוף ותכלה אל בראתה
- לבקש אותך אתך תשוטט
- בעור עב תאזה תחשיך ראותה
- ואיכה תעבור אותך בשמחה
- בארץ מתשואות התלאה :
- בארץ מלאה מנוה ושואה :
- ושוד נשמע בכל עבר ופאה :
- ופיו מרמה ותקפכות וגאה :
- יהי נחם לרוחו הככאה :
- חלת התאזה נפשי רפאה :
- וכראת כמותה כל בריאה :
- בעור כי היא כמחשכים כלואה :
- תאורך איך תקי טפה ורואה :
- בעור אותה יסוכב חיל מלאה :

ואיך

ט

המבקש

<p>כאך היא מתעבות עמאה : להנחותה ואל חליה רפואה : וממך היא לבר תהיה יראה : לבכה היא להשכיך מלאה : ועל שרף כרוב תהיה נשואה : ורעת לא תהי מנה פליאה : כעיניך ולא תהיה שנואה : ונקנה בחסדיך משגיאה : כשוי פשע אחי וכסוי חטאה : מקור חייו ואל ימות כלמאה : וזה חפצו ומי יתן וראה : כבודך מאור ייגע ונלאה : לך יוצרי לך נפשי למאה :</p>	<p>ואיך כה רוחך תכא כעורה שלה תורך אלהים ואמתך עדי תזכח למורה חיד זמנה ורעה מבשרך העבר כו פרה מיר שאלו אותה והלל הביננה דרכך אלהים ואם תדעך אז תמלא חן והוריה והשק לה תבונה מחה את כל עוונתי למען ולב למה לך רוח למאו אשר דורש בטובך שאלתו ולרעת דרכיך ולראות ועולם זה כעיניו קל ואמנם</p>
--	--

הרב בבסני מעוני ומחטאתי טהרני : הסתר פניך מחטאי וכל עונותי
 מחה : לב טהור ברא רי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי :

דברי האגרת האחרונים

תורת חכם מקור חיים לסוד ממוקשי מות : כי נר מצוה ותורה אור
 ודרך חיים תוכחות מוסר : תהלת חכמה יראת ה' ודעת קדושים בינה :

ויהי ככלות המבקש לחקור עניני האנשים אשר חקר כונתם • וירא והנה לא
 הגיע להם ההלכה המבוקשת שהיא ההלכה האמתית • ולא ראה אותם
 בתואר האדם המעלה • הבין כי כל מעשיהם ודעותיהם הלכות ומדרגות לעלות
 עמם ל ההלכה האמתית שהיא היריעה • אז חקר ודרש ושל היטב באיזו יריעה
 תמלא זו ההלכה ומאין תבא וחיזה מקומה ובחיזה חכמה תבאר מהותה • ויחל
 להתוכח עם המאמין בתורה אם המלא תמלא בה • ויתוכח עם המאמין בתורה
 האמתית שהיא תורת משה ע"ה יבין כי זאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל
 הסכימו רוב העולם שהיא מאת הש"ת וית' • ואחר נמוקי העמים סדרו אותם
 חכמיהם ומנהיגיהם כפי המועיל להם וכפי הזמן והדעות והם משתדלים לדמות
 נימוקיהם לתורתנו ולקרב מעשיהם למעשה • כמו שהעושה תכנית דומה לתכנית
 הדם משתדל ככל כחו שיהיה דומה לתכנית האדם והם מיחסי נימוקיהם לשם
 יתברך וית' כדי להגדילם כעיני הקמון ולמען יאמינו העושה על המעשים הרעים
 והשכר על המעשים הטובים • ואמר החכם החמס בטובע הנפש ואמנם ימנענה

מזה אחר מב' דברים או פחד או עונש או תועלת שבר :

יידרוש

המבקש איש חכם בתורתו אשר תורתו אומנתו . ויוגד לו לאמר
הנה הוא מתבודד באחד המקומות . וימנהג ללכת שם וימלאהו קירא
כתורה . ושבת בראשית היתה . ויאמר לו להיס עמך החסיד ירא להיס וקר
מרע . ויען האיש להיס ידריכך בני באמתו . ויעקב עיניך באור תורתו . ויאמר
לו המבקש מה מלאכתך אדוני ויאמר את הלהיס אני ירא אשר עשה את היס
ואת היבשה ובתורתו חשקה נפשי . ואין לי עסק בהבלי העולם ויתקיים על ידי
אחרים וגם אתה הודיעני מה חפץ ומה בקשתך ומי הביאך הלום ויען המבקש
זה חפצי וזאת בקשתי לדעת הללחת האדם ולמה נברא ומה תכליתו . ואני כבר
חקרתי ענינים רבים אומרים שהגיעו לתכליתה וכשחקרתי ענינם מלאתי שהם
רחוקים מעיני ב"א ועד הנה לא הגעתי תכליתו . ומלאתי רבים ממנה כרחוק
מזרח ממערב . ולדקו האומרים בעת הבחינה יוכרד האדם או יבוזה . וראיתי כל
אחד מהם יוכה את אורחו ומכסה פשעיו . ואומר אך עשרתי מלאתי און לי . ולדקו
האומרים כי אין אדם רואה חובה לעלמו . ואמר שלמה הע"ה כל דרכי איש זך
בעיניו ותוכן רוחות ה' . והמר יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות : ענה
המאמין שלום אתה ושלום בואך אם באמת ובתמים נדכה רוחך לדעת תכלית
האדם ולמה נברא . הע' חזק לי ושמע תורתו כי האדם נברא לעסוק בתורה ולהגות
בה וימס וליה למען ישמור לעשות ככל הכתוב כי אז יליון בדרכיו ואז ישכיל
וזו היא תכלית האדם והללחתו האמתית ובזכות התורה יחיה האדם כזה העולם
ויזכה לעולם שכלו ארוך . וכן נאמר כי היא חייך והורך ימך וחז"ל אמרו כי העה"ז
לא נברא לא בעבור המתעסק בתורה כאמרם מאי זה כל האדם כל העולם
לא נברא לא לזנות לזה ואמרו אין לו להקב"ה בעולמו לא ארבע אמות של קל'
ואמרו העולם ומלואו לא נברא לא בזכות התורה :

שאל השיב

המבקש ומאי הוא עיקר ענין התורה ?
המאמין עיקר התורה להאמין שיש בורא לעולם הוא אחד והממציא
כל הכבדאים מאין ולהאמין כי העולם מחדש ואינו קדמון . כמו
שאומרים הכופרים ושהוא ית' משרה הנבואה על הנביא וקוא שלוחו להודיע לב"א
רלונו . ומשנה הטובע על ידו ועושה המופתים . ולהאמין השאריות הכפש אחר
הסדרה מהגוף והעונש והשכר :

שאל השיב

המבקש הגידה נא לי אם ידועתך לו העיקרים היא בראיה או בקבלה ?
כי שמעתי אומרים כי היודע דבר בקבלה . כחולך באישון לילה ואשלה :
המאמין שמעתי דברי הכופרים ואגיד לך דבר כי אין לי ראייה אחרת
ע"ז לא כך קבל מרע"ה מהר סיני . ואנחנו קבלנו ממנו . ומך טורף
לראיה אחרת ועינינו ראו ואזינו שמעו :

המבקש

שאל המבקש ואם יקשה מקשה על אמונתך ויאמר השואל שנים ח"ו האחר
שינח בעליונים והשני בתחבונים כמו שיש מאמינים זה וכדעת אחר
שאמר שמה ח"ו יש שתי ראויות ולא יקשיב לקבלתך ויאמר כי העולם קדמון ויביא
ראיות ממה שיראה האדם ויאמר כי שני הטובע נמנע ויהיה מסופק אם הנפש
נשארת וכל שכן במלאו שלמה ע"ה שאמר מי יודע נפש האדם העולה היא למעלה
ויהיה על אמונת הפילוסופים שאומרים כי כל הנימוקים הם מהנהגת האדם ומעלמו
כדי שלא יפסד סדר בני אדם ולהתמיד השלום ביניהם מה תשיבהו ?

השיב המאמין ואת תהיה תשובתי בקרה ואומר כי האדם חייב להשען בכל
או הדברים על מה שכתב בתורה ואין לריב להשען בשכלו מפני שיש
בתורה סודות להיות ילדה להשיגם השכל האנושי . ועל זה אמר שלמה רחוק מה
שהיה ועמוק עמוק וגו' . ואמר וגם את העולם נתן בלבב . ולא היה יכול האדם
להשיג אותם הסודות מר שכלו היה נשען על שכלו ולא היה מלמד לכבואה ולא
היתה תועלת בה . והדברים שזכרו בתורה שירחיקם השכל והם מנוגים אללו אינם
רחוקים ומנוגים אלל האמתה אלל הם אמת אלל השכל האלהי והאדם אע"פ שהגיע
לתכלית השלמות מהאנושות הוא אלל השכלים הנפרדים כמעלת הקטן והפתי אלל
האדם השלם כמו שרבים מהקטנים ירחיק שכלם דברים רבים ממה שאינם שוא
אלל אפשריים כמו האדם שהוא בתכלית השלמות אלל השכלים האלהיים ואני אומר
לך כי יש רבים מהמעיינים מיגיעים נפשם למלאו עומק הדברים ולעמוד על תכליתם
ויגיעו לריק ויקרה להם מה שאמרו חכמים ז"ל ללל במים אדירים והעלה חרס בידו
ושלמה ע"ה אמר וכו' וגם שם אמר החכם לדעת וכו' ואמר כל הדברים יגיעים וכו' .
וזכרו כי היה איש מתבודד לדעת סודות הכריאה וקרא העולם ולמה נכרא
והיה תמיד חושב בזה והיה היום ושכס בבוקר ללכת על שפת הנהר כמנהגו מפני
שהחכמים הקדמונים כשהיו רולים לתשוב בדברי חכמה וילאום מחוץ לעיר והולכים
כדי שיונע הגוף כיגיעת הנפש ויהי הוא הולך על שפת הנהר וחושב לדעת תכלית
זה העולם וקרא נכרא ואם הוא מחודש או קדמון ומה למטה ומה למעלה ומה
לפנים ומה לאחור והנה איש עומד על שפת הנהר ולפניו חפירה קטנה אשר לא
תכיל מלאו כד מים וכידו כלי והנה ממלא הכלי מהנהר ומערה אותו החפירה .
וירץ האיש לקראתו ויאמר לו מה המעשה אשר אתה עושה . ויאמר עלה על לבי
להכניס בתוך זה החפירה כל המים שעברו בזה הנהר ושעתידין לעבור מיום
שנכרא העולם עד סופו אמר לו אין זה לא שגוען גמור ודבר נמנע . ויען האיש
יותר שגוען ויותר נמנע מה שאתה חושב לדעת . וישתר האיש מעיניו ויבקשהו
ולא מלאו וירע האיש כי בא לו התעוררות להי כדי להחזירו מנעותו ולהשיבו ל
נכון ולא שח עוד לחשוב באותם הדברים ;

אמר

אמר המבקש לכה אקחך אל מקום אחר חולי יישר בעיני השמים ויפקח
 ה' עין שכלך לבאר שאותי למה נח' וא' משה אמר עלה ה' מי היה האומר
 והשי"ת היה מדבר עמו ועוד מאחר שעשרת הדברים היו כתובים באזכר
 למה לא נכתבו במשנה תורה כמו שהיו כתובים על הלוחות כי יש שני כניהם
 במלות ועוד אני שול ממך האמין כי השי"ת אינו משתנה בשום פנים ואחדברי'
 הנרלים לפניו הם נרלים לעולם וכן הנתעבים נתעבים לעולם :

השיב המאמין בן הוא בלי ספק כי בן נאמר כי אני ה' לא שניתו :
ויאמר לו המבקש אם הדבר בן למה לקח עמרם דורחו ויעקב ב' אחיות
 ואחרי בן נאמר זה ויאמר כי את כל התועבות האל ולמה לא אסר
 זה על האבות :

השיב המאמין אל תוסף דבר שי עוד ברבר הזה : כי המדקדק כביכול בלא
 הוא בעיני כופר ומקץ בנטיעות ודק האומר כי מי שביקש דת
 כויכות כופר ואני רועה להיות כמו שזנו ה' ית' תמים תהיה עם ה' להקד'
 ועוד אגיד לך דבר כי כל המוסיק בדקדוק בכל כיוול בזה מוסיק מכאוב ולא
 ימלט מאכזה ודאנה כל ימיו ועל בן היה המאמין בתורה כפי המובן מפשטיה
 בששון ושמחה כל ימיו כאמרו פקודי ה' ישרים משמחי לב : והאחרים שחוקרים
 ומדקדקים בלא העינים ביוגן ועמל ועליהם נח' יוסף דעת יוסף מכאוב
 וחכמינו חכמי החורה כבר פירשו על דרך האמת והשכל אלו הדברים הנראים
 כזרים ופירוטם באמת נאמרים ועיין בדבריהם ותמלא מרגוע לנפשך :

השיב המבקש אתה אומר הפך מה שמעתי מפי חכמים ונכונים שפרי
 החכמה השמחה והמנוחה :

השיב המאמין דבר ידוע הוא כי האדם הנשען על בוראו ומאמין בתורתו
 אמונה חזקה הוא מאמין בשכר העב' כ וכוות ביוצרו שיוכה לאותם
 החיים והנה הוא חי בשמחה כל ימיו ולא יפחד מהמות לדעתו שנפשו לא
 תמות אבל החוקרים והמדקדקים בלא העינים הם מסופקים בשכר העב' כ'
 ומי שהוא מהם עשיר לא ישמח בחלקו ויחיה חיי לעבר מפני שידע חייו ושאינו
 לו השארות בזה ויפחד ויראב מהמות כי אינו מאמין שתחיה נפשו אחרי מותו
 ומי שהוא מהם עני כ"ש וכ"ש :

אמר לו המבקש רטוני לדבר עמך מתורה שבע"פ חולי תבאר לי משם
 דברי שאמי מסופק בהם כי בעלי הקבלה הוסיפו לאור דברי רבים מדברי
 התורה וביארו אותם תכלי' הביאור והעירו על דברים נפלאים למי שמבין דבריהם :

השיב המאמין בן הוא כי לולי הקבלה היינו ממשמיים בעורים בקיר :
שאר המבקש אשך שתודיעני למה לא נכתבה תורה שבע"פ כמו שנכתבה

תורה

המבקש

תורה שככתב ואז"ל דברים שאמרתיו לך ככתב אי אתה רשאי לאומרם על פה ודברים שאמרתיו לך על פה אי אתה רשאי לכותבם :

השיב המאמין הטעם כדי שלא ירכו המחלוקות בישראל כי הדבר הכתוב כל אחד יבין אותו לפי דעתו ודעות ב"א אינם שוות בהבנתם ועל כן נמסר הדבר לשופט אשר יהיה בימים ההם ואתה רואה כי כשנכתבה תורה שבעל פה לטורח השעה באומרם ז"ל עת לעשות לה' הפרו תורתך ושכתבו היתה סיבה שרבו המחלוקות והדעות והקושיות ונפלו באחרונה כמה שברחו ממנו תחילת :

שאל המבקש אני רואה בדבריהם דברים שראוי לתמוה מהם כמאמרים ז"ל אסור לו לאדם לכוף את אשתו לדבר מזוה שגא' ואף ברנלים חוטא וכי מה ענין זה לזה ?

השיב המאמין זה וכיוצא בזה הוא לאסמכתא לדבריהם לו שחשבו שזה פשט הכתוב וענין זה כי מי שמכרית אשתו שלא לרצונה חוטא ומכח זה הענין לזה הפסוק פי' ברנלים כמו ובשליטה היוצאת מבין רגליה : לו המאמין ואתה שמדקדק בדברים למה לא נאמר באברהם וברות לו הכרית ואמר וברת עמו ?

השיב המבקש מפני שלא תמלא בלשון כריתת ברית לא עם מלח עם לא עם מלח לא כמאמרו ברת ה' את אברהם ברית לאמר ואת כמו עם כאומרם את יעקב איש ובתו בלו וואומר לא אתכם לברכם :

השיב המאמין אין זה כלום אבל חכמינו ז"ל גלו זה הסוד ואמרו מלמד שהקב"ה אחז את אברהם והיה חותך לכך נאמר וברות עמו :

השיב המבקש זה אמת אבל לא על הדרך שאתה מבינו ורמון מלאת קליפות אכלת ותוכו זרקת ואני מבקש ללקוט שושנים ואתה רואה להטעין אותי חבילה של קובים :

השיב המאמין על כיוצא כך נאמר באזני כסיל שדבר כי יכו לשכל מליך : המבקש הנראה לי שאין לך ידיעה בפשוטן של פסוקי התורה שהוא העיקר כמו שאמרו ז"ל אין מקרא יולא מדי פשוטו ורזוני לדבר עמך בשאר ספריו ואחל לשאול לך במשלי אמר מי עלה שמים וירד ואני שוא ממך שתבאר לי כוונת שו הפסוקים אם ידעת ?

השיב המאמין חכמינו ז"ל ביארו זה כי אמרו מי עלה שמים זה משה מי אסף רוח זה אהרן מי זרר מים זה אישע מי הקים כל קניו ארץ זה איהו :

השיב המבקש גם זה דרש כי אם היה זה כונת אומרם מה חכמה הודיע : המאמין השמעת אתה בו נכון מזה ?

השיב

המבקש קבלתי דבר זה מהחכמים ואני אומרם ברמי ובקמרה ואני
 ערב לך שלא יכנס באזניך השתוללו אכירו לב ותמנהו חכמים איך
 נתן השכל במרומים רבים וכשפל ישב וירד על ירכתי ארץ וישכב וירדס על כן
 ואמר המושלים כי (א) האשה מזורה פרוסה לזר בה האיש וכן אמר שלמה ע"ה
 ומולא אני מר ממות את האשה אשר היא מזורים וחרמים לבה אסורים ידיה
 טוב לפני האלים ימלט ממנה וחטוא ולבר בה ושלילה רעת מהם איך הנפש
 קשורה בבשר ומה סבת זה ומי השליט ברוח לכלוא את הרוח וכללה מהם נזומה
 ואיך הושרש ולא ישיגהו החוש הנגר כמים הרמים אשר לא יעמוד עלור כנורה
 והנהו בערום אשר יירא כי ערום הוא ויחבה וימאן להראות ער שילבש בגדיו ויכסה
 ערותו ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים אשר חליפות לו מאין הפסק אפי' כהרף
 עין וזה עושה תמיד על כן לא ימוט לעולם (ב) ותמנהו איך קטוי ארץ כגליון חרוץ
 תמיד ואיך היו לשמה כרנע ולא ספו תמו והארץ עומדת (ג) ואיש האלים אשר
 שלח להורנו סר לראות ולרעת מה זה ועל מה זה :

השיב

המאמין אתה מדבר עמי קשות ודברים משוכשים לא יבואו באזני
 ועמל הם בעיני והם כדברי חלומות המדברים שוא איך להם פתרון
 והם ואמרם כדבר הזה אשר איך לו שחר

אמר

לו המבקש וידעתי גם אני כי הסכלות השמין לכך מהשכיל והכבוד
 אזנך משמוע ועיניך השע והנה התברר לי שאין לך עסק כנגלות
 וכל שכן כנסתרות וכל ידיעתך להשמעת אזנים ואמונתך מנות אנשים מלומדה :
ויהר איך המאמין במבקש על לרקו נפשו ויאמר לו לך לדרך השמר לך אל
 תוסף ראות פני ויאמר לו המבקש לא אוסיף עוד ראות פניך אבל
 אבקש ממך שתלוי ויאמר לו הוי ממעט בעסק ועסקו בתורה והפוך בה רכולא
 בה וקיב וכלי בה ומנה לא תווע שאין לך מדה טובה הימנה ואל בינתך א תשען :
אי הלך המבקש לבקש חכם בתורה וכחכמה ויגד לו כל אשר קרהו עם המאמין
 והשלות ששל ממנו ותשובותיו :

ויאמר

לו החכם דע כי הללחת האדם האמתית תגיע לו בשמירת התורה
 וכן אמר שלמה ע"ה סוף דבר הכל נשמע את האלים ירא ואת מצותיו
 שמור

(א) כ"ל שבנות המחבר בזה על החומר וכמשל בדרך לחות א האשה כי הוא
 ביחס שיה וכערך האשה א בעלה כן ערך ויחס החומר א השכל שהוא הטורה שלו
 ואליו הוא נושא את נפשו ואין להאריך בזה כי הדבר מבואר במעט העיון וענין
 נכבד הוא (ב) ר"ל כי ההפסד והכליון בעולם הזה הוא העולם הכלה הוא לבר
 בפרעוים אבל לא בהכללי (ג) א"ה כ"ל שר"ל משה רבינו תמה על הסנה כוער
 באש ולא יבער והוא דבר המעותר להיפסד ועליו סוכב והולך ואותו לא יעשה כלה :

המבקש

שמור כי זה כל האדם • כלומר תכלית האדם היא יראת ה' ית' וית' אמנם ידיעת ראשי התורה וסבת עבירה לא יתכן לא מיריעת החכמות המבארות אותם והן החכמות המבארות מציאות ה' ויחודו והיריעות עלם נפש האדם ואיך הדבקות ביוצרה כי הדבקות בו היא ההלכה האמתית והטוב שאין לו תכלה כמו שנאמר מה רב טובך אשר לפנת ליראיך • ומפני שיריעת החכמות הכרחית בשלמות האדם אמרו ז"ל ששואלי לראש ביום הדין קבעת עתים לתורה לפלגת בחכמה ואמר החכם כמו שהגוף יאור באור הנפש והנפש בשכל כן השכל יאור באור האמונה ולא ישלם כי אם בה ודע כי יש הפרש בין הידיעה שירדע מלד השכל והיא הנקראת ידיעה ובין הידיעה שירדע מלד הקבלה והיא הנקראת אמונה כי הידיעה לורה הידוע בנפש הידוע לא שיתכן שתהיה לורה בנפש הידוע שלא יהיה לה מציאות מחוץ לנפשו ואין זו ידיעה אמיתית • ומזה הלך יקרה הטעות ליודעים • אבל האמונה היא שידייק האדם למגיד לו אותו הדבר ויסמך עליו במה שספר לו והפטר שיגיד לו דברים שלא יאמין הוא בהם ויגיד בפיו הפך מה שכלבו ויהיה כוזב ומזה הלך יקרה הטעות לקחת המאמונים • ודע כי ביריעת החכמות האמתיות יעמוד האדם על קודות התורה וסתריה • והמבקש השלימות האנושי לריך שיתעסק בהם לאחר שהתעסק בתורה ואז ידע כי כל מה שנזכר כבראשית הוא האמת אלל המבינו ויש רהיות עליו משקול הרעת ומה שאמרו חז"ל על אותם הדברים יש לו פירוש ואין הדברים כפשוטם והם מעירים האדם על דברים רבים ברמו ובקלרה :

אמר השיב לו המבקש אשל ממך שתבאר לי אותם הדברים כי למאף נפשי ליהם :

החכם לא אעשה כדכריך פן אפרוץ הגדר שגדרו חכמינו ז"ל ואעבור על מלותם שזו להסתירם מההמון והאמר דבש וחלב תחת לשונך אבל ברעתך מה שזכרתי תבין הכל מליך כי הם מקרו ראשי פרוקים ואעפ"כ כדי להראותך כי כל דבריהם אמת ואינם דברים נמנעים כמו שיחשוב מי שלא יבין אותם של מהשאלת שתיים ואשיבך עליהם :

שאל המבקש באר לי מה שאמרו בשעה שברא הקב"ה אר"ה מלא כל העולם בראו • שנאמר אחור וקדם לרתי • וי"א גולם בראו והוא מוטל מסוף העולם ועד סופו הלא היה ראשון גלמי ראו עיניך :

השיב החכם זה אמת והנה מבאר אותו ברמו דבר ברור הוא כי השכל כללי ואינו תופס מקום כי מה שהוא במקום הוא גוף בהכרח וכששופע השכל על החומר כלו נתמעט והוא במקום במקרה ומה שאמרו גולם בראו והוא מוטל מסוף העולם ועד סופו דבר ברור הוא כמוכן כי הגולם נברא בתחילה מסוף העולם ועד סופו כי הוא מארבע יסודות שמקומם עד הגלגל וכשנברא אחר כך והוא גולם וטרה נתמעט • ראה כי אמרו בו מלת מוטל שהוא מורה על גוף אמרו

אמר אמרו באדם מלא כל העולם שמורה על דבר שאינו גוף כאמרו מלא כל הארץ כבודו :
 לו המבקש השם ישמרד לנלח כי דלית את החרס ומלאות את המרגלית
 והולך אל חכמים יחכם ובחסקך שתבאר לי מה שאמרו על ושתי בא
 גבריש ועשה לה זנב ?

השיב החכם כל דבר שפלט נקרא בדבריהם זנב . כאמרם שמים כנגד שמים
 ואחר יולא זנב וירוע בי יקרא לרחם שיפלוט לחץ או אפשר שלמח
 בו למח מוכנע מתשמיש :

אמר לו המבקש אני רואה בתורה דברים רבים שירחיקם השכל :
השיב החכם חכמינו ז"ל התירו לנו אותם הספקות כאמרם דברה תורה
 בלשון ב"א . והרמב"ם ז"ל כבר בזה הענין הם הנקרא מורה הנבוכים
 והוא ספר נכבד עד מאד ומועיל . ודרך להשיב האמתות ומתיר רב הספקות
 למבין אותם ולא יוכל המעיין בו לרדת לעומק דעתו וכונתו לא אם התעסק
 קודם לכן בחכמות . ואעפ"כ יש לך לדעת כי יש דברים נעלמו בתורה לא יוכל
 החכם לרדת לעומקם כ"ש זולתו ויש מחכמי המחקר מי שאמר כי כונת בעל הדת
 לא תודע בתחילת מחשבה לא אחר עיון גדול וחקירה רבה . והמשל על זה
 בשני ב"א שהיו הולכים בדרך וישבו לאכל לחם על שפת הנהר והיו כיד אחד
 שלש ככרות וכיד האחר שתיים ופתחו אותם לאכול ויעבור עליהם אדם ויאמרו
 לו שיאכל עמכם ויאכל ולאחר שנמרו אכילתן קם האיש והשליך בניהם חמשה
 דינרים ויאמר חלקו אותם ביושר והלך לו ויריבו האנשים על זה בעל השתי
 ככרות אומר תקח אתה השני דינרים וחלי ואני השני דינרים וחלי כי כן אמר
 שחלוק אותם ביושר . ובעל השלש ככרות אומר אני תקח השלשה ותקח השנים
 עד שנלמדו ללכת לפני שופט הנימוס שיטעו כניהם וכאשר הגידו לו הדבר
 שפט שיקח בעל השתי ככרות דינר אחד ובעל השלשה ארבעה דינרים ואמרו
 כי זה המשפט משפט אמת ואם תבין ענינו והיאך היושר בו אתה חכם במשפט
 הנימוס . ואם לא תבין של לשופט הנימוס והוא יודיעך היאך זה משפט אמת :

אמר לו המבקש הודיעני פירושי התורה שאריך האדם שיתעסק בהם והם
 ראויים לסמוך עליהם :

השיב החכם בתחילה יתעסק בתורה שבכתב ואח"ך בתורה שבע"פ שהיא
 פירושה . ודי לאדם בזמן הזה בקוראיו הלכות רב שלם ז"ל . ויקרא עממה
 ספרי רבינו משה שהם נקראים משנה תורה כי הם דברים נכוחים גם פירוש
 המשניות ספר מועיל מאד והרולה לעמוד על הפסק די בדבריו . ואם יפנה טוב
 הוא שיסנה במשניות ובגמרא שהיא פירושן כדי לונע המתשבה ולחדר אותה כי
 זה הפרחי בלמוד כי סיניע בה חקל על האדם הידיעה וההכנה ושיזכור אותם
 הענינים

המבקש

העניינים אבל אגיד לך כי אין ראוי לבלות כל הימים בקשיות ורחיות כמו שעושים רבים * ומינעוים נשטם כל הילול בקריחת הלכה אחת ובכבוד אס ישל השאל ענין מענייניה אין מענה :

ואמר החכם כל חכמה שלא תכנס עם בעלה כמרחץ אינה חכמה * ואתה המבקש אס יש את לבך לרעת כל דבר על כדיו אחר שתתעסק בתורה תנה את לבך להתעסק בחכמות * והאל מהחכמות שהם הלעות לחכמת הטבע והאחות ואו תבין יראת ה' ורעת אהים תמלא * אבל יש לך להזהר תכלית האזהרה והזמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח דברי התורה ופן יסורו מלבבך ואל תאמין מדברי חכמי שקול הרעת קטון או גדול ממנו שקוטר דבר מדברי התורה * כי חנונת התורה היא העיקר * כי היא מהשם ית' וית' * והיא למעלה משקול הרעת והיא תדריך לרעת האמת * ורוכ רעות חכמי שקול הרעת בחכמת האלות הם הפך האמת * ורע תיהם בחכמת הטבע הכוב מעורב בהם עם האמת והולכות להוסיף על זה * פן תשא עינייך להסתכל בדבריהם ורחיות ראיותהם ומופתיהם ונדחת ותאמין אותם * ואז תלך לתרבות רעה * ותהיה מכת לישע אחר אמנם השתדל להיות מכת רבי עקיבא שבכנס בשלום ויאל בשלום * ויקרא המבקש עם החכם בתורה שבכתב ודברי חז"ל חמש שנים * ובכל שבת ושבת היו קוראים הפרשה וכל הפירושים שפירשו בה המפרשים ובתבנים על סדר הפירוש הנבחר שבהם ומה שהיו מפרשים בו מעלמם * ויהי כי הניעו הימים להפיר זה מנה אמר לו המבקש ארוני חזק לני * ויאמר עשה תלמוד תורה עיקר והשאר טעלה ואל תאמין לכל דבר שאה"כ יעיד עליו השכל או בעליו (ר"ל הקב"ה בתורתו או ע"י נביאיו כי הוא מקור הכינה והרון השכל וזה כונת המחבר במלת בעליו) וילך המבקש לדרכו והחכם שב למקומו :

ראשית חכמה קנה חכמה וכל קנינך קנה בינה :

בדרך חכמה הורתיך הדרכתיך במעגלי יושר :

רשמור מזימות ורעת שפתיך ינצורו :

ויהי ככלות המבקש את כל התוכחה הזאת עם החכם המאמין בתורה הלך במלכותו לדרוש בחכמת הלמודיות והיא חכמה המעיינת בנמצאים הנפשטי' מהקומר אשר ישיגם השיעור והם חמשה * חכמת החשבון ומעיינת בהשגת החשבון וסגולותיו * וחכמת התשבורת ומעיינת בקו ושטח והגוף במחלט * וחכמת המדיחות ומעיינת בקו והשטח והגוף מלך מה שהם מעויינים (ר"ל לפי מה שגראים בעינים אבל לא לפי מה שהם בעלמם ובמחלט) * וחכמת הכוכבים ומעיינת

המבקש

לר

ומעיינת בכמות תנועות הנופים הנלגלים ותבונותיהם ואיעורו גדליהם ומרחיקהם
וחכמת הנגון ומעיינת בנגונים ויחסיקה וחבוריהם :

ויחל

מחכמת החשבון וימלא איש חכם מכת פיתאגורוס המעייין בזאת החכמה
ויאמר ליו המבקש בלתה נפשי לרבר חכמה ואני שמעתי עליך כי אתה
חכם בחכמת החשבון ואני מחלה פניך שתודיעני מעט ממנה כדי שאעמוד על עקרה :

השיב

החשובי וזאת החכמה נפלאה וחכמים גדולים דקדקו בה ועס היותה
הכרחית לבני אדם במשאס ובמתנס יש לנו מכוא גדול כיודיעת השם
יתעלה ויתברך ועקרי המלות והתחלות :

אמר

לו המבקש ומה חשבון יש בחשבון עד שאתה מעלה אותה כל זק
העלוי והפתי שפני אדם יגיע ל לרכו ממנו כמעט עיון ?

השיב

החשובי לה דברי מי שלה עי' בזאת החכמה ואמנס מי שלא יכיר סוד
לא ידע ערכו ועתה שמע דברי וזהו תבין מה שאמרתי דע כי כידועת
טבע החשבון והיאך הוא נולד מהאחד שהוא קודם השנים יודעת יחד השי"ת
יודיעת מחודשיו וכמו שהאחד עקר החשבון וממנו יהיה החשבון והוא נמלא
בחשבון כמו בן השי"ת עקר כל המלאים והוא הממלאים והנמלא בהם :

ויאמר

המבקש בלבו הנה זה אות למה שאמר דוד הע"ה אס אסק שמוס
שם אתה ואליע שאל הכן ודע כי הנמלאים כלם שנים כללים ופרטים
והכללים השעה מדרגות כתשע אחרים : ה' הבורא ית' שהוא אחד לבדו . הב'
השכל בעל שני כחות (ר"ל הטבעי והסקוני כמו שהולך ומבאר) . הג' הטבע
בעלת שלש כוונות : הד' החומר בעל הרבע לרופים : הו' הטבע בעל חמשה
שמות : הו' הנוף בעל ששה פחות : הז' הגלגל הנחלק לשבעה גלגלים : הח'
היסקיות בעלי שמנה מזגים : הט' הדברים המתהווים בעלי תשעה המינים :

אמר

לו המבקש בחר לי זה עד שאדעו :

השיב

החשובי דע כי כמו שהאחד קודם החשבון כן ה' יתברך סיבת כל
הנמלאים וכמו שהשנים ראשון לכל חשבון סודו אחד האחד כמו
כן השכל הוא ראשון נמלא חודש אותו הבורא ית' ויש ממנו קניו וכמו שהשלה
אחד השנים כמו כן קודמה הנפש במלאות אחד השכל ומיניה ג' בהמית וטומחת
ומדברת : ואח"כ החומר הנק' היולי קודר אחד הנפש כמו שקודרו הארבעה אחד
השלה ומפני זה נאמר כי היולי הרבעה מינים : היולי המלאכה היולי הטבע
והיולי הכל והיולי הראשון : ואחר כך הטבע קודר אחד היולי כמו שהחמשה אחד
הארבעה קודרו ועל כן אמרו כי הטבעיים חמשה : טבע הגלגל וטבע הארבע
יסקיות : ואחר כך קודר הנוף אחד הטבע כמו שקודרו הששה אחד החמשה וע"כ
אמרו כי הנוף יש לו ששה פחות : ואח"כ קודר הגלגל כמו שקודרו השבעה אחד הששה

ומפני

המבקש

ו מפני זה הגלגלים שפעה כשבעה כוכבי לכת . ואחר כך סודרו היסודות בתוך הגלגל כמו שסודרו השמנה אחר השבעה ועל כן אמרו שהם בעלי שמנה מזגים . ואח"ך נולדו הנ' סוגים בעלי התשעה מיניו והם אחרוניהם כלם . כמו שהתשעה סוף מעלת האחרים . וביאור זה כי ההווים מהיסודות . הדומים והלומח והבעל חי והדומם שלשה מינים עפריים שאינם נתיכים ולא נשרפים כמוני קנקנקתום והפוך והדומה להם . ואבנים נתיכים ולא נשרפים כוהב והכסף . ואבנים נתיכים ונשרפים כנפריית . והלמח ג' מינים נטוע באילן . וזרע כמו הגרעינים . ולומח מעלמו כעשב . ובע"ח ג' מינים מוליד במותו . ונולד מביולה . ונולד מעיפוש . ומפני זה אמרו כי החשבון נאות לנורת הנמלאים . וכו' תסתייע הנפש לרעת הדברים ושהוא הדרך ל היחוד :

אמר

לו המבקש כל אלה הדברים מועילים מאד . ואחלה פניך שתלמדני מהם עוד :

השיב

החשובי ויש ראייה מהחשבון על מה שאמרו חכמים כי השי"ת לא ברא לא דבר אחר . כי הוא אחר ועל כן היה העולם אחר וכגוף אחר . כי כשתבה אחר באחר ילא לך אחר לבדו . וכן יש ראייה מהחשבון על מה שאמרו כי מעשה השלם שלמים ומעשה החסר חסרים לעולם ואחרים ממנו . כי כשתבה אחר באחר ילא לך אחר והאחר דבר שלם . וכן כשתבה אחר בחצי אחר ילא לך חצי והחצי חסר . וכשתבה חצי אחר בחצי אחר ילא לך רובע לבדו :

שאל

המבקש ומה ראייה כי כן הדבר ?
 החשובי הראייה על זה . כי כשתבה עשרה בעשרה ילאו לך מאה . וכשתבה עשרה בחמשה ילאו לך חמשים . וכשתבה חמשה בחמשה ילאו לך חמשה ועשרים :

השיב

לו המבקש בחסדך שתבאר לי שש שלות מוזאת החכמה . ויען החשובי שא :

אמר

שאלה א' באר לי מה שאמרו כי החשבון כלו מארבעה יתרכב ומה תועלת ביריעה זו ?

תשובה

כשתלך ה' לארבעה יהיו חמשה . וכשתלך שנים לארבעה יהיו' . וכשתלך ג' ור' יהיו ז' . וכשתלך ה' וז' . וכשתלך ו' וז' יהיו עשרה . וכן הדבר בעשרות ובמאות ובלפים . וזה נאות למה שתבאר בחכמה כי כל הגופים ההווים הנפקדים הרכבתם מד' יסודות והם עקריהם . והדברים הטבעיים אמנם היו כלם מרובעים כמו הטבעים והחלטים וזולתם כרי שיהיו הדברים טבעיים נאותים לדברים הרחוקים כי הדברים שאינם גופיים הם על ד' מדרגות השי"ת ותחתיו השכל הכללי הפועל . ותחתיו הנפש הכללית הגלגלית . ותחתיה הקומר הראשון . ולא אינם גופיים . ויחס השי"ת מהנמלאים כיחס אחר מהחשבון . ויחס השכל

השכל הפועל ביחס השנים מהחשבון ויחס הנפש והכללית ביחס השלשה ויחס החומר הראשון ביחס הארבעה :

שאלה יב
תשובה

היאך אמרו כי החשבון על ארבע מדרגות וזהו דבר בהסכמה ?
החשבון ד' מדרגות האחרים והעשרות והמאות והאלפים ואין זה דבר הכרחי מתחייב מטבע החשבון כמו היותו זוג ונפרד לא הוה דבר מוקדם קדמו אותו החכמים מבחירתם ואמנם עשו זה כדי שיהיו הדברים הנמנים נאותים לדברים הטבעיים המרוכבים :

שאלה ג
תשובה

היאך אמרו כי השבעה חשבון ראשון שלם ?
מפני שנכלל בו עניני החשבון כי החשבון זוג ונפרד והזוגות יש מהם ראשונים ושניים וכן הנפרדים כי השנים ראשון הזוגים וארבעה זוג שני והשלשה ראשון הנפרדים והחמשה כפרד שני וכשתקבץ זוג א' לכפרד שני או כפרד ראשון לזוג שני יהיו ז' :

שאלה ד
תשובה

היאך אמרו כי האחד מפני שהוא א' אינו נחלק ?
מפני שהאחד ברוך הוא וכן האחד במין והאחד באיש אינו נחלק מלך שהוא איש :

שאלה ה

היאך אמרו כי כמו שנכללים בשלשה הששה כי יש בהם האחד והשנים והשלשה וכשתקבץ זה יהיו ששה והם ראשונים להם כמו כן השלשה מקרים שקרו לגלגל הם ראשונים לא הששה מקרים אשר קרו לגופות זה העולם ומהם הורכבו ? **תשובה** לא ידעתי :
על איזה דר אמרו מהקדמונים כי החשבון מהתחלות הנמלאים ומה הרכיבם לומר זה ? **תשובה** לא ידעתי :

שאלה ו

ויקרא

המבקש עם החשובי בחכמת החשבון עד מלאכת לו שנה תמימה ויהי כאשר רצו להפריד זה מזה אמר לו המבקש אדוני החכם לוי ויאמר השתדל בהיותך חי והיכולת בידך לעשות המעשים הטובים ולקנות החכמה כי אין מעשה ודעת וחשבון בשאלו אשר אתה הולך שמה וילך המבקש לדרכו והחשובי ישב במקומו :

להקשיב לחכמה אונך תטה לבך לתבונה :

אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה :

נחלו פתאים אורת וחכמים יכתירו דעת :

אחרי

כן הלך המבקש לבקש חכם בחכמת התשבורת וימלא איש חכם מכת אקלודס התשבורי ויאמר לו אדוני החכם תאכתו לדעת עקר כל חכמה ואני מבקש ממך שתעמידני על ראשי דברים מחכמת התשבורת :

המבקש

השיב

התשובה דע כי זאת החכמה יסוד לחכמת הנלגלים והיא חכמה
 מפוררה והיא מעיינת במרחקים מופשטים מהחומר והם שלשה :
 האחד אורך לבדו בלא רוחב והוא הקו והתחלתו הנקודה ואין לה חלק ומפני
 שהיא מהתחלה שאין לה חלק היא אורך ומפני התחלתו הרוחב היה בלא רוחב
 והשני הוא אורך ורוחב והוא השטח והתחלתו הקו והשלישי אורך ורוחב ועומק
 והוא הגוף והתחלתו השטח ולו השלשה הם התחלות התשבורת ושרשיהם :
שאל המבקש הנראה לי מדבדיק כי הקו והשטח אינם נמלאים אלא
 במחשבה לא בחוש ?

**השיב
ויואמר
השיב**

התשובה כן הוא כי החוש לא ישיג לא נשם כולל ב' מרחקים :
 לו המבקש אשל ממך שתראני רוגמתם כדי שאעמוד על ידי ידיעתם ?
 התשובה הקו יתבאר בין הכל והאור ובין שני גוונים ויתבאר השטח
 כי הוא המבדיל בין המים והשמן וכשתראה לרצת כח הנקודה ויתרונה
 על הקו במוחשי' הבט נקודת הכל והקוטבים אשר באמצעיו והתכליות :
 המבקש ומה תועלת זאת החכמה וכינתה ?

**שאל
השיב**

התשובה כונתה לעלות מהמוחש ל המושכל וההגוף הטבעי המורכב
 ל הרוחני והעלמיים החומריים ל המופשטים וה כות רתיית השפטים
 והרכיות בהם ולהפך בשלמות שאינם נמלאים כגולם הגופניים : לא כדורת
 הנקיות מהחומר שאינם בראות העיין ולא יקפו אותם המקום לא הם מקום למקום
 וסבת התחלת * הזמן (פי' שבחכמת התשבורת גם יורע עיין הזמן מפני שגם
 הזמן הוא דבר מופשט מהחומר אך הוא נשוא בתנועת הנלגלים) וחכמת התשבורת
 היא מאזנים יודעו בה המרחקים וקוטרי השמים והארץ ומדידתם וכוכביהם :
אמר לו המבקש בחסדך שתבאר לי שלשה שלות בואת החכמה :

**שאלה א
תשובה**

ויען התשובה של ואני השיבך עליהם :
 למה אמרו כי הקו הישר חסר והקו העגול שלם ?
 מפני שהקו הישר אפשר להוסיף עליו עד אין קץ ומה שאפשר
 להוסיף עליו הוא חסר והקו העגול לא להוסיף עליו והוא עגול :
 למה אמרו מקצת החכמים כי המרחקים ב' עלמים ?
 מפני כי בהסתלק ל'הג' מרחקים יסתלקו גרמי העלמים לרעתם :
 היות אפשר מה שאמרו פעלי התשבורת שיתכן להוויא ב' קוים
 האחד מעוקם והשני ישר ויהי בניהם מרחקמה בתחלת לאתם וכל
 מה שירחקו יחסר היותו המרחק ויקרב האחד מן האחר ואפשר שלא
 יפגשו זה בזה ואע"פ שילאו לאין תכלית ?

**שאלה ב
תשובה
שאלה ג**

כבר התבאר זה במאמר י"א מקשר התשבורת במופת אמתו
 ואע"פ

תשובה

ואע"פ שימאן זה הדמיון והוא כמנע אללו . ואין זה מקום ביאורו כי יעטר
להקדמות הבות :

ויאמר

לו המבקש והיאך הוא זה אפשרי ועל האמתה לא אם הוא הטעם
וחכמי הטבע ביארו כי כל יש לו תכלה וה"א שלא יהיה למהלך

ויקרא

שהוא על ישר קץ ותכלית . ויען התשבורי לא ידעתי :
המבקש עם התשבורי שנה תמימה . ויהי כאשר רלו להפיר זה מוס
אמר לו המבקש ארוכי החכם זוני . ויאמר לו התשבורי קח העיקר
ופטור הטעלה . וא תכלה כל ימך לבקשת הסלעות פן ילכו לבטלה .
וילך המבקש לדרבו . והתשבורי ישב במקומו :

אזן שומעת ועין רואה וה' עושה גם שניהם :

אל תתן שנה לעיניך ולעפעפיך תנומה :

עיניך רנכה יביטו ועפעפיך יישירו נגדך :

אחרי

כן כאשר כלה המבקש לרכר עם התשבורי וידע תכלית החכמה .
התחבר אל איש חכם בחכמת המראות . וישל ממנו להודיעו עיקר זאת
החכמה ומה תועלת שיגיע ליודעה ממנה :

ויאמר

לו החכם דע כי זאת החכמה מעיינות בקו ובשטח ובגוף מלד שהם
מעיינים . והיא חוקרת כל מה שתקור אותו התשבורת מהטורות
והשעורים וזולתי זה :

שאל

ויען

המבקש ואם הדבר כן למה היא נסדרת מחכמת התשבורת ?
החכם מפני שנבין מה-ברים אשר יתחייב התשבור' שהם על ענין מהעניני'
מלדה הו הנחה או קרור או זולתי זה יוחסו עניניהם כשיעין בהם שהם
הפך זה . כי מה שהוא מרוכב כשיראה האדם אותו מרחוק לפעמים יחשבו
שהיא עגול וה-ברים המונחים בשטח אחד יראה שקלחת עמוקים מקלחת והדומה
לזה . ועל כן זאת החכמה תבדיל בין הדבר הנראה כפי מה שהוא ובין מה שיראה
בהיפך מה שהוא עליו . וכזאת המלאכה יוכל האדם לעמוד על מדידת מה שרחוק
מן הגופים כגבהי הקרים ועמקי הנחלים ומרחקי העבים וגופי הגלגלים ושיעוריהם
ויעשו כלם להיסיר הראות בס כרו שלא תטעה העין במה שתעין אליו וזכאת
חקרו גדול השמש ושאר הכוכבים ומה שהיזו בחקירה אף ותשעה ועשרים כוכבים
שבעה מהם הם הנקראים הכוכבים ויש לכל אחד מהם גלגל . והאלף והכ"ב כלם
בגלגל אחד והוא הגלגל השמיני המקיף בגלגל שבתאי . ויאמרו כי הקטון שבלו
הכוכבים כמו הארץ י"ח פעמים והגדול כמו הארץ ק"ע פעמים . ובסקרו

שעורי

המבקש

שערי הכוכבים הנביכים מלאו כי הלבנה חלק אחד מט"ל חלקים מהארץ כשתהיה הארץ נחלקת • וכוכב חלק מכ"ב מהארץ • וגוה חלק מל"ז מהארץ • והשמש כמו הארץ מאה וששים (אמה המגיה כ"ל שט"ס יא כאן ולריך להיות קס"ו פעם כמבואר בהקדמת פי' המשנה סדר זרעים להרמב"ם וכ"כ כל המתקדים הראשונים ואף כי האחרונים לא הודו להם בזה ונמנו ורבו שגוף כדור השמש בערך כדור הארץ יותר ממליון פעמים) ומאדיו כמו הארץ פעם ושמינית פעם • ולדק כמו הארץ ל"ה פעמים • ושבתאי כמו הארץ ל"ה פעמים • וגוף השמש כגוף הלבנה שש לפי ותרמ"ר פעמים • וכן מלאו כי מרחק השמש מן הארץ שף וק"ס חלקים כל חלק מהם כחצי קוטר הארץ • ומרחקה האמלעי שף וק"י חלקים • ומרחק הקרוב מהארץ שף וק"ס חלקים כל חלק כחצי קוטר הארץ ואמרו כי חצי קוטר הארץ שלשת לפים ותתי"ח מיל והמיל שלשת לפים אמה :

אמר

לו המבקש אם השיגו זה השגה אמנית הוא פלא • ואבקש ממך שתבאר לי באיזה דרך ידעו זה ?

השיב

החכם בכלי הנחושת הנקרא אלטור"ל אב יהיה זה נראה לעין • כי כשנכתב בהם וששים סימן במקום מהיישוב ונרע קו גובה הקוטב והארץ בן נלך לפון עד שיראה לנו יותר מאותו הרוחב במדרגה או נעלה לפאת דרום עד שתתקפה ממנו מדרגה • נמלא המהלך שיש בין שתי המדרגות הוא שיעור חלק אחד מחלקי הגלגל • ומשיעור הארץ ס"ו מילים וב' שלישית מיל וכשנכה ס"ו מיל וב' שלישית מיל כש"ס מספר חלקי הגלגל יתקבץ מזה כ"ד שף מיל • וזהו הקו הסובב בכדור הארץ :

אמר

לו המבקש מה שאמרו משיעור גודל השמש וקטנות הארץ כמעט שהוא נמנע אלפי שיוכל האדם להשיג זה על אמתתו :

אמר

החכם הין ספק בזה אלל מי שחקר בוו החכמה כמו שאין ספק אללו במתיחות השמש • כי השכל משיג זה מלד ראיות לקוחות מהחוש ולבאר לך זה על אמתתו ינטרף אריכות גודל ואין זה מקומו אבל אבאר לך במופת כי השמש גדולה מכדור כפלי כפלים ואומר כי דבר ברור הוא כי אור הלבנה והכוכבים מאור השמש ואין להם אור לא מאור השמש ולא היתה השמש כמו הארץ יתחייב שיהיה לל הארץ שהוא הלילה יולא מהארץ ועובר עד הגלגל והולך למעלה עד אין קץ ויגיע עד הכוכבים הקבועים מהגלגל השמיני וילקו מפני שלא יגיע להם אור השמש מפני שהארץ תצמוד בינה ובין אור השמש ויתחייב מזה לקות הלבנה בכל חודש ויהיה לקותה כל הלילה לרוחב קוטר הארץ ואין הדבר כן כל שכן כשתהיה השמש קטנה מן הארץ ומפני היות השמש גדולה מהארץ בהכרח • על כן לא יעבור למה גלגל הירח • כי לל הארץ כל מה שעולה יקלר רחבו והיה סופו דק וכשיפוג

וכשיפגש הלכנה בסוף הלל שהוא דק תלקה הלכנה ויהיה לקותה כשיעור רוחב הלל . ואפשר שתעבור הלכנה על ימין או על שמאל וילקה רביעיתה או שלישיתה או חמיה כשיעור מה שתמש לו כל הארץ . ואפשר שיעבור הלל על קוטר הלכנה ותלקה כולה ולעולם לא ילקו מלל הארץ שאר הכוכבים אלא הלכנה מפני שכל הארץ יכלה קודם שיגיע אליהם מפני שהשמש גדולה מהארץ מאד :

אמר

לו המבקש רטוני שתבאר לי ארבע שאלות מזהת החכמה :
ויען החכם שאל ואני אשיבך עליהם :

שאלה א תשובה

כמה יהיה הראות לדעת חכמי המראות ?
אמרו כי העין תראה הדבר כדבר היוצא מהעין . ויקראו אותם בלועזית ויפגשו במוחם הנראה ותשיג אותו וזה הוא דעת אפלטון וחכמי הטבע בטלו זה ויאמ' כי לא היה כן לא תלט' העין לאמצעי שהוא האויר והביאו על זה ראיות אחרות :

שאלה ב

הנראה ממה שאמרת כי גוף הארץ אינו לו שיעור כנגד גוף הגלגל ואם כן הוא היאך יחשיך ללו אור הלכנה כשיעמוד כינו וכין השמש וכל שכן בהיות השמש גדולה מהארץ השיעור שזכרת ?

תשובה

מפני כי כל גוף אע"פ שהוא קטון ויהיה ללו מהשמש ומכלי אור שיהיה נגדו על השווי ממקומו יאריך אותו הלל כפלי כפלים מנוכה קומתו כמו שנראה אל האדם כשזרח השמש ויהיה נוכח מקום רגליו יאריך כפלי כפלים ואמנם לא תהיה לו כל כשיהיה השמש על ראשו . מפני שאין לו מקום יהיה נראה בו . וכאן הוא עובר תחת הארץ ואמנם לא יגיע אל אור השמש ללכנה מפני שהארץ קרובה מהלכנה ורחוקה מהשמש כמו שמגן האדם יגן עליו כשהוא רבך לגופו ובשירחק ממנו לא יגן עליו :

שאלה ג

למה היה העומד במים יראה השמש קרובה ממנו עד שיחשוב שהוא בשטח המים וכמו כן יקרה למי שהוא על היס' כשתזרח השמש וכשתערב וכמו כן יקרה כשיהיה אויר עב עולה ממקום קרוב מהרואה . שיחשוב שהשמש בשטח אותו האויר . ולמה היא נראית פעמים גדולה ופעמים יחוקה ופעמים אדומה ? **תשובה** לא ידעתי :

שאלה ד

למה יראה האדם הכוכבים הקבועים כאלו הם רועשים מה שאין כן בשאר הכוכבים ? **תשובה** לא ידעתי :

ויקרא

המבקש עם בעל חכמת המראות שנה תמימה וכאשר רצה להפריד ממנו א"ל אדוני החכם טוני . אמר לון למען לא תטעה כנפשך ותתנאה הסתכל כשיעור עלמך ומעלתו . וערוך אותו כנגד שאר הכנולאים ואז תדע כי מאפע ותהו אהת נחשכ . וילך תמבקש לדרכו והחכם ישב במקומו :

יא

המבקש

לך יום אף רך לרדה אתה הכינות מאורו שמש:

יודו שמים פראך ה' אף אמונתך בקהל לקדושים:

ראו הריכותך ארהים הריכות אלי מלכי בקדש:

יהי כאשר תמו דברי המבקש עם בעל חכמת המראות שם מגמת פניו אל חכמת הכוכבים והכחית המגיעים מהם לארץ. וימלא איש חכם כזאת החכמה והוא מכת בטלמיוס ויגד לו לאמר אנה מלא עבדך את לבו להבין דברי חכמים ולשמוע דברי והגני מפיל תחינתי לשניך שתוריעני ראשי פרקים מחמתך: **וען** הח' הנני ורונני להפק זממך ודע כי זאת החכמה עיונה בעלמי הגלב' ותנועותיהם. ומהם תקח רחיה על המניעם שהיא הבורא יתברך ודע כי שורש חכמת הכוכבים אחר ידיעת שלשה דברים והם הכוכבים והגלגלים והמזלות. והגלגלים גופים כדוריים ועל כן נקראו גלגלים לכידורם. וכמו כן הכוכבים הם כדוריים והכוכבים יש מהם שנקראים נכוכים. ומהם נקראים קבועים. והנכוכים הם שבעה בשבעה גלגלים. האחד מקיף האחר בקרומות הכלל. והקרוב לינו הוא הגלב הלכנה והוא מקיף בארבע היסודות. וגלגל כוכב מקיף לגלגל הלכנה. וגלגל מוגה לכוכב. וגלגל שמש לנוגה. וגלגל מאדים לגלגל שמש. וגלגל לרק לגלגל מאדים. וגלגל שבתאי לגלגל לרק. וגלגל הכוכבים הקבועים לגלגל שבתאי. וגלגל המזלות לגלגל הכוכבים הקבועים. ויקיף הגלגל האחרון לגלגל המזלות והוא המניע לשאר הגלגלים מקיף בכל יום ולילה הקפה אחת. וי"א כי גלגל המזלות וגלגל הכוכבים הקבועים אחד. מפני שראוים שזה נוכח זה. והקבמת קוטביהם ומרכזיהם. והגלגל המקיף נחלק לשנים עשר חל' כמו האבטיוח כל אחד ממנו נקרא מול. וזה שמותם: טלה שור תאומים. קרטן אריה בתולה. מאזניים עקרב קשת. גדי דלי דגים. ששה מהם שמשיים. והם טש"ט קה"ב. וכשתהיה השמש באחד מאלו תהיה הלילה גדולה מהיום. ודע כי בתנועת הגופים הגלגלים תהיה ההווה וההפסק וישפיעו כחות מהם והכוכבים על זה העולם השפל וכ"ש השמש:

ואמר כי הטבע הוא כח מכחות הנפש הכללית והוא מתפשט בכל הגופים אשר תחת גלגל הלכנה והנפש הכללית הגלגלית היא רוח העולם והקפה בשמירות לורות הגופים והמינים בחומר הוא קיום סבותיהם הגלגליות. אבל שבוי האישים הוא מלך שני סבותיהם: וביאור זה כי הקפה הפועלת ללא הפעלו' מאחר שהיתה הנפש הכללית הגלגלית ברשות בוראה יתברך וית' והיו היסודות חומר להם והטבע פועל אותם. והגלגל והכוכבים כמו הכלים. והיה המונח בחכמת הכוכבים שלשה מינים והם הגלגלים והמזלות והכוכבים. והיו רישומיהם

באלק

כלה היסודות כפי היחסים השלשה והם יחס גדלי גרמניהם ויחס מרחקי מרכזיהם ויחס תנועות ממקלתם ומפני שהיו היחסים אשר בין גלגל הכוכבים הקבועים ובין היסודות שמורים מרחקיהם ותנועותיהם כלומר שלא ישתנו היו הסוגים השלשה לזרותיהם שמורות בחומר ומפני שהיו היחסים אשר בין מרכזי הגלגלים הנשואים לכוכבים ובין לו היסודות מרחקיהם שמורים ותנועותיהם וגדליהם היו זרות מיני לו הסוגים כמו כן שמורות בחומר ומפני שלא היו שמורים היחסים אשר בין גופי הכוכבים הנגזרים (ר"ל הקבועים שהם בגלגל השמימי) וגלגל בתקופותיהם ובין אלו היסודות לא היו שמורות זרות אישי אלו המינים בחומר כלומר שהם משתנות :

ואמרו

כי שבתאי ישפיע ממנו כח רוחני ויתפשט בכל העולם ובו מתאחו הגוהר בחומר כמו שיתפשט מהטחול כח המרה השחורה בכל הגוף ובו יתאחו חלקי הגוף בעלמות והעור ויקפאו הליחות והנימוס (ר"ל חקי הדת) יקרה זה הכח מלאך בעל זכאות ומלאך המות ולו יחסו האקלים הראשון ואמרו כי ישפע מדק כח רוחני יתפשט בכל העולם מהגלגלים והיסודות ומה שילד מהם ובו יהיה הזריוות במעשים והמלאכות ובקשת המעלות הגדולות והתכליות והנימוס יקרה זה הכח מלאך הבעס ואולר גיהנם כמו שיתפשט מגוף המרה הירוקה המתכת לחלקים המשלחת אותם למקומם והאקלים השני מיוחס לו ואמרו כי ישפע כח ממאדים בו יתמלעו הטבעים שהם הפכים וישמור סדר הנמצאים כמו שמשלח כבד רטיבות הדם אשר עמו יתמלעו החלטים וגדל הגוף והאקלים השלישי מיוחס לו ואמרו כי ישפע מהשמש כח רוחני יתפשט בכל העולם ובו יהיה גדול הגופים וחיותם והוא סבה היותם כרשות בוראו יתברך וית' במקומות שזינע ממנו לזה העולם כמו שהלב מתפשט ממנו חמימות לכל האיברים והוא מקור חויהם והתועלת המגעת ממנו לזה העולם נראית לעין והוא סבת ארבע פרקי השנה והיום והלילה והוא המאור הגדול והאקלים הרביעי מיוחס לו ואמרו כי ישפע מנוגה כח רוחני יתפשט בכל גופות העולם ובו תהיה טובת סדר ותפארת הנמצאים כמו שיתפשט מההלנומכה תאות התענוגים לכל החושים והאקלים החמישי מיוחס לו ואמרו כי ישפע מכוכב כח רוחני יתפשט בכל העולם מהגלגלים והיסודות בו תהיינה החכמו' וההתעוררות והנבואה כמו שיתפשט מהמוח המחשבה והדמיון וההסקלות והאקלים הששי מיוחס לו ואמרו כי ישפע מהלבנה כח רוחני יתפשט בכל העולם בו יהיה הנשימה הנמצאת בעולם כמו שיתפשט מהגוף הכח אשר בו תהיה הנשימה והנימוס יקרא אותו מלאך בעל חיילים וגביש ובלה ירדו המלאכים וירדו הכרכות משמים ובהם תעלינה הנפשות והאקלים השביעי מיוחס לו :

המבקש

ודע כי מלבד מה שתחקור זאת החכמה מתנועות הכוכבים ושיעוריהם ושיעוריהם
הגלגלים חוקרת הארץ וכמה הוא הנושך ממנה ותחקור ישוב האקלימיים :

אמר לו המבקש ומה תועלת זאת החכמה וכוונתה ?
השיב החכם כרי שתתאו הנפש הזכה והטהורה המאירה באור החכמה לעלות

לעולם הגלגלים ולהגיע למעלות השלמות שהיא מעלת המלאכים :

ושיקל בעיניה להפטר והמקומות הטבעיים והתענוגות הנורפים ויקל בעיניה

המנוח ולא תכאב על פרידת מה שהורגלה מעיניו זה העולם ושתדע ידיעה

אמתית כי מה שתביע שיו הוא דבר כפלא ושתראה מה שלא ראתה עיין ולא

שמעה אזוין ולא עלה על לב אדם ושהיא תעלה למקום הרוחניים ולמקום הקדש :

אמר לו המבקש אשל ממך שתבאר לי ראשי דברים מוז החכמה ויען

החכם כי החכמים שחקרו זה אמרו כי הארץ כבינה חליה שקוע במים :

וחליה כולט מהמים והחלי המגולה החלי ממנו חרב אלל דרום מהקו השוה והחלי

האחר הוא נושך אלל לפון מהקו השוה וזה הקו הולך ממזרח למערב והוא כמנשך

והוא תחת גולה והיום והלילה בו שוים ובוה הרובע הנושך שבעה ימים וכל

יס מהם איים יש בכל אי מהם עשרים פרסה עד מאה פרסה עד שף פרסה

ומלו השבעה ים איספמי"א ויש בו כמו חמשים איים ומהם ים אסקלבה ויש

בו כמו שלשים איים ומהם ים גרג"אן ויש בו חמשה איים ומהם ים סוף ויש

בו חמשה עשר איים ומהם ים פרס ויש בו שבעה איים ומהם ים אלסנ"ד

ואלה נ"ד וישבו שף איים ומהם ים לסי"ן ויש בו מאתים איים ובוה הרובע

ג"כ חמשה עשר ימים קטנים ויש מהם מעשרים פרסה עד מאה פרסה אכל

גוג ומגוג וים קרושיים וים זאנ"ג והים הירוק והים המקיף אינס בזה הרובע

הנושך וכל ח' מלו הימים הוא כמו סעיף מהים המקיף ובוה הרובע הנושך כמו

מאתים וארבעים נהרות גדולים יש מהם מעשרים פרסה עד מאה פרסה ועד שף

פרסה ובוה הרובע כמו מאתים הרים גדולים יש מהם כמו עשרים פרסה עד מאה

פרסה עד שף פרסה ומהם שארבו ממזרח למערב ומלפון לדרום ובוה הרובע

שבעה ישובים והם הנקראים אקלימיים יש בהם כמו שבעה עשר שף מדינה

ימשלו עליהם כמו שף מלכים והאקלימיים הם שבעה חלקים אורך כל אחר ממזרח

למערב ורחבו מלפון לדרום ואורך הראשון כשלוש אפים פרסה ורחבו כשמונה

וחמשים פרסה והקאר שכולם הוא השביעי כי ארכו כשף וחמש מאות

פרסה ורחבו כתשעים פרסה :

ויאמר לו המבקש רטני לשאל ממך ה' שאלת מוז החכמה :

ויען החכם של ואני אשיבך עליהם :

שאלה א הודיעני היאך אמרו כי הגלגלים הם זה למעלה מזה ויש

לכל

לכל כוכב משכנה כוכבי לכת כוכב לפני עלמו ?

תשובה ידעו זה מתנועתם כי ראו כי כשהלכנה תחת כוכב או נונה ולא יהיה להם רוחב שהלכנה תחשיך אותם וזמו כן תחשיך הלכנה הכוכבים שלמעלה ממנה כשתחבר עמם באמצע הנגלל וזמו כן תחשיך נונה מה שלמעלה ממנו וכן השאר וכמו כן נראה מקלת הכוכבים פעם הולכים לפני השמש ופעם לאחריה :

שאלה ב היאך תאיר הלכנה מאור השמש והיא שחורה ?

תשובה גוף הלכנה אע"פ שהוא עב הוא מקבל אור השמש כמו שיקבל אותו הרומם וכמו שגראה אבני ההרים הקאים כמו החלמים מקבלת אור השמש כשתערב ותזרח ויהיו כגון הלכנה אע"פ שהם שחורות ואפשר שאיורו עמקי ההרים האפלים ויגיע להם האור על זה הלך תזרח השמש בערב כשיפלו כלוזה על הענן העב השחור :

שאלה ג אמרו כי כפות רגלי ב"א כיישוב כנגד כפות רגלי קלסס וראשיהם כנגד ראשיהם והיאך יתכן זה והוא נמנע אלל הרמיון ?

תשובה זה הדבר נראה לחוש לחוקרי' הישוב והראיה ע"ז כי הנושכ מהארץ אורכו ממנו למ"ק פ' חלקים והנושכ בשתי הקצוות והאמצע ומי שהוא בקצה כמו שהוא באמצע ומי שהוא באמצע כמו שהוא בקצה וכאילו הוא על שטח שזה ואע"פ שאינו שזה לא ברורי וזה ראיה כי היושבים בקלי הישוב ראשיהם כנגד היושבים באמצע ואילו היה ישוב ביתר הארץ התחתון אשר ישוב עליו טלה היו עומדים שם ב"א כמו שעומדים היושבים על פניה ומטה הארץ על האמתה הוא עומק בטנה אלל מרכזה מאי זה לך שיהיה בארץ כי מרכז הארץ הוא למטה מהכל אלל שטחה הממשש לאויר מכל הצדדים :

שאלה ד למה אמרו כי יש ללכנה שתוף עם אויר הארצי ?

תשובה לא ידעתי :

שאלה ה למה יתנועעו הכוכבים הנכוכים תנועה לדר מערב מלבד תנועתם לדר מזרח ? **תשובה** לא ידעתי :

שאלה ז המבקש עוד הודיעני הדברים אשר יעיינו בהם בעלי חכמת משפטי הכוכבים

יען החכם הם שבעה מינים מהם המלכות והממשלות אשר יקחו ראה עליהם מהמחברות הגדולות אשר יהיה בכל אלף שנה בקרוב פעם אחת ומתם העתקת הממלכה מאומה לאומה ומבעלי בית לבעלי בית והם אשר יקחו ראה על חדושים מהמחברות אשר יהיו בכל ק"מ שנה בקירוב פעם אחת ומתם תמורת האישים במלכות ומה שיתחדש מפני זה מהמלחמות אשר יקחו ראה עליהם

המבקש

עליהם מהמחברות אשר יהיו בעשרים שנה פעם אחת. ומהם החדושים וההיות
המתחדשים בכל שנה ושנה מהשובע והרעב והפסד האויר אשר יקחו ראייה על
חדושים בהתחדש הימים והחדשים. ומהם משפטי המולדות לכל אחר ואחר מבני
הארץ. ומהם לקוחת ראייה על דברים נסתרים בגנבה והולאת השלות. ודע כי
חכמת משפטי הכוכבים היא אמדנית ורוכ עניינה אין להם אמתה :
ויקרא המבקש עם החכם בחכמת התבונה שנה אחת אחרי כן כשרלו להפריד
זה מזה אמר לו המבקש אדוני החכם לוי ויאמר לו השתדל להדמות
בהשארות לעליונים אשר לא ישתנו ולא יכלו והעלה מן התחתונים אשר כעשן
יכלו. וילך המבקש לדרכו והחכם ישב במקומו :

כל ממלכות הארץ שירו לאלהים זמרו לה' סלה :
כי מלך כל הארץ אלהים זמרו משביל :
זמרו כבוד שמו שימו כבוד תהלתו :

ויהי כאשר בלה המבקש לדבר עם בעל חכמת הכוכבים. הלך לדרוש חכם
בחכמת הנגון וימלא איש מתבודד לדעת עיקר זאת החכמה והיה אבי
כל תופש כבוד ועונב. ויאמר לו המבקש אדוני המשמח אלהים ואנשים בכלי
זמר חלה פניך שתודיעני עיקר זאת החכמה ומה תועלתה ולמה דקדקו בה
הנשים חכמים וירועים

השיב הנגוני דע בני כי אחת מהסבות שקוליאן החכמים חכמת הנגון.
מפני שהם היו משמשים אותה בכלי עבודותיהם כשהיו מקריבים
קרבותיהם. והיו אומרים נגונים בתפלותיהם ובשבת הבורא יתברך ויחעלה.
מהם נגון ייגה הלב עד שיפנה שומעו ויתנחם מחטאיו וישוב מהם. והוליאן
נגון אחר יחזק הלב במלהמה ויזהיר על הגבורה. והוליאן נגון אחר ינגו אוחו
בבתי החולים יקל על החולים כבוד חלים. וכן מינים אחרים מהנגון. וזו החכמה
נחלקת לשנים חלקים האחד חכמת הנגון המעשית והוא תמלא מיני הנגונים
מוחשים בכלי זמר בכנורות והכלים וזולתם. והשנית חכמת הנגון העיונית
והיא תודיע הנגונים בכלל ומופשטים מכל כלי ומכל חומר ותעייין בהם מלד שהם
נשמעים מאיזה כלי שזרמן ותבאר במה מיני הנעימות וערך קלתם לקחתם ואיך
יתחברו הנגונים. והנגון הוא נעימות זו אחר זו בלי הפסק. והנעימות קולות
שוות. והקולות שני מינים יש מורים בדבור הארץ ומהם שאינם כשחוק והבני
והקול הוא הכאת הגופים או לשון תתחדש באויר מהקול. וביאור זה כי האויר
לחוק דקותו וקלות עלמו ומהירות תנועתו הוא ככנס בחלל הגופים כלם וכשיבה

גוף לבד אחר ידלג אותו האויר מביניהם והוא נדחה לכל הכחות ויתחדש מתנועתו תבנית ברורית ויתרחב כמו שיתרחב כלי הזכוכית מנפית הזגג וכל מה שיתרחב אותו התבנית תחלש תנועתו ומי שהיה קרוב לו מבעלי חיים וכנס אותו האויר באזניו וישמע תנועתו וכל הנגון הטבעי הוא הנגון :

אמר השיב

לו המבקש ומה תועלת זאת החכמה ומה כונת החכמים בה ? הנגוני מפני שהחכמים נסו בחכמתם כי יש לשל הנגונים כשהיו ביחס השלם רשומים כנפשות השומעים כרשומי המרקחות שעושים אותם לחולאים ומפני שאמרו כי יש לגלגלים והכוכבים בתקופותיהם נעימות משמחים ונגונים ערבים ושהנפש כשהשמע נגון שזה החבור ושקול בשקל ישר התענג בו ותשמח ותשתוקק ליוצרה ותתאו להגיע אליו ויקלו בעיניה התלאות ופגעי זה הזמן ותסתכל בעולם העליון וזו היתה כונת החכמים בעלי הנגון :

אמר

לו המבקש רצוני שתשיב לי על ארבע שאלות : ויען הנגוני שאל :

שאלה א תשובה

היאך מקלת בעלי חיים יתנו קול ואין להם ריאה וגרון ? קולות בעלי חיים שאין להם ריאה כמו הדבורים והלרעה וזולתם כי הם מניעים האויר בכנפיהם במהירות קלות ויתחדשו מזה קולות משונים כמו שיתחדש מהנעת מתרי הכנור ויהיה שנוי קולותיהם כפי דקות כנפיהם ועבים וארכם וקצורם ומהירות תנועתם :

שאלה ב תשובה

מהו כלי הנגון המשוכח אלל בעלי הנגון ? הוא הכנור והאמרו שהיה ארכו כרחבו ועמקו כחלי הרחב ולוארו כרביעית :

שאלה ג תשובה

ולמה אמרו שזריך יתרוי ארבעה כל אחד עב מהאחד כי אז יהיה על היחס המעולה ? אמנם עשו זה כדי שתחזק נעימות כל אחד מהם לכל אחד מהחלטים הארבעה והאחד הוא הנקרא ה"ל ב"ס הוא מארבעה וששים חוטיו משני ונעימתו תחזק החלט השחור לגסותו והשני והוא הנקרא ה"ל מחל"ת הוא ממ"ח חוטיו ונעימתו תחזק החלט הלבן והשלישי מל"ד חוטיו והוא הנקרא ש"מ"ני ונעימתו תחזק הדם והרביעי מנ"ז חוטיו ונקרא ש"ז"ר ונעימתו תחזק המרה הירוקה לרקותה :

שאלה ד יקרא

המבקש בחכמת הנגון עם הנגונים ששה חודשים אחרי כן הלה להפחד ממנו ללכת לדרכו אמר לו אדוני החכם זוני ויאמר לו החכם השתדל שתהיה כונתך כנגודך לשמח הלב ולהסיר האנחה למען תעבוד את ה' בשמחה וילך

המבקש

וילך המבקש לדרכו והחכם ישב במקומו :

הבינו פתאים ערמה וכסילים הבינו לב :

קונה לב אוהב נפשו שומר תבונה למצוא טוב :

יש זהב ורב פנינים וכלי יקר שפתי דעת :

ויהי כאשר כלה המבקש להתוכח עם בעלי חכמת הלמודיות והבין כי תכליתה
לחדש המחשבה הלך לדרכו עם בעל חכמת הדבור ולדעת תועלתה ומעלתה

בחכמות וימצא איש חכם בואת החכמה ויאמר לו אדוני שמעתי עליך לאמר
כי אתה מהיר בואת המלאכה על כן אחלה פניך שתבאר לי ממנה המעט כרי
שאעמוד על תועלתה ויבחנו דברי האומרים כי א"ל לעמוד על האמת בלתי :

השיב החכם הדבורי דע כי כל ידיעה היא או לזר או הזרקה כהזיקנו
שיש לכל התחלה והגדר והתחלה עמהם ידע האדם בהסתכלות

הדברים שלא היה יודע אותם וכל אחד מאלו יש ממנו אמתו ומה שהוא למטה
מהאמתו (ר"ל הנחה ונקראת למטה מן האמת לפי שאין מופת לה על אמתתה

ולא על קותרת) לא שהוא מועיל כפי מה שהוא ויש ממנו בטל ודומה ל האמתו ועל
הרוב תקצר דעת האדם מלהכדיל בן אלו ועל כן נפלה מחלוקת בין המעיינים

וכל אחד מהם והגדר הוא מחובר מענינים מושכלים חבור מוגדר ויש לכל
א' מהם חומר ממנו חומר וזורה בה יהיה נשלם וכמו שאין מכל חומר שהזדמן

אפשר לעשות בית ולא באיזה זורה שיזדמן אפשר שיהיה לא מחומר הבית יהיה
בית ומחומר המטה יהיה מטה כי לכל דבר חומר מסוגל וזורה מסוגלת כמו

כן לכל ידיעה שהיא נודעת בהם בהסתכלות חומר מסוגל וזורה מסוגלת עמהם
נודעה אמתתו וכמו שיקרה לבית הפסד מלך החומר אע"פ שהזורה שלמה

ומלך הזורה ואע"פ שהחומר טוב ויקרה מלך שניהם כמו כן הפסד בהסתכלות
לפעמים יקרה מלך החומר ומלך הזורה ומלך שניהם וזאת החכמה היא המודיעה

מאיזה מהטורות והחומרים יהיה בגדר הספוקי הנקרא רשם ומאיזה מהטורות
והחמרי יהיה הדיקס הספוקי אשר יקרא מה שהוא חזק ממנו ותהיה הזדקתו דומה

ל האמת נזות ומה שהוא חלש נקרא מליצי ותודיע מאיזה זורה וחומר יהיה הגדר
הנפסד הנקרא סופיסט"אני והוא המזויף אשר ישתדל בעליו להטעות השומעים

ויחשבוהו מופת ומאי זה זורה וחומר יהיה ההקס השיריי אשר תזהיר הנפש
לעשות דבר או להרחיקו וזו היא תועלת זאת החכמה ויחסה ל ההסתכלות ביחס

הזקדוק ל הלשון לא כי מי שיזדקו שלמה מבני אדם אפשר שלא ילטרך
להתלמד אבל א"ל לאדם בעיון שלה ילטרך לזאת החכמה :

והספרים

והספרים המחוברים בזאת החכמה תשעה שמהם בשרשים ואחד מכוון להם והוא הנקרא חסנו"כי והכוונה בו לבאר חמש מלות - ההחת סוג והיא כל מלה מורה על רבים אשר לורותיהם משוונות ויכלול אותם ענין אחד כבעל חיים הכולל האדם והבהמות והעופות - והשנית המין והיא כל מלה מורה על רבים אשר לורותיהם מוסכמות ויכלול אותם ענין אחד כמו האדם כי הוא מורה על רבים אשר לורותם אחת וכדלויס במקרה - והשלישית הסגולה והיא כל מלה מורה על תואר נסוגל למין אחד מבין שאר המינים כשחוק לאדם - והרביעית המקרה והיא כל מלה מורה על תואר יקרה למתואר במהירות ויסיר במהירות בארמימות הכשר - והחמישית הברל מורה על ענין בו נברל המין מהסוג כדבור לאדם והשאהגה לאריה :

והספר הראשון מהשמנה הוא הנקרא קטנו"ריא ובו יתבאר המאמרות העשר והם - הסוגים העליונים הכוללים לכל הנמצאים והם - העלם והכמות והאיכות והליורף והאכה והמתי וההנחה והקנין והפעל והנפעל :

וישאל המבקש הודיעני אם לא הסוגים העשר ידעו אותם הקדמונים בקבלה או בשקול הדעת ?

ויען הדבורי הקבלה בלא הדברים מדרך ערוי לב - אמנם ידעו זה בשקול הדעת כי כשעיינו לא הדברים התבאר להם שזה זולתי זה והם מסודרים במציאות כסודור החשבון וקצורים ותלויים קלתם בקלתם בהשארות וההתמדה בעלה הראשונה שהוא ית' ויתברך בהקשר החשבון קלתו בקלתו מהאחר וכשהתבאר להם לא הדברים ככל הדברים הקדומים במציאות הורות התבאר להם כי הורות שני מינים מקיימות כלומר אשר בהם קיום הדבר והשארותיו ומשלימות קראו לורה המקיימת עלם וקראו לורה המשלמת מקרה - וכשהתבאר להם כי הורות המקיימות משפטן משפט אחד אמנת כי העלמים סוג אחד כלם - וכשהתבאר להם כי הורות המשלמת משפטיה משונים אמרו כי המקרים משונים הסוגים - והם תשעה והעלם כנמצאים כמו האחר בחשבון - והתשעה מקרים כמו תשעה אחרים - והתכמים כשעיינו כנמצאים ראשון מה שראו היו האישים - ואחר כך חשבו במה שלא ראו מבני אדם שעברו וידעו כי תכלול כולם הורה האנושית ואע"פ שהם משונים בתאריהם מהקוטר והאריכות וזולתי זה - ואמרו כי כלם אדם וקראו לאדם מין - ואח"ך ראו אישים אחרים כחמור וזולתי זה שכלם וראו כי חיים כוללים אותם וקראו אותם בעלי חיים ואמרו כי זה סוג - ואחר כך ראו אישים אחרים כחילן והלמח ומיניהם וידעו כי הגדול וההונה כללו אותם וקראו אותם הגדול - ואמרו כי הוא סוג וב"ח והלמח מינים להם - ואח"ך ראו דברים אחרים כד' סודות והכוכבים וידעו כי כלם גופים וקראו הגוף סוג וידעו כי הגוף מלד

יב

המבקש

שהוא נוף לא יתנועע ולא יחוס ולא ישכיל • וראו שהוא מתנועע ומקבל הפועל ודעו כי עם הנוף עלם אחר הוא הפועל או הפועלים וקראו אותו רוחני • ואח"ך קבטו כל זה במלה אחת ואמרו עלם והיה העלם סוב • והרוחני והגופני מינוי • ומשני שראו העלם מקבל השיעור שהוא הכמות ויאמר שתי אמות ושתי ליטרין והדומה לזה • קבטו זה ואמרו סוב הכמות והם כולם מקרים בעלם ומשני שראו דברים אחרים אינם עלם ולא יאמר להם כמות כשחרות והלובן והמתיקות והמריירו והדיח • קבטום כלם וקראום סוב החיכות ואלו המקרים תוארים לעלם ועומדות בו וכלם לורות משלימות • ואח"ך מלאו דברים רבים וקראום סוב הלירוף כמו הארס שהוא נקרא חב וכן ואח"ך וריע וזולתי זה מהשמות הנפלים בין שנים אשר ישתפו בענין מהענינים וזה הענין לא יהיה כמלא בעלמיהם לא ככפש המחשבה וקראו לזה סוב הלירוף ואח"ך מלאו שמות אחרים עניניהם זולתי עניני מי שקדם וזכרם כמו מטה ומעלה ומה שדומה לזה וקראו אותו סוב הארס ואח"ך מלאו שמות זולתי עניני מה שקדם וזכרם כמו היום והמורש והשנה ומה שדומה לזה וקראו אותו סוב מתי ואח"ך מלאו שמות אחרים כמו עומד יושב שוכב וקראו אותו סוב ההנחה • ואח"ך מלאו שמות אחרים כאמרך • עליו ולו חללו וקראו זה סוב הקינן ואח"ך מלאו שמות אחרים כאמרך • הכה ועשה וקראו זה סוב פועל ואח"ך מלאו שמות אחרים כמו הוכה ושורף והדומה לזה וקראו אותו סוב התפעלות • ולא מלאו סוב אחר כנמלאים לא לו וכללו עניני כל הדברים בעשרה מלות ואפשר שיתקבטו כלם באיש אחד כאמרך • ראובן הארוך והלבן פלוני בן פלוני במקום פלוני וכיום

כך והוא יושב ובעל עושר ויכה והוכה :

והספר

הכ' התב' בו היאך הרכבת הענינים הנפסדים (א) בחיוב (ב) ובשליה ער שתהיה מהס גזרה וזה נקרא ספר הביאור :

והספר

הג' התבאר בו הרכבת (ג) הגזרות ער שתהיה מהס היקש וההיקש הוא מאמר מחובר ממאמרות כשיונחו יתחייב מהס בעלמם ולא במקרה מאמר אחר זולתן בהכרח ודוגמת זה כל ארס בעל חי וכל בעל חי גדל (ד) התולדה אס כן כל ארס גדל והשתיס מוקדמות לא יתחברו לא אס ישתפו

בגדר

(א) פי' מאמר המחייב דבר לדבר כמו כל ב"ח מתנועע שמחייב ענין התנועה שהוא הנשוא לבעל חי שהוא הנושא (ב) ר"ל מאמר השולל דבר מדבר כאמרך כל דומם אינו מתנועע שזולל ענין התנועה מהדומם שהוא הנושא בזה המאמר • ובהאמרו הרכבת הענינים הנפסדים ר"ל שכל מאמר מורכב משני ענינים שהוא הנושא והנשוא והוא על דרך אחד משניהם או בחיוב או בשליה כאשר ביארנו (ג) פי' מלת גזרה הוא המאמר (ד) התולדה הוא הוא המאמר השלישי ונקרא תולדה לפי שגולד ומתחייב מב' המאמרי' הקודמין לו דוגמת בן הטלד מאביו ואמו :

(א) בגדר אחד ויהיו כדלות בשני גדרים אחרים והגדר אשר בו ישתמש או שיהיה מונח באחת מהמוקדמות ונשוא בשנית באמרוך כל אדם כ"ח וכל כ"ח (ב) מתנועע ובע"ח הוא המשותף בשתי הקדמות וזה הוא בתכנית הראשון ואם הוא נשוא בשתיים יחדיו נקרא התכנית השני. באמרוך (ג) כל אדם כ"ח וכל עוף כ"ח ואם הוא מונח בשתיים נקרא התכנית השלישי באמרוך כל אדם כ"ח וכל אדם (ד) לוחק ואמנם הולך ל הגדר המשותף כרי שיהיה הזיווג בניהם. והזיווג כרי שיהיה התולדה שהיא הכונה כמו שהכונה בזיווג כ"ח הכנים:

והספר

הד' התבאר בו ה'ק' המופתי אשר עמו תניע לאדם האמת שאין בה ספק וזו היא החכמה האמתית וזה הספר קודם לשאר כמעלה:

והספר

ה' יתב' בו ההיקשות המועילים למי שתקל דעתו מהכנת ה'ק' המופתי והיאך יחבר האדם מהמאמרים המפורס' ה'ק' הנלווי:

והספר

הו' יתבאר בו היאך ישמור האדם עלמו שלא יטעוהו בהיקש הזיופי הנקרא סאפיס"טו (ר"ל המטעה):

והספר

הז' יתבאר בו הענינים המליטים המועילים כלמוד הקמון על דרך העלות והערכות ושכח הדבר וגמותו והדומה לזה:

והספר

הח' יתבאר בו המאמרים השירים ומה תועלתם:

אמר

לו המבקש הנה נראה לי טורח המעיינים לזאת החכמה שתועלתה גדולה. ואני מחלה פניך שתבאר לי שש שאלת ממנה:

השיב

הדברוי של: למת אמתו כי העלם אין לו גדר ויש לו רועס?

שאלה א

תשובה מפני שהגדר יתחבר מדברים קודמים לו. והעלם הוא הקודם לשאר

תשובה

(א) פי' הוא מה שנקרא גבול אמלעי (ב) פי' נשוא הוא הדבר אשר עליו נאמר דבר אחד כמו מלת אדם במשל הראשון שעליו נאמר שהוא בע"ח. ובמשל השני כל בעל חי הוא הנושא והנשוא הוא המאמר הנאמר על דבר אחר שהוא הנושא כמו מלת כ"ח במשל הח' ומתנועע במשל הב' (ג) אמר המניה נלע"ד כי שנגה היא היוולדת מלפני השליט הרב המתחר ז"ל או המעתיק שנה כרוואה וטעה בדבר הנודע לכל באי שערי עיר החכמה הזאת כי שני המשפטים האלו כל אדם בע"ח וכל עוף כ"ח לא יולד מהם תולדה זורקת הע"פ שיש להם גדר משתתף כי איך תאמר התולדה נמלא כל עוף אדם או כל אדם עוף והוא מבואר הביטול לשטוט מן הפרטי על הכללי כאשר שחינו מאמר המתהפך לומר כל כ"ח אדם. או כדון השני לומר כל כ"ח עוף והוא ה'ק' המטעה ויותר טוב לומר בתכנית השני שהוא כמו באומרנו כל אדם כ"ח וכל אבן אינו כ"ח. והתולדה היא נמלא כל אדם אינו אבן (ד) ר"ל שהתולדה מזה הוא יש מכ"ח לוחק:

המבקש

לשאר דברים - אבל יש לו רועם ורשמו שהוא העומד כפשו המקבל למקריים
שהם הפכיים :

שאלה ב

למה לא מנו בקוגים העליונים הדברים העליונים שהם כוללים
לכל הנמצאים כמו הנמצא והדבר האחד ?

תשובה

מפני שאין אחת מאלו מהות הדבר ועל כן לא יוקח אחת מהם
כתשובת מה הוא כלומר כי כשיש האש מה הוא זה - לא ישיבנו
שהוא הנמצא :

שאלה ג

היאך אמרו כי תחלת מחשבת הפלוסוף בחבור אלה הספרים
היתה סוף מעשהו וסוף מעשהו תחלת מחשבתו ?

תשובה

מפני שהוא עיין במאמרות ומלא אותן שקולות וחבר בשקילות
ספר כשיר ועיין במאמרות שאינן שקולות ומלא אותם בחלקים
לשני חלקים - האחד סיפוק במליצה והאחר סיפוק בראיה וחבר בסיפוק במליצה
ספר המליצה - והסיפוק בראיה נחלק לב' חלקים - האחד סיפוק בראיה זופית
וחבר בו ספר א' שפיס"עאה והוא הזיוף והשנית סיפוק בראיה אמיתית וזה נחלק
לשני חלקים ספוק בראיה נטוית וחבר בו ספר הנטוית וספוק בראיה מופתית וחבר
בו ספר המופת - ואחר כך עיין בלא וראה כי יהיה בהיקף וחבר בו ספר ההיקף
וההיקף יהיה במוקדמות וחבר בהם ספר שני והמוקדמות מנלות פשוטות וחבר
בהם הספר הראשון - וחבר ספר יהיה מכוף לזאת החכמה יתבארו בו המלות
והענינים מזה שהם כלליים נפרדים :

שאלה ד תשובה

מה טעם שקראו לקוגים העליונים כאמרות ?
מפני שאלו הקוגים העשרה הם הנשואים על הנמצאים כלם ולא
ימלט דבר כלל שלא יהיה תחתם והנשוא על הדבר נקרא הנאמר

על הדבר ועל כן טעו האומרים מאמרות (פי' שמאמר הוא שם כולל תחתיו כל
דבור הנושא והנשוא וכל הנלוים שיהיה אבל מלת נאמר קוראתו על הנשוא בלבד)

שאלה ה תשובה

הודיעני מה הוא הכללי ואם הוא נמצא חוץ למחשבה ?
הכללי הוא נמצא במחשבה לא מחוץ וענינו כי המחשבה תקבל
זרת האדם ואמתתו כשיראה האדם איש אחר מבני אדם ושאר ראה

אח"ך איש אחר וזלתו לא התחדש בו ידיעה אחרת וענין היותו כללי כי יחסו הווה
אל כל איש מבני אדם ומה שיהיה ומה שהיה אחר (ר"ל אותם שכבר היו בזמן
העבר ואותם שיהיו בעתיד עלמותם א' הוא) והנה המחשבה תקח דממות אשר
בין האישים וזה הוא הכללי - ועל כן אמרו בנדרו שהוא הדבר המוכן שיתרמו בו
יותר מאחד :

שאלה ו

שמעתי כי החכמים אמרו כי הדבר הארוך גדרו שיהיה מחוץ
למחשבה

למחשבה כפי מה שהוא במחשבה ואם הדבר כן יהיה הכללי כחב (פי' שהדבר נקרא חמת ודרך באם עלמות הדבר שהוא חוק למחשבה כמלא כמו שהוא בדמיון המחשבה ואז ליוור חמתי . והכללי לא כמלא חוק למחשבה כלל ואינו כמלא לא במחשבה ובכיוור השכל ואם אינו כמלא חוק לשכל היאך יתכן חמתו)

תשובה

לא ידעתי : (אמר המנהיג לה ידעתי פי' לא ידעתי שהשיב הח' על שאלת המבקש וכעל מפניו שצרי תשובה כלמור לשונו אינו יודע כי לדעתי ידעתי להשיב בתשיבה שלימה . כי מה שאמרנו בגדר הדרך שצריך שיהיה מחוק למחשבה כפי מה שהוא במחשבה פי' שלא יהיה הדבר ההוא המלווה במחשבה נעדר המליחות כמו מי שמלווה בשכלו קוס בעל כנפים . או שהיה הדבר ההוא על ענין זולת מה שמלווה כמו דבר גדול הנראה קטן ודומיהם שעיין הדבר ההוא לא כמלא כלל חוק למחשבה כפי מה שהוא במחשבה וכמלא דמיונו כוזב משא"כ הכללי ד"מ כללות האדם או כללות החי הוא ליוור המהות משולל מנושאו ועלמות ענין הכללי הוא גדרו במה שמשתתף בו אותו הקוב או העין . כאמרנו דרך כלל אדם ליוורנו חי מדבר . או דומם ליוורנו בו גשם בלתי מתנועע והוא כמלא חוק למחשבה כמו שהוא במחשבה בכל אחד ואחד הנכלל באותו הכללי ד"ל שכל איש מהישי מין האדם הוא חי מדבר וכן בכללות הדומם ואין לומר שאינם חוק לכפש מפני שכלם לא ימלאו בזמן אחד או במקום אחד והגע בעצמך כל המקרים כמו הלכות והשחרות או הגאון והענוה ודומיהם כולם שזורים בכפש משוללים מנושאים ולא יתכן מליחותם זולת נושאים חוק לכפש ואע"פ כן לא נאמר עליהם שזורים כוזבת ובלתי דרך אך נאמרים באמת ודרך באשר שנמנאים כל ה' בנושאו והענין מבוחר בעלמו ואין מן הדרך להאריך בו יותר) :

ויקרא

הנער עם הדבורי בספר הדבור ובשאר ספרים המדברים בחכמת הזאת וישב עמו שנתים ימים . ויהי מקץ שנתים ימים רלה המבקש ללכת לדרכו אמר לו זוני אדוני חכם . ויאמר לו יהיה השתדלותך לתקן דבור קלב יותר מהשתדלותך לתקן דבור הפה . וכל השתדלותך יהיה בחכמת המופת . וילך המבקש לדרכו . והאיש הדבורי ישב במקומו :

מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קניניך :

גדולים מעשי ה' דרושים לכל חפציהם :

עושה גדולות עד אין חקר וגפלאות עד אין מספר :

אחר

הדברים קלה כאשר ידע המבקש כי כל החכמות שקדמו הם הליכות להשיג עלם הנמנאים ומהותיקם הלך לדרוש חכם בחכמות המעיינות במהות

המבקש

במהות המלאים הטבעיים • וימלא איש נכון דורש וחוקר הדברים הטבעיים
וחוקר נפלאות ה' ית' וית' בהם וחכמתו העלומה • ויאמר לו אדוני החכם למאס
נפשי לחכמתך האמתית אשר טוב סתרה מסחר כסף ומחרון תבואתה • ואם ישר
כעניך להודיעני ראשי דברים ממנה אז הייתי משבחך על זה • ואשש מהש
ית' להכפיל שכרך על החקר שנמלתני :

השיב

הטבעי דע בני מי שנרבה רוחו להתעסק בזה החכמה לריך להקדים
ידיעת החכמות. שהם הלכות לה והן החכמות הלמודיות ויתעסק
בחכמת הדבור כי היא כלי להדריך השכל כדי שלא יטעה :

לו המבקש כבר עשיתי במלתך ויספר לו את אשר קרהו עם החכמים:
הטבעי זאת החכמה שהיא חכמת הטבע מעיינת בגופים הטבעיים
ובמקריהם ומנחי זאת החכמה (ר"ל יסודותיה) הם עשרה קובים
אשר תבארו בחכמת ההגיון :

**אמר
השיב**

**אמר
השיב**

לו המבקש אחלה פניך שתודיעני כללים מהטבע ומה הוא ?
הטבעי דע כי הטבע הוא כח מהנפש הגלגלית הכללית • וזה הכח
מתפשט והולך בכל הגופים שתחת הגלגל • והחכמים קוראים אותו
טבע ההויה וההפסד ויקרא אותו הנימוס מלאך מהמלאכים • והיא נפש אחת
ויש לה כוחות רבים מתפשטים ביסודות והגופות הדומם והלומד וב"ח ובכל אחד
ואחד מאלו כח מזה הנפש ינהיג אותו ונקרא נפש פרטית • וראשון מה שיחדש
בהויה הם הרשומים הנולדים כמטר והרוח והדומה לו כי בחמימות הנפש יעלו
מן הארץ שני מיני אדים האחד חמים עשניים והשני חמים ורטובים • והחמים
הרטובים כשיגיעו ל האוויר הקר ילמחו ונהפכים למים באד העולה מהקיר כשיגיע
ל מבסחו ויתקרר שהוא נהפך טיפת מים • ואם ישיגם קרירות גדול קודם שיזמחו
ויהיו טפות יקפאו ויתקוה השלג • ואם ישיגם קרירות לאחר שיזמחו ויהיו טפות
ואח"כ ישיגם חמימות מהלדדים וירד קרירותם לעמקם אז יקפאו ויהיה הברד •
ובהיות האוויר רטוב כמטר רטובות עם לטוישה יהיה כמו המראה ובהיות השמש
נכחו למעלה ממנו אז תהיה השמש כראית באוויר כמו שהיא נראית במראה
ויתחזה אותו האוויר באיד הרטוב ותולד ממנו הקשת לה שני גוונים • והאדים
העשניים אם יכה אותם הקרירות בעלותם וכבר יורד למטה ויגיע האוויר בחוק
ותתקוה הרוח • ואם לא יכס הקרירות יעלו ל יסוד האשוי וישרפו שם ויהיו כאש
דולקת ומראות אדומים וכדמות כוכב • ואם ישאר מהם בתוך הענן ויתקרר
ותהיה רוח בתוכו ויתנועע בו בחוזק יהיה ממנו הרעם • ואם תתחוק תנועתו
ישרף מחמימות תנועת האוויר והאיד העשני ויהיה אש דולקת ונקרא ברק • ואם
יהיה עשך כבר ירד למטה ואח"ך יתאדם הדומם והוא הנולד מהאדים הנסתרים
כבטן

בכטן הארץ ויתקבלו ויתמוגו · ויוכן מלך מזנו המשוים לקבל נרות משנות
 ישעצו ליו מנותן הנרות · ואם ימוגו היסודות מזו יותר קרוב ל המטע ממזג
 הדומם אז יוכן אותו המזג לקבל נרות נכבדות מנרות הדומם ויגיע בו הדבר
 שאינו בדומם ונקרא נפש הלוממת ויש לו שלש פעולות · ההזנה והגדול וההולדה
 ואם יתמוגו מזג שלם מזה וקרוב ל המטע יוכן לקבל הנפש הכהמית והיא יותר
 שלמה מהלוממת כי יש לה כח הנפש הלוממת ושני כחות אחרים האחד משיג והב'
 מניע · והא' השני כחות לנפש אחת ועל כן ידבק פועל מקלטה באחד כי בהיות
 ההשגה תולד התאווה ותהיה התנועה או לבקש דבר או לברוח ממנו ואם תהיה
 התאווה לרחוק נקראת הכעסקית · והתושים החמשה מכחות זאת הנפש ויש להם
 חוש משתתף · ממנו נולדים לו החושים וליו ישובו · ולזאת הנפש כח הרמיו והיא
 כח הזומר לנרות המתרשמות בחוש המשתתף כי השמירה זולתי הקבול כי המים
 מקבלים הנורה ולא ישמרה · ואם יהיה מזג היסודות יותר ממולע מזה ויותר
 שלם ויהיה בתכלית שא"ל שיהיה שלם ממנו ויותר ממולע כשכבת זרע האדם
 אשר התבשל בגופו ממזונות הם יותר זכים ורקים ממזונות שאר ב"ח והלמנת · אז
 יוכן לקבל הנורה מנותן הנרות היא המעולה שבנרות והיא נפש האדם · ולנפש
 האדם ב' כחות האחת מעבי והשני עיוני · והמעבי הוא ידיעה כמעשה כמעשים
 הטובים והמדות הטובות · והעיוני ישיג מהות הדבר כשהשגנו מהות האנושית
 מופשט מכל דבר זולתי האנושית · וזה הכח נקרא שכל והוא זולתי הרמיו · כי
 הרמיו לא יוכל להשיג זה כי לא נוכל שדממה האדם לא רחוק ממנו או קרוב או
 יושב או עומד ולא הדברים זרים ממהות האדם וכוז הכח ישיג הענינים הנסתרים
 וע"כ סגולתו אשר לו ישתתף עמו שאר ב"ח והוא הזיור וההזדקה בכללים (ר"ל
 הסוג והמין לפי שהם דברים כוללים אישים רבים) ולכח השכל מדרגות ויש להם
 שמות הראשונה שלא יהיה בו דבר מהמושכלות לא ההכנה כמו הקטן · ונק' השכל
 החימרי (פי' על דרך ההשגה כי יש יחס ורמיון בינו ובין החומר והוא כמו החומר
 המשולל מן הנורה והוא קודם לה בזמן) ושכל ככח והשנית שיהיו נראים בו
 שני מינים מהנורה המשכלת האחד ראשוני אמתיים יגיעו לו מאין קנין · והשני
 מפורקמים יקבל אותם בשמיעה מאין עיון וזה נקרא שכל בקנין כלומר שיוכל
 לקנות המושכלות אם יראה וכשיקנם בחשבו בהם נקרא שכל בפועל והוא
 ביודע המתדשל מהידוע אמנם יכול לדעת אותו כשיראה ובהיות נורה הידועה
 כמתחברת מנורה תמיד נקראת אותה הנורה שכל נאלל כלומר נאלל מסבה להיות
 וא"ל שתהיינה לו ההשגות בכח גופני כמו שא"ל שתהיינה לו ההשגות החושים
 לא בכח גופני · אמנם המשיג ללא המושכלות עלם עומד כנפשו אינו נוף ולא

המבקש

אמר לו המבקש השל ממך שתבאר לי חלקי חכמת הטבע ?
ייען הטבעי חלקי החכמה הטבעית שמונה : הראשון ידיעת הדברים
 הכוללים לכל הנמצאים הטבעיים כחומר והקורה והמקום והתנועה ומת

שיקרה להם מהענינים כשיזורף קצתם לקצתם וקשירת התנועות במתנועעים
 ויש להם מניע אינו מתנועע איך תכלית לבחור ואינו גוף ולא כח כגוף זה החלק
 כולל אותו הספר הנקרא עובדי - השני ידיעת השמים והעולם והוא ידיעת
 מהות עלמיו הנלגלים והכוכבי וסבת הקפתם ויחקור אם הם מקבלים ההויה וההפסד
 כמו שמקבלים היסודות ומה סבת תנועות הכוכבים ושנוים במהירות והעיכות
 ומה סבת עמידת הארץ באמצע ואם יש בעולם רקות וזה כלו בס' השמים והעולם
השלישי ידיעת ההויה וההפסד והוא ידיעת מהות עלמיו היסודות והיאך נהפכים
 קצתם לקצתם והיאך יתהוו מהם הדומם והלומח וקב"ח ויחברך
 בקשירת הנמצאים הארטיים והגלגלים והשאריות המינים עם הפסד האישים ושתי
 התנועות הגלגליות האחת מזרחית והשנית מערבית וזה כלו בס' ההויה וההפסד
הרביעי ידיעת הנמצאים המתחדשים באויר והוא ידיעת איכות שני האויר
 כרשומי הכוכבים ברשומיהם ופוליהם המפלים על לו היסודות והעתקתם מהם
 ובלבד האויר שהוא בשני תמידיו מהאור והחושך והחמימות והקרירות והיאך נלדוים
 הרוחות הערפל והענן המטר השלג והברד הברק והרעם והכוכבים המדלגים
 קצת רוח סערה הימים והנהרות ומה שדומה לזה למה שיתחדש למעלה מראשינו
החמישי ידיעת הדומם והוא ידיעת העלמים האבניים הנקפאים מהאדים
 הנעלמים בבטן הארץ כמיני הספירים והבסקף הזהב והנחושת הברזל הנפרית והמלח
 והדומה לזה וזה כלו בס' הדומם - הששי ידיעת הלמח ומה שזורעים ומה
 שנוטעים ומה שלומח משליו וסגולת אותם המינים - השביעי ידיעת בעלי חיים
 ועוד ידיעת כל נזון רוח ומתנועע והיאך הוויחם ברחם או בכילה או בעיפוש
 וידיעת תועלת האברים - השמיני ידיעת הנפש וכחות בעלי חיים המשגיים
 והמניעים ובלבד אשר באדם אשר לא תמות במות הגוף ושקיה עלם רוחני
 וזה כלו בס' החוש והמוחש :

אמר לו המבקש אם יש על זה שזכרת ראיות מלך החכמה : או זה
 נודע בקבלה ?

השיב הטבעי דע כי רוב החכמים הבקיהים בחכמות מודים בהשארות
 הנפש וכל שכן בעלי הנימוסים וזה מהדברים המפורסמים בב"א
 ויש על זה ראיות מלך החכמה וראמנס לא ידע חמתת זה אלא היודע חמתת
 מהות הנפש וראמרו כי האחים הנאמנים והחברים הותיקים וזה אשר כונתם
 אחת לטור נפשותיהם מנומחות זה העולם וכל יגיעם זומם ולילה להשלים
 אותך

אחת כיריעות הרוחניות וההשגות האלוהיות הם הזוכים לזאת ההלמה ותהיין
 נפשותיהן לאחר הפרדן מגופותיהן כנפש אחת והם במעלת המלאכים הקיימים
 לעד לא יקרה להם מקרה מהמקרים ושנוי מהשנוים והחכמים משלו בזה
 הענין משל :

אמר הטובעי זכרו כי באי מאיזי היס היתה עיר גדולה על הר גבוה ותלול והיה
 אורה ממולע ומימיה מתוקים זכים וערבים ובה כל עץ נחמד למראה
 וטוב למאכל והיתה כערן גן אהים והיו כל שוכניה החים ורעים מזרע אדם אחד
 וחיהם חיים טובים בשקט ושלום ואין פגע ואין שטן אין בניהם קנאה ותחרות
 ולא שנאה ואיבה לא כל אחד היה אוהב לחברו מה שהיה אוהב לכפשו ועצוריס
 לו ללו לקנות מרות טובות ולהשיג המעלות הרוחניות ועל כן נקראת מדינתם
 המדינה החסידה והנשיה הנשי קהל חסידים מפני שלא נמלא בניהם מין ממני
 הרעות הנמלאות בשאר המדינות שאנשיהן הורגלו במדות הרעות ולהחמין אמונת
 הנפסדות ויהי היום הזרמן לכת מהם שירדו לים ללכת ל מקום ידוע אללם
 ויהי סגר גדול בים והרוח השליכה הספינה לאי רחוק מאוד מאותו האי ובאותו
 האי הר קשה ורבו בו הקונים והחדק ואילני סרק והאילנות הנושאים פרי מועטים
 בו ומעיניו עמוקים ומימיהם עמוקים ובו מערות אפלות וזאבים מזויקים וחיות
 עורפות נחשים ועקרבים וכל שוכני אותו ההר היו קופים והיה באי מאותם
 האיים עוף גדול מאוד והיה מאכלו מאותם הקופים שהיה חוטף מהם ולאק
 האנשים נתשורו באותו האי ובמעיות ההר לקבץ מאכלם והיו אוכלים מפרי אותם
 האילנות ושתיים ממי המעיניים והיו שוכנים בלילה באותן המערות והיו נכתרים
 בהם מהחמימות והקרירות והתחברו להם אותם הקופים מפני שהיו להם שווי
 בלורותיהם יותר משאר החיות המזויקות ומפני שהיה בהם רוב התורה למשגל
 שכבו עם נקבות הקופים והתערכו בהם וילדו וירבה זרעם באורך הימים עד
 ששכחו מנהג מדינתם ותענוגיהם ואנשיהם וכלו לא היו מהם ויבנו בתים באותו
 האי ויטעו כרמים וירבו זרב וכסף ושאר מחמדי זה העולם ויחמדו מה שהיו
 שונאים בהיותם על ארמתם ויקרבו מה שהיו מרחיקים ותרבה בניהם השנאה
 והקנאה והתחרות אחרי כן חלם אחד מהם חלום שחזר ל המדינה שילאו ממנה
 ושאנשי אותה המדינה כששמעו בזהו ילאו לקראתו ויראו אותו משניה ממנה שהיה
 ולא רלו שיכנס במדינתם בטנוף בגדיו וגופו והיה על פתח המדינה מעין וירחאו
 אותו וגלחו שעריו והחליפו שמלותיו וביאותו ל המדינה וישלו אותו לספר מה
 שקרה לו ולחביריו ויספר להם והיה הוא שמח וטוב לב בעבור שנמלט
 מחברת אותם הקופים ומאער אותם החיים והיה חושב שזה בהקץ ויהי
 כאשר הקין משנתו והנה הוא בתוך האי עם הקופים ויכאב ויאנח על זה

המבקש

ויספר תלום למקפת מחבריו וזכרו מדינתם ואנשיה והטוב שהיו בו כה ויתיעלו
 לעשות ספינה מעלי איתו ולחזור בה למדינתם - ונדרו להשתדל כזה ככל
 כחם - ויהי בהתעסק בעשית הספינה - והנה עבר עליהם העוף הגדול והטף
 אחד מהם והגביה אותו באויר וכשראה העוף שאינו קוף והוא זורת אדם הורידו
 לארץ והזדמן שהשליכו בכיתו וירא האיש כי הוא בכיתו עם אחיו וריעו וקרוביו
 וישמח ע"ז שמחה גדולה ויתאב שיקרה במקרהו לכל אחיו שנשאר שם בחוף הארץ אבל
 אחיו השאר' כבו בכיה גדולה וילבשו שקים ויתאבלו עליו מפני שנפרד מהם ולא ירעו
 אנה הלך - ואלו ירעו שחזר ל המדינה שיגא ממנה ויגא ממקום לר מלא תשואות
 אל מקום רחב והשקט ומנוחה היו מתאווים שיקרה להם מה שקרה לו וכן לרוך
 שתייה חמומת הרעים הגאמנים שכונתם להשיג האמת וההלכה האמתית כמי
 שמת מהם קורם חבירו - כי זה כל העולם רומה לאותו האיש שהיו בו הקופים -
 והאיש רומים אל הקופים - והמות רומה לאותו העוף והחכמים שהם בני להם
 כאנשים שהשליכם הרוח לאותו האיש - ואתה המדינה שיגאו ממנה כגן עדן
 המוכן לנפשות הצדיקים :

אמר

לו המבקש אחרי כן האש ממך שתבחר לי י"ה שלות מחכמת הטבע כי
 אני נכסף מאד ליריעתן :

ויען הטבעי של כי לא פעלים ממך מה שארע :

שאלה א

למה לא יתהוה העגן במקום העליון מהאויר וכן השלב בראשי ההרי'
 והיה מהמחוייב שיהיו אותם המקומות חמים לקרוב מהשמש?
 מפני שחזרת כלולי השמש לה יגיע שם והחמום מחזרת הניטולות
 והתקבלם - והראיה ע"ז המראות השורפות :

תשובה

שאלה ב

הודיעני מה שאמרו חכמי הטבע כי סוף מעלות הדומם דבק
 בראשית כ"ח וסוף מדרגות כ"ח דבק בראשית מעלת האדם
 וסוף מעלת האדם דבק בראשית המלאכים ?

תשובה

אמרו כי האמוגים הנקרא (מרג' און) כי הוא לומח בקרקע היס
 וכשמוטיאחים אותו מתקשה - וע"כ קראוהו עץ אכני - ואמרו
 כי התמר בע"ח מפני שהבט הפועל אשר בו נכדל מהבט הנפעל כי יש בו זכר
 ונקבה - ואין כן בשאר הלמח - ועוד כי כשיזכרו ראשו ייבש וכן הלחון מורכב
 מלמח ומכ"ח וסוף מעלת הכ"ח הדבוק בראשית מעלת האדם אינו מלך אחד
 לא מנדרים רבים - כי מפני שהאדם מקור המעלות הטובות לא נמלאו למין
 אחד - לא יש מהם רומה לאדם גלורת איכריו כקוף - ומתם במדות הטובות
 כמו הקוס והפיל בחדרו והרומה לזה - וסוף מעלת האדם דבק בראשית המלאכים
 כאנשים האהיים קיורעים דעת עליון :

שאלה ג
תשובה

היאך אמרו כי מסגולת השכל שיהיה החלק ממנו כל ?
רצו לומר כי בכח שכל ראובן שהוא שכל פרטו שישיג כל המושכלות
הם לא ימנע מונע או שלא יקרהו מקרה ואין לנמלא מהנמלאים
זאת הסגולה :

שאלה ד
תשובה

כמה יהיה הראות לרעת חכמי הטבע ?
הסכימו חכמי הטבע כי הראות יהיה בהתרשם אורות המושגים
בלחה הברריות בלחות העין כשיזרח השמש באויר שהוא אמלעי
ויתרשמו בה בהתרשם האורות במראה ואלו היתה המראה בעלת
כח רואה היתה משנת האורות שהתרשמו בה :

שאלה ה
תשובה

מפני מה אמרו החכמים כי האדם עולם קטן ?
הטעם מפני שמלאו בו חלק מכל נבראי זה העולם . כי יש בו
ארץ ומים ואויר ואש כמו שיש בעולם הגדול . העינים כמו
השמש והירח . והאזנים והנחיריים והפה כחמשה כוכבי לכת . והמוח רומה
ללבנה . והלשון לכוכב . והריאה לנוגה והלב לשמש . והמרה למאדים . והכבד
לזרק . והטחול לשבתאי . והכליות והמבושים רומים לכוכבים הקבועים . וי"ב
לבעות לי"ב מזלות . והעורקים רומים לימים ולנהרות . והשער ללמח . והאכזר
הגולדת ככליות רומה לרומם . והנפש המדברת מנהגת הגוף כמו שמנהיג העולם
יתברך ויתרומם :

שאלה ו

האמר כי האויר נכדל בג' טבעים . הא' מה שאלל גלגל הלבנה
והוא בתכלית חמימות . והב' האמלעי והוא בתכלית הקרירות

תשובה

והג' מה שהוא אלל הארץ והוא ממונע בקלת המקומות הודיעני סבת זה ?
הסבה בשווי לא הטבעים כי האויר הממשש לגלגל הלבנה מפני
שהוא סוכך עמו מתחמם חמום חזק . וכל מה שירחק מהגלגל
ימעט חמימותו ותגבר קרירותו עד שיהיה בתכלית הקרירות . ולא יהיה גובה
כידור האויר החום הממשש לגלגל כנגד האויר הקר לא מועט . ולולי נפילת
כילות השמש והירח והכוכבים על שטח הארץ וחזרתה באויר וחמומם אותה היה
האויר הממשש לארץ יותר קר מזולתו כמו שיקרה זה תחת הקוטב הצפוני שיתקרר
בו האויר קרירות חזק ויהיה בדרום הפך זה :

שאלה ז
תשובה

היאך אמרו כי גדר הגוף שהוא העומק הרחב והאורך ואמרו
אחרים שאין זה על האמתה ?

טעם האומרים שאין זה על האמתה כי אמרו כי הגוף אינו
גוף בכחינת מה שבו מהאורך והרחב והעומק כפועל אלל
בכחינת יקבלו לשו המרחקים . והראיה על זה כי לו לקחת דונג ארכו זרת
ורחבו

המבקש

ורצחו אלכעיס ונכחו אלכע הוא גוף לא במה שבו משו המרחקים כי אז
 עצית אותו עגול או על תכנית אחר. אז יסיר ארבו שהיה זרת ויתחדש אורך
 אחר תחתיו והטורה הנופנית לא התחלפה. ועל כן לא המרחקים הם גשמיים חן
 מהנשמות (ר"ל מקרים לגשמים) ויש מהם מתחייבים שאינם כבולים בתכנית
 הגלגל (ר"ל שהתמונה העגולית היא עלמית כזרת הגלגל וקיים בה. כאשר
 שלא תוכל לומר שהוא גלגל אם לא תהיה זרתו עגולית וישנה את תפקידו על
 תכנית אחר):

שאלה ח תשובה

היאך מנו בהתחלות האשם והוא דבר שאינו נמצא?
 מפני שאי אפשר זולתו להיות במה שהוא הווה. והוא התחלה
 כי בהסתלקו יהיה ההווה לא במציאותו. וההווה אי אפשר שלא
 יקדם לו האשם כי מה שלא קדם לו האשם הוא נלחי:

שאלה ט

למה היה גידול הנקבה אחר הלידה במהירות יותר מגידול הזכר
 עם היות הנקבה קרה והזכר חס והיה זה הפך תנועתם ברחם?
 מפני שגוף הנקבה יותר רטוב מגוף הזכר והגוף הרטוב הוא נמשך
 בשלבה המרחקים בקלות ובמהירות יותר מזולתו:

תשובה

הילטרך העובר להולא מתחרי מזונו ולגשימה כמו שיטרך קילור
 ואם יטרך הוא פלא איך יהיה?

שאלה י

תשובה

אינו לריך מפני כי בעוד היותו ברחם ימוך מרס אמו המזון
 הנאות לו בלבד ועל כן היו מותריו מועטים וכשנולד לא ימוך
 מהחלב הנאות לו בלבד לא ימוך אותו בכללו. ועוד כי בעוד היותו ברחם לא
 ימשך הכח המושך אשר בו לא השיעור הצריך לוי בלבד וכשילד יונק מהחלב יותר
 מלרבו מפני שהוא מושך אותו ברטונו ובתאוה והעובר מושך בטבורו מאמו הזויר
 ממולע כפי ארבו וכשנולד יהיה מה שימשך מהזויר זולתו ממולע. כי הזויר
 יתמלע בלב אמו ועורקיה הדופקים וימשוך אותו לאחר שיתמלע בהם. ועוד
 כי למנוע מזונו לא יולדו בו אידים עשניים שיטרך לגשימה כמו הנולד:

שאלה יא

למה לא ילכו על ישר זוג העלבים אשר בהם הראות לא מתקבלים
 נגד הנחירים ויהיה נקב אחד ואח"ך כבולים זה מזה וקולך מלר
 ימין א העין הימנית והלומח מלר שמאל השמאלי?

תשובה

אמרו כי יש לזה שני טעמים האחד כרי שיהיה הכח הרואה אחד
 והאם תחלה העין או תסתמא שישוב הכח הרואה א העין האחרת
 והראיה ע"ז כי לא יסיר האדם כפו על אפיו בין שתי עיניו באורך ויביט א דבר
 שיראה אותו בכל אחד מעיניו רחיה חלושה מראותו אותו בשתייהן. וכשיעלים
 אחת מעיניו יהיה ראות האחד יותר חזק ועל כן יתרחב נקב העין. כשיעלים
 האדם

האדם העיני האחרת • והטעם השני והוא יותר חזק כדי שלא יראה האדם הדבר האחר בלא הוא שנים :

ויקרא

המבקש עם הטבעי ספרי הטבע וישב עמו שש שנים • ואחרי כן כשראה להפדר ממנו אמר לו אדני החכם לוני • ויאמר לו הטבעי הע כי הנפשות הפרטיות אמנם נקשרו בגופותיהם והם גופים פרטיים • למען שיגיע להם שלמות פעוליהם ויולא כל מה שבכח האפשרות ש הפועל ואז אפשר זה לא בהיותם נקשרות בלא הגופים • כמו שהבורא יתעלה ויתברך אי אפשר להתאחד חסרו ושפע טובו לא בכרחו לזה הסיכול הגדול הגלגל • וע"כ השתדל בעורך קוי להשלים כפשך ולהוסיף טוב מעשיות ותפארות מעלותיה מהכח ש הפועל והשתדל לרעות כפשך ותדע יולרך • ודע כי גופך אחר מההווים הנפקדים והוא יום יום יכלה והוא אלל כפשך בבית שכנת וכלבוש לבשת • וע"כ לא יהיה כל השתדלותך בכנין הבית וההדור זה המלבוש • כי כל בית יחרב וכל כנר יכלה • וכל עמלק יהיה להשיג הנפש אשר לא תכלה • וילך המבקש לדרכו והטבעי ישב במקומו :

כן דעה לנפשך אם מצאת ויש אחרית ותקותך לא תכרת :

עין חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר :

זה השער לה צדיקים יבואו בו :

אחר

הדברים הלא כאשר ידע המבקש • כי כל האנשים אשר התוכח עמם לא הגיעו אל התכלית המבוקשת • וקלרה יד רעתם להשיב על כל שאלותיו וראה כי יש מהם אשר שמעו שמע המלך אבל לא באו אל חר בית המלך פנימה ופני המלך לא ראו ומהם עומדים בחצר ומהם עומדים בשער המלך ומהם אשר הכו כסגורים וילאו למלא הפתח • אז בקשה נפשו לדבר עם האיש השלם במדותיו והוא המעיין בכל הנמצאים כלם ומשתדל על אמתתם ונכדל מב"א כדי להשיג יולרו ולדבקה בו • והוא הנקרא כל' יון הפילוסוף כלומר אוהב החכמה :

וימצא

אותו ויאמר לו אהים עמך אדוני הפילוסוף • ויען הפילוסוף האהים המלמד לאדם ישכילך • ויורך בדרך זו תלך ויאיר עיני לבך במאור השכל • ויגד לו המבקש בקשתו ואת כל אשר קרהו ואת פרשת הדברים שדבר עם החכמים שקדמו ושאלותיו ותשובותיהם • ויאמר לו הפילוסוף יפה דקדקת הטיבות לשאל ולחקור • ודע כי לא תמלא התכלית המבוקשת בכל האנשים ההם אמנם כל דעותיהם מדרגות להגיע אליה • ואמת ויטיב כי הללחת האדם השנת יולרו וקדבקות בו • וזה לא יתכן לא ביריעת הנכבדאים • ובליור יחודו ושהוא קבת כל הנכבדאים • והחכמה המבוארת זו היא חכמת השקות :

אמר

המבקש

אמר לו המבקש כחסדך שתבאר לי דברים מזהה החכמה וכמה עיונה :
השיב הפילוסוף דע כי שרשי זאת החכמה העקרים ג' . הראשון העיון
 ביריעת המעיינים הכוללים לכל הנמצאי' ביחוד והרכבו וההסקמה והשנוי
 והכח והפעול והעלה והעלול . וכל דבר שיקרה לנמצאים מרד שהם נמצאים
 והשני' העיון בשרשים ובהתחלות לכל החכמות העיוניות הפרטיות וסתירת הדעות
 הנפסדות כמו שיאמינן שהנקודה והקו והשטח עלמים ושהם נבדלים **והשלישי**
 יחקור הנמצאים שאינם גופים ולא בנופים . ויבאר שיש למקלתם יחרון על מקלתם
 בשלימות . ויבאר במופת שאע"פ שהם רבים הם עולים מהחקר של השלם . עד
 שזיגעו באחרונה של שלם אי אפשר שיהיה שלם ממנו ולא במעלתו ויגיע של הראשון
 ה"א שיהיה ראשון קודם לו . ויבאר במופת שהוא נבדל ברבותו משאר הנמצאים
 ושהוא נמנע שישתתף אחר עמו במעלה . ושהוא לבדו מחויב המליחות בעלמו
 ומליחות זולתו מחויבת בו . והעיון בתאריו ושהמוכן ממלת כל תואר מה הוא .
 ושהמלות האמורות בתאריו ביחוד . והנמצא . והקדמון . והיודע . והיכול . תורם
 כל אחד מהם על ענין אחר . ולא יתכן שיהיה של הדבר האחר אשר אין רכוי בו
 ענפים רבים . ויודיע היהך יתחייב שזכנו לה תקוהרים בו למען לא יחויבו בעלמו
 רכוי לא יחודו העלמי והאמתי . ויבאר כי אין עול במעשיו . ולא רוע קדר ואין
 במעשיו חסרון :

אמר המבקש בלבו זה נאות למה שאמר מרע"ה הגור תמים פעלו וכו' :
ויאמר המבקש של הפילוסוף אפילו תחנתי לפניך הדוני שתב' לי שלות מזו החכמה :
השיב הפילוסוף לא אעשה כי הפילוסופים הלאהיים זו שלה לגלות קודות זו
 החכמה אבל בקרהך הכפר שתברו הפילוסופים בזה החכמה והוא הנקרא
 מה שאחר הטבע משם יתבאר לך מה שלא תדע ותבין הדברים על אמתתם :
שאל המבקש ומה טעם להסתיר זאת החכמה מה שאין כן בשאר החכמות
 המעיינות בשאר הנמצאים ?

השיב הפילוסוף הטבע לעומת זאת החכמה ושאין כל דעת סובלת אותה
 ואין כל המעיינים מוכנים להשיגה על האמתה כל שכן שאר בני אדם
 ומפני שדברים רבים שהם שלמות בחק השי"ת וי"ת יתשכחם המון
 לחסרון מה שאין כן בשאר הנמצאים :

אמר המבקש בלבו חלוי למה רמוז שלמה ע"ה באמרנו כבוד להם הקטר דבר :
ויקרא המבקש עם הפילוסוף שלש שנים ויבאר לו כל השלות אשר של ממנו
 ויהי באשר הגיע הזמן להפיר ממנו אמר לו הדוני הפילוסוף דוני .
ויאמר אלך שתקבע מקום ללמודך ותתבודד בו ללמוד ויהיה רוב למודך בחכמת
 האפש והחוש והמוחש והשכל והמושכל . ולריך כמו כן שתתעסק בחכמות הלמודיות
 אבל

המבקש

מח

אכל רוב השנתך תהיה בחכמות השלויות שהן התכלית וסוף דברי לך אלוה שיהיו
 כענין קליס ונכזים - כל דבר זה העולם השפל - כנגד השנת הבורא ית'
 ויתברך והדבקות בו - וילך המבקש לדרכו - והפילוסוף ישב במקומו :

הנה תמיד באגרת מורה - לך דרך ישרה - ואורחות כל איש תס : והוא סוף
 דברותי - וקן לזמירותי - ותכלית שירותי - ובה שירי נחתם :

נשרמו דברי האגרת האחרונים - ת"ל מרבה עצמה ראינו אונים :

וזאת ליהודה סימן על האנשים אשר פגע המבקש למטא דברי חפץ :

להתעשר היה גבור וחסד	להרשא תהי חסיד לעולם :
ודקדק גם תהי שר על אמונים	והתחכם כחשבון טוב ועולם :
ותשבור דע ומראות התכונה	וגם נגון והגיון ופעלם :
והטבע וחכמת האלהות	ועם כ"ו תהיה תמים ונשלם :

הא לך סימן לחקירות הספר הזה - אנשים שזכרו בקנינים אשר היו דברי
 זה המבקש עמהם :

לעשר תהי דומה לאחאב	ולגבורה כמו שמשון ויואב :
ולמלאכה מבוכרת היה אב	לחסות אל בלאל אקליאב :
ואת רובאים קחה ספר לגנוז	ראה וחזה אפוקראט וגליוס :
ולמשורשים יהודה בן להימן	ועם שונים כרכ שפת לכאמן :
ולמספר כבן עזרא יוספר	ואוקלירס לתשבורת יוספר :
ולתכונות אלכתאני סגולה	ובכנון בני קורח לגולה :
ואריסטו הלא הוא * בשלשה	הכי נכבר והאכן לראשה :

חיות עכ"ל סוף

ת"ו ש"ל ב"ע

מפתחות

דף עמוד

הקדמת המחבר	א	ד
תחילת דברי המבקש	א	ו
דבריו עם העשיר	ב	ו
הגבור	"	א
החרש	"	א
הרופא	"	ב
החסיד	"	ב
המדקדק	"	א
המשורר	"	א
המאמין	"	ב
השכונ	"	ב
התשבורי	"	א
החזנה	"	א
התוכן	"	ב
המנגן	"	ב
הדבורי	"	ב
הטבעי	"	א
הפילוסוף	"	א

ע"פ דעתו